

**FRANSIZ RESSAM GERMAIN FABIUS BREST (1823-1900)
VE İSTANBUL KONULU ESERLERİ**

Mine SAĞLAM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sanat Tarihi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Nurdan KÜÇÜKHASKÖYLÜ

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2019

Bu tez çalışması Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından kabul edilen 1805E109 nolu proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Mine SAĞLAM'ın "Fransız Ressam Germain Fabius Brest (1823-1900) ve İstanbul Konulu Eserleri" başlıklı tezi 03 Temmuz 2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca toplanan Sanat Tarihi Anabilim Dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Doç.Dr.Nurdan KÜÇÜKHASKÖYLÜ

Üye : Dr.Öğr.Üyesi Nilgün ÇÖL

Üye : Dr.Öğr.Üyesi Melek SARI GÜVEN

Prof.Dr.Bülent GÜNŞOY
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

FRANSIZ RESSAM GERMAIN FABIUS BREST (1823-1900) VE İSTANBUL KONULU ESERLERİ

Mine SAĞLAM

Sanat Tarihi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2019

Danışman: Doç. Dr. Nurdan KÜÇÜKHASKÖYLÜ

Marsilya’da manzara ressamı olarak sanat hayatına başlayan Germain Fabius Brest (1823-1900) 1855 yılında İstanbul’a gelmiştir. İstanbul’da üç yıldan fazla kalmış olan sanatçı 1858 yılında Trabzon ve çevresine kısa süreli bir gezi yapmıştır. Marsilya Güzel Sanatlar Okulu ve Barbizon Ekolü’ndeki eğitimleriyle sanatını şekillendiren ressam, manzara resminde Romantizm akımının sınırlarında eserler üretmiştir. İstanbul seyahati Brest’in sanat yaşamında dönüm noktası olmuş ve ömrünün sonuna kadar kullanacağı görsel malzemeleri üretmesine olanak vermiştir. 1855 yılına kadar Salon sergilerine ülkesinin manzaralarıyla katılan sanatçı, 1857 yılından itibaren çoğunlukla İstanbul ve Türkiye konuluyla ile katılmıştır. Venedik ve Cezayir konulu resimler de yapan Brest, sanatında özellikle İstanbul konulu eserleriyle ön plana çıkmıştır. Sanatçı, 19. yüzyıl oryantalistleri arasında anılmasını sağlayan İstanbul ve Türkiye konulu eserlerinde, mimari öğelerin ve doğal çevrenin yer aldığı bir manzara içinde Osmanlı sosyal yaşamını kendi halinde ve abartıya kaçmadan resmetmiştir. Bu çalışmada çok sayıda İstanbul konulu eseri tespit edilen Germain Fabius Brest’in gerçekçi yaklaşımla resmettiği tablolarından bazılarının dönem için kaynak / belge niteliği taşıdığı anlaşılmıştır. Diğer yandan özellikle pitoresk İstanbul resimleri konusunda öncü bir isim olarak diğer sanatçıları etkilemiştir.

Anahtar Sözcükler: İstanbul, Germain Fabius Brest, Oryantalist Resim, 19. Yüzyıl, Osmanlı

ABSTRACT

FRENCH PAINTER GERMAIN FABIUS BREST (1823-1900) AND HIS WORKS ON İSTANBUL

Mine SAĞLAM

Department of Art History

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, June 2019

Supervisor: Ass. Prof. Nurdan KÜÇÜKHASKÖYLÜ

Germain Fabius Brest (1823-1900) who began his the art life as a scenery artist in Marseille came to Istanbul in 1855. The artist who stayed in Istanbul more than three years, visited Trabzon and its neighbors in 1858 for a short time. The artist who shaped his art with his trainings in Marseille Fine Arts School and Barbizon Ecole, produced artworks in scenery pictures in the limits of Romanticism movement. His Istanbul journey became a milestone in his art life and it enabled him to produce visual materials that he would use until the end of his life. The artist who participated in Gallery exhibitions with his own country's sceneries till 1855, started to join to this Galleries mostly with Istanbul and Turkey themed artworks since 1857. Brest, who also painted pictures that are Venice and Algeria themed, rose to prominence in his art especially with his Istanbul themed artworks. In his Istanbul and Turkey paintings which enabled him to be referred among 19. century orientalists, the artist painted Ottoman social life as it is on its own and without exaggeration in a scenery including architectural items and natural environment. By this research, it has been understood that some paintings of Germain Fabius Brest which was painted in a realistic approach have the characteristics of source/document for that period of time and it has been detected that he has a lot of Istanbul themed paintings. On the other hand, as a pioneer especially about picturesque Istanbul paintings, he had an influence on other artists.

Keywords: İstanbul, Germain Fabius Brest, Orientalist Painting, 19. Century, Ottoman

TEŞEKKÜR

Fransız Ressam Germain Fabius Brest (1823-1900) ve İstanbul Konulu Eserleri adlı yüksek lisans tez çalışmamın her aşamasında sabır ve anlayış gösteren, bilgi ve birikimi ile yol göstericim olan saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Nurdan Küçükhasköylü'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölüm Başkanım Prof. Dr. Bedia Yelda Olcay Uçkan'a; tez jürimde değerli yorumlarıyla katkı sunan kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Nilgün Çöl'e ve önerileriyle yol gösteren Bartın Üniversitesi Tarih Bölümü Dr. Öğr. Üyesi Melek Sarı Güven'e ve Sanat Tarihi Bölümü'ndeki tüm Hocalarıma saygı ve hürmetlerimi sunarım. Tez çalışmam boyunca desteklerini esirgemeyen ve yanımda olan tüm arkadaşlarıma; ilgileri ve sevgileri ile her zaman bana güç katan sevgili aileme çok teşekkürler.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan "bilimsel intihal tespit programı"yla tarandığını ve hiçbir şekilde "intihal içermediğini" beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	1
İÇİNDEKİLER	Mine SAĞLAM
KONUŞTUĞU BİRİZİNİ	1
1. GİRİŞ	1
2. DÖNEMSEL GENEL BİR BAKIŞ: İSTANBUL VE BRENT'İN YILLAR	1
3. GERMAN PARİSİS BRENT'İN HAYATI VE SANATİ ÜZERİNE	18
4. PARİSİS BRENT'İN İSTANBUL KÖNÜLLERİ	21
4.1. İstanbul'da Önce Çırağan Sarayı ve Mısır Yayıları	21
4.2. Yeni Kayaeri / Dünden	27
4.3. Kayaeri, Hatıra ve Dünden	31
4.4. Kayaeri ve Çırağan	31
4.5. Dünden Akademi	34
4.6. Yeni Kayaeri Arşivleri: Resim, Fotoğraf ve Dünden	35
5. PARİSİS BRENT'İN BİÇER İŞLERİ	31
6. DEĞERLENDİRME: BRENT'İN İSTANBUL'DA	37
7. SONUÇ	44
8. KAYNAKÇA	46
KAYNAKÇA	178
BİBLİYOGRAFİ	
ÖZET	

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GÖRSELLER DİZİNİ	viii
1. GİRİŞ	1
2. DÖNEME GENEL BİR BAKIŞ: İSTANBUL VE BREST'Lİ YILLAR	5
3. GERMAIN FABIUS BREST'İN HAYATI VE SANATI ÜZERİNE	10
4. FABIUS BREST'İN İSTANBUL KONULU ESERLERİ.....	23
4.1. İstanbul'un Öne Çıkan Semtleri ve Mimari Yapılar	23
4.2. Kıyı Köyleri / Semtleri	37
4.3. Kayıklar, Balıkçılar ve Deniz	41
4.4. Sokaklar ve Çeşmeler	43
4.5. Ticaret Alanları	44
4.6. Yeni Keşfin Ardından: Brest, Fotoğraf ve Resim	45
5. FABIUS BREST'İN DİĞER ESERLERİ.....	52
6. DEĞERLENDİRME: BREST'İN İSTANBUL'U	57
7. SONUÇ	64
8. KATALOG	65
KAYNAKÇA	178
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

GÖRSELLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Resim 1: Germain Joseph Fabius BREST	10
Resim 2: G. Fabius Brest'in doğum ve ölüm belgeleri	11
Resim 3: Fabius Brest'in pasaportu	15
Resim 4: Fabius Brest'in 1896 yılında Paris'te açılan sergi kataloğunun kapağı ...	17
Resim 5: Fabius Brest <i>Nerthe Avec Le Tunnel Du Rove</i>	20
Resim 6: <i>Plan d'Aups</i> 38 x 46,5 cm. tuval üzerine yağlıboya	20
Resim 7: <i>Avcılık Natürmort</i> 59 x 49 cm. tuval üzerine yağlı boya	21
Resim 8: "Osmanlı Ev İçinde Lale ve Şakayık Buketi" 50,6 x 60 cm. tuval üzerine yağlıboya	21
Resim 9: <i>The Town Square</i> 19,7 x 27,7 cm, tuval üzerine yağlıboya	22
Resim 10: <i>Venise, la Salute sur le Grand Canal</i> 38,5 x 55,5 cm, tuval üzerine yağlıboya	22
Resim 11: Giovanni Jean Brindesi, <i>Mısır Çarşısı</i>	26
Resim 12: Fabius Brest, <i>Mısır Çarşısı, İstanbul'da Baharat ve İlaç Pazarı</i>	26
Resim 13: <i>Bayram, Sultan II. Mahmud Döneminde El Öpme Merasimi</i>	29
Resim 14: Beykoz İskelesi, fotoğraf Abdullah Biraderler, yaklaşık 1891-1892	30
Resim15: Fabius Brest, <i>Boğaz'da Beykoz</i>	31
Resim 16: Fabius Brest, <i>Selimiye Kışlası ve Boğaz Kıyısında Üsküdar</i>	32
Resim 17: <i>Üsküdar Sahilinde</i> , fotoğraf Abdullah Biraderler 1891-1892	32
Resim 18: <i>Kasımpaşa Sırtlarından</i>	33
Resim 19: <i>Boğaz'dan Görünüm</i>	34
Resim 20: <i>Caiques Devant la Tour de Leandre</i>	35
Resim 21: Çemberlitaş, fotoğraf Pascal Sebah, 1865	36
Resim 22: <i>İstanbul'da Yanmış Sütun Sokağı</i>	36
Resim 23: <i>İstanbul'da Bir Sokak</i>	37
Resim 24: Koca Sinan Paşa Külliyesi fotoğrafı	37

Resim 25: <i>Boğazın Kıyısında Balıkçılar</i>	39
Resim 26: <i>Boğaziçi Kıyısında Bebek Köyü</i>	39
Resim 27: <i>İnsiyalli Camii-Sahil Pertev Boyar</i>	40
Resim 28: <i>Asya'da Üsküdar İskelesi</i>	40
Resim 29: <i>L'Autographe Au Salon Et Dans Les Ateliers'de Brest'in çizimi</i>	41
Resim 30: <i>Kireçburnu, fotoğraf</i>	41
Resim 31: <i>İstanbul Kireçburnu</i>	41
Resim 32: <i>Selimiye Kışlası ve Boğaz Kıyısında Üsküdar</i>	43
Resim 33: <i>Boğaziçi'nde</i>	43
Resim 34: <i>İstanbul'da Hareketli Sokak</i>	45
Resim 35: <i>Eyüp</i>	45
Resim 36: <i>Caminin Girişi, İstanbul ve İstanbul Pazarında Limonata Satıcısı</i>	46
Resim 37: <i>James Robertson ve Fabius Brest</i>	48
Resim 38: <i>Eyüp, Mihrişah Sultan İmareti, fotoğraf J. Robertson, 1853</i>	50
Resim 39: <i>Eyüp Mihrişah Sultan Külliyesi</i>	50
Resim 40: <i>Thomas Allom, Eyüp Sultan'da Türbeler, Hazireler ve Sebil</i>	50
Resim 41: <i>Tophane Kasrı ve Kılıç Ali Paşa Camii fotoğrafı, J. Robertson</i>	51
Resim 42: <i>Tophane Meydanı</i>	51
Resim 43: <i>Tophane Meydanı, 1880-1893 tarihli fotoğraf</i>	52
Resim 44: <i>Galata Kulesi fotoğrafı, James Robertson</i>	53
Resim 45: <i>Galata Kulesi</i>	53
Resim 46: <i>Trabzon Gülbahar Hatun Camii</i>	55
Resim 47: <i>Trabzon Gülbahar Hatun Camii ve Türbesi'nin günümüzdeki hali</i>	55
Resim 48: <i>Gülbahar Hatun Camii, L'Illustration, 30 Haziran 1849</i>	56
Resim 49: <i>Gülbahar Hatun Camii fotoğrafı,</i>	56

Resim 50: Brest'in tablolarından ayrıntılar	61
Resim 51: İstanbul'da At Meydanı	66
Resim 52: İstanbul'da Valide Sultan Hanı	67
Resim 53: Boğaziçi'nde Üsküdar İskelesi	68
Resim 54: Sarayburnu ve Boğaz'ın Ötesi	69
Resim 55: Mısır Çarşısı, İstanbul'da Baharat ve İlaç Pazarı	70
Resim 56: Galata Kulesi	71
Resim 57: Boğaz'dan Görünüm / Haliç'ten bir bakış	72
Resim 58: Tarabya'da Fransız Sarayı	73
Resim 59: Pera'da Fransız Sarayı	74
Resim 60: Trabzon Kervansarayı	75
Resim 61: Boğaz'da Beykoz	77
Resim 62: Selimiye Kışlası ve Boğaz Kıyısında Üsküdar	78
Resim 63: Bayram, Sultan Mahmud Döneminde İstanbul'da El Öpme Merasimi ...	79
Resim 64: Eyüp Mihrişah Sultan Külliyesi	80
Resim 65: Boğaziçi'nde	81
Resim 66: Üsküdar	82
Resim 67: Boğaz Kıyılarında	83
Resim 68: Boğaziçi'nde Balıkçılar	84
Resim 69: İstanbul Görünümü	85
Resim 70: Boğaz Manzarası	86
Resim 71: Boğaz'ın Kenarı	87
Resim 72: Boğaz Kıyısında Yelkenliler ve Balıkçı Tekneleri	88
Resim 73: Boğaziçi Kıyılarında / Sur Les Rives Du Bosphore	89
Resim 74: Trabzon Ulu Cami Avlusunda	90

Resim 75: Türk Piyasası	91
Resim 76: Boğaziçi'nde Yelkenliler	92
Resim 77: Boğaziçi'nde Osmanlı Balıkçıları	93
Resim 78: Kief sur la route de Kerrassunde a Amassia, Asie-Mineure (Giresun'dan Amasya'ya, Küçük Asya'ya Giden Yolda Keyif)	94
Resim 79: Boğazın Kıyısında Balıkçılar	95
Resim 80: Boğaziçi Kıyısında Bebek Köyü	96
Resim 81: Caminin Girişi, İstanbul	97
Resim 82: Kat. 32	99
Resim 83: Kat. 33	100
Resim 84: Kat. 34	101
Resim 85: Türkiye'de Hareketli Sokak	102
Resim 86: Kat. 35'ten ayrıntı	103
Resim 87: Boğaz'da Emirgan Görünümü	104
Resim 88: Bebek Köyü: Bir Türk Köyü Manzarası	105
Resim 89: Boğaziçi'nde	106
Resim 90: Karakteristik imzalarına örnek	107
Resim 91: Karakteristik imzalarına örnek	107
Resim 92: Kat. 38 İmzasından ayrıntı	107
Resim 93: Boğaz'da	108
Resim 94: İstanbul'dan Bir Kare	109
Resim 95: Tenedos (Bozcaada) Adasının Görünümü, Türkiye	110
Resim 96: Türkiye'de Deniz Kenarında Çeşme	111
Resim 97: Quartier De Constantinople / İstanbul'da Bir Bölge	112
Resim 98: Eski İstanbul'da Çeşme	114

Resim 99: Kat. 44 ayrıntı	115
Resim 100: El-Hac Mustafa Ağa Çeşmesi	115
Resim 101: Fatih semti Dülgeroğlu Camii ve Eski Saraçhane Sokak	115
Resim 102: Dülgeroğlu Camii Çeşmesi	115
Resim 103: Boğaz'dan Görünüm	116
Resim 104: Boğaz Kenarında Hareketli Sahne	117
Resim 105: Boğaz'da Gündoğumu	118
Resim 106: Boğaz'da Günbatımı	119
Resim 107: Boğaz'dan Görünüm	120
Resim 108: İstanbul'da Hareketli Sokak	121
Resim 109: Scène de Rue à Constantinople (İstanbul'da Sokak Sahnesi)	122
Resim 110: Boğaz'da Kayıklar	123
Resim 111: İstanbul'da Hareketli Sokak	124
Resim 112: Üsküdar'da Cami	125
Resim 113: Boğaz Üzerindeki Işık Etkisi	126
Resim 114: Caminin Dibiindeki Tüccarlar	127
Resim 115: Asya'da Üsküdar İskeleyi	128
Resim 116: Bozacı	130
Resim 117: İstanbul'da Pazar	131
Resim 118: Caiques Devant la Tour de Leandre	132
Resim 119: Cami ve İstanbul'da Akşam	133
Resim 120: Eyüp	134
Resim 121: İstanbul, Caminin Önünde	135
Resim 122: Boğaziçi'nde Yelkenli Tekneler	136
Resim 123: Cami ve Çevresi	137

Resim 124: A Turkish Coast	138
Resim 125: Sultanahmet'te Ara Sokak	139
Resim 126: Türkiye'de Hareketli Sokak Sahnesi	140
Resim 127: İstanbul'da Bir Semt	141
Resim 128: İstanbul'da Sokak	142
Resim 129: Tophane Meydanı	143
Resim 130: İstanbul Kireçburnu	144
Resim 131: İstanbul Kaprisi	145
Resim 132: İstanbul'dan Bir Köşe ve Haliç	146
Resim 133: Güller Vadisi'nde Keyif, İstanbul	147
Resim 134: Boğaz'da Tekne	149
Resim 135: Boğaziçi Kıyıları, Avrupa Yakası	150
Resim 136: Boğaziçi Kıyıları, Asya Yakası	151
Resim 137: Boğaz Manzarası	152
Resim 138: Trabzon Gülbahar Cami	153
Resim 139: İstanbul'da Bir Sokak	154
Resim 140: Haliç'ten İstanbul Görünümü	155
Resim 141: Köy Kahvesi	156
Resim 142: İstanbul'da Hareketli Sokak	157
Resim 143: Kat. 84'ten ayrıntı	158
Resim 144: Üsküdar	159
Resim 145: Boğaz'da Günbatımı, Cami Önünde Tekneler	160
Resim 146: İstanbul'da Sokak	161
Resim 147: İstanbul'da Sokak	162

Resim 148: Üsküdar	163
Resim 149: İstanbul'da Sokak	164
Resim 150: İstanbul'da Hareketli Sokak Sahnesi	165
Resim 151: İstanbul'da Pazar	166
Resim 152: Üsküdar'da Sandal Gezintisi	167
Resim 153: İstanbul'da Yanmış Sütun Sokağı	168
Resim 154: İstanbul'da Yanmış Sütun Sokağı	169
Resim 155: Boğaz'ın Dışında	171
Resim 156: Boğaz'ın Kenarında	172
Resim 157: Boğaz'ın Kenarında	173
Resim 158: Alacakaranlıkta Figürlerle Yelkenli Gemiler	174
Resim 159: Kasımpaşa Sırtlarından	175
Resim 160: Boğaziçi Köşkü	176
Resim 161: Çeşme Başı	177
Resim 162: Boğaz'da Öğleden Sonra	178
Resim 163: Boğaziçi Avrupa Yakası Bebek Kıyıları	179
Resim 164: İstanbul Görünümü	180
Resim 165: Katalog 105'ten ayrıntı	181

1. GİRİŞ

Fransız ressam Germain Fabius Brest bir manzara ressamı olarak Marsilya'da başladığı sanat hayatında, 1855 yılında gerçekleştirdiği İstanbul seyahati ile dönüm noktasını yaşamış ve elinden fırçayı bırakıncaya kadar çoğunlukla İstanbul konulu eserler üretmiştir. Fabius Brest 31 Temmuz 1823 tarihinde Marsilya'da doğmuş, *École des beaux-arts de Marseille*'de (Marsilya Güzel Sanatlar Okulu) resim eğitimi almıştır.¹ O dönemde bu okulun başında bulunan Émile Charles Joseph Loubon (1809-1863) manzara resminde dönemin önemli isimlerinden biridir ve Marsilya manzara ekolünün öncülerindedir. Kentin kültür ve sanat yaşamına katkısı ile de bilinen Loubon, 1845 yılında Marsilya Salonu'nu kurmuştur.² Loubon'un öğrencisi olan Brest, bu okulda aldığı eğitim sonucu manzara resminde ilerlemiş, hocasının desteği ile 1847 Marsilya Salonu'na katılmıştır. 1855 yılında İstanbul'a gelene kadar geçen sürede genellikle Provence manzaraları yapmış, daha çok açık havada, doğada çalışmalarını gerçekleştirmiştir. 1847-1848 yıllarında Paris'e giden Brest, Barbizon okulunun tanınmış ressamlarından Constant Troyon'un atölyesinde çalışmıştır. Marsilya'da Loubon'dan aldığı resim eğitimine Troyon'dan edindiği renk ve ışıkla atmosfer yaratma tekniklerini de katarak kendi resim dilini geliştirmiştir.³

Fabius Brest'in İstanbul'da bulunduğu 1855 ve sonrası Sultan Abdülmecid saltanat yıllarına denk gelmektedir ve yeniliklerin hızla yayıldığı bu şehirde sosyal ve kültürel anlamda çok renkli ve hareketli bir dönem yaşanmaktadır. 1858'de Trabzon'a, sonrasında Giresun ve Amasya'ya da giden⁴ ressam Venedik ve Cezayir'e de seyahat etmiş özellikle Venedik'te çok sayıda çalışma gerçekleştirmiştir. Diğer yandan Cezayir'de çini, silah, ibrik gibi çeşitli doğu eşyaları toplayarak önemli bir koleksiyon oluşturmuştur.⁵

Brest, ülkesine döndükten sonra da İstanbul konulu resimler yapmaya devam etmiş, bu çalışmaları 1857 yılından itibaren Paris Salonu'nda sergilenmeye başlanmıştır.

¹ Anonim (1896). *Catalogue des tableaux et études par Fabius Brest*. 1 Décembre 1896, Paris, s.3; Henri Simonnot, "Fabius Brest", *Revue du vieux Marseille*, Septembre-Octobre 1934, s. 123.

² A. Gouirand (1901). *Les Peintres Provençaux*. Paris: Librairie Paul Ollendorff, s. 16-42.

³ G. Schurr ve P. Cabanne (2003). *Dictionnaire des Petits Maîtres de la Peinture*. Paris: Les Éditions de l'Amateur, s. 188-189.

⁴ S. Germaner ve Z. İnankur (2002). *Oryantalistlerin İstanbul'u*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, s. 54.

⁵ Schurr ve Cabanne, 2003, **a.g.k.**, 188-189.

1857-1890 yılları arasında yaklaşık elli eseri salonda sergilenmiştir⁶ ve bu yolla İstanbul konulu bazı tabloları Fransa devlet müzeleri tarafından satın alınmıştır. Günümüzde sanatçının eserleri Fransa'da çeşitli müzelerde, ülkemizde Topkapı Sarayı Müzesi Resim Koleksiyonu, Milli Saraylar Resim Müzesi ve Pera Müzesi'nde bulunmakla birlikte büyük bölümü Avrupa ve Türkiye'de yapılan müzayedeler yolu ile özel koleksiyonlara dağılmıştır.

18. ve 19. yüzyılda Osmanlı coğrafyası, özellikle de İstanbul birçok sanatçıyı ağırlamıştır. Bunlar arasında oryantalist ressamlar Avrupa'da çokça talep edilen Doğu imgelerini eserlerine yansıtmak için İstanbul odaklı seyahatler yapmışlardır. Özellikle, Sultan II. Mahmud döneminde yapılan yenilik hareketleri ile başlayan ve Sultan Abdülmecid saltanatının ilk aylarında gerçekleşen Tanzimat'ın ilanı (1839), daha sonra Islahat Fermanı (1856) ile büyük değişimlerin yaşandığı 19. yüzyıl, Osmanlı'nın kültürel, siyasal ve sosyal yaşamında birçok açıdan öne çıkar. Brest'in geldiği yıllarda İstanbul, Kırım Savaşı (1853-1856) nedeniyle Osmanlı'nın müttefiki olan İngiltere ve Fransa'dan gelen askerler, gazeteciler, gezginler ve sanatçılar için önemli bir merkez olmuştur.

Fabius Brest İstanbul'a geldiğinde şehrin Boğaz kıyılarını, meydanlarını, sokaklarını, mimari yapılarını resmetmiş, bunlarda sosyal yaşamı yansıtan ayrıntılara da yer vermiştir. Dolayısıyla sanatçının eserleri dönemin İstanbul yaşamını yansıtmaları bakımından öne çıkmaktadır. Osmanlı dünyasını ve özellikle İstanbul'u eserleriyle Avrupa'ya taşıyan Fransız ressam Fabius Brest'in çok sayıda koleksiyona dağılan eserlerinin saptanması, ikonografik çözümlerinin yapılması ve sanat tarihi disiplini açısından eserlerin yorumlanması çalışmanın başlıca amacıdır. Bu kapsamda önce sanatçının yetiştiği ve İstanbul'a geldiği dönemin sanat ortamına ilişkin genel değerlendirmeler sunulmuş, ardından yaşamına ilişkin bilgiler paylaşılmıştır. Dördüncü bölümde ise sanatçının İstanbul konulu eserleri konularına göre İstanbul'un Öne Çıkan Semtleri ve Mimari Yapıları; Kıyı Köyleri / Semtleri; Kayıklar, Balıkçılar ve Deniz; Sokaklar ve Çeşmeler Ticaret Alanları; Yeni Keşfin Ardından: Brest, Fotoğraf ve Resim şeklinde sınıflanarak yorumlanmıştır. İstanbul dışındaki Türkiye konulu eserleri ise ayrı bir bölümde değerlendirilmiş, tekniği ve sanatına ilişkin bazı saptamalar yapılarak

⁶ P. Masson (1913). *Les Bouches du Rhone Encyclopédie Départementale*. Tome XI Biographies, Marseille: Archives Départementales Des Bouches-du-Rhone, s. 99.

değerlendirme ve sonuç yazılmıştır. Bu çalışmada ressamın İstanbul konulu eserleri incelense de -üçü Trabzon, biri Bozcaada, biri Giresun Amasya yolunda mola konulu olmak üzere- Türkiye konulu toplam beş eseri daha saptanmıştır. Bunların da çalışmaya dahil edilmesi, İstanbul’u diğer görünümlemlerle karşılaştırma yapılması olanağı vermiş, Türkiye konulu tüm eserlerine yer verilen ayrıntılı bir katalog hazırlanmıştır.

Bu araştırma kapsamında sanatçının eserlerini yerinde görmek, kütüphane veya internet üzerinden ulaşılamayan kaynaklara erişebilmek amacı ile yurtiçi ve yurtdışı seyahatler yapılmıştır. İstanbul'da Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Kütüphanesi, Mimar Sinan Üniversitesi Kütüphanesi, İBB Atatürk Kitaplığı ve Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü'nde araştırmalar yapılmış, Topkapı Sarayı Müzesi, Milli Saraylar Resim Müzesi ve Pera Müzesi ziyaret edilerek sanatçıya ait tablolara ve çeşitli kaynaklara ulaşılmıştır. İstanbul'da bulunan Fransa Başkonsolosluğu da ziyaret edilmiş ancak arşivleri Paris'te tutulduğu için sanatçıya ait herhangi bir belgeye ulaşılamamıştır. Diğer yandan Avrupa'nın ve Türkiye'nin önde gelen müzayede evlerinin düzenlediği müzayedelerde Brest'in eserlerinin sıkça yer almasından dolayı İstanbul'da bazı müzayede evleriyle iletişime geçilmiş, sanatçının satışa çıkarılmış tablolarının fotoğrafları ve envanter bilgileri istenmiştir. Bunlardan, tüm uğraşlarımıza rağmen çok az dönüş sağlanabilmiştir. Sotheby's, Christie's, Drouot gibi dünyanın önde gelen müzayede evlerinin internet sitelerinden de veriler sağlanmış, sanatçının bazı eserlerinin görsellerine ulaşılamasa da katalog bilgilerine ulaşılmıştır.

17.11.2018 - 22.11.2018 tarihleri arasında -Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Proje Birimi desteğiyle- Paris ve Marsilya kentlerini kapsayan yurtdışı seyahati gerçekleştirilmiştir. Paris'te *Bibliothèque Nationale de France*'a gidilerek araştırmalar yapılmış ve Salon katalogları incelenmiştir. Marsilya'da *L'Université d'Aix-Marseille* kütüphanesi, *Archives et Bibliothèque Départementales Gaston Defferre*, *Hôtel de Ville*, *Centre de la Vieille Charite*, *Palais Longchamp Musée des Beaux-Arts*, *Archives de la Ville de Marseille*, Saint-Pierre Mezarlığı ve *Ville De Marseille Delegation Generale Ville Durable Et Expansion Delegation Generale Education Culture Et Solidarite* ziyaret edilen yerler arasındadır. Ayrıca Aix-En-Provence şehrinde *Fenouillères Library For Arts* ve *The School Humanities, Languages & Social Sciences*'da araştırmalar yapılmıştır. Fabius Brest'in doğum ve ölüm belgelerine *Archives de la Ville de Marseille*'de ulaşılmıştır.

Brest'in eserleri Őimdiye kadar monografik bir çalışmada ayrıntılı olarak incelenmemiŐ ve bütüncül olarak tespit edilip yorumlanmamıŐtır. Sanatçı hakkında Semra Germaner'in Antik Dekor Dergisi için kaleme aldığı "Abdülmecid Dönemi İstanbul'unun Ressamı: Germain Fabius Brest" adlı makalesi dışında bir kaynak yoktur. İstanbul'a duyduğu bağlılıkla yaşam boyu bu kentin görünümünü çizen sanatçının yaşamı ve eserleri hakkında bilgilerin oldukça sınırlı oluşu -dönemin İstanbul ortamını, Avrupalı ressamların etkinliklerini ve konu yönelimlerini de anlamamızı sağlayan- bu çalışmanın önemini artırmaktadır. Onun çalışmalarına etki eden gelişmeleri izlemek ve bu kapsamda değerlendirme yapabilmek için döneme genel bakmak yararlı olacaktır.

2. DÖNEME GENEL BİR BAKIŞ: İSTANBUL VE BREST'Lİ YILLAR

Avrupa ile Osmanlı arasında 1453 İstanbul'un fethi sonrasında kültür sanat ilişkileri başlamış, 16. yüzyılda ise siyasi, ticari ve kültürel alanlarda ilişkilerin daha da güçlenmesiyle birçok Avrupalı tüccar, seyyah ve sanatçı Türkiye'ye gelmiştir. Osmanlı topraklarına gelen gezginlerin Türkiye ile ilgili anılarını yayınladığı seyahatnamelerde Osmanlı yaşantısını, kıyafetlerini gösteren gravürler yer almıştır. Ayrıca elçilerle birlikte İstanbul'a gelen sanatçılar ve onların hazırladıkları kitaplar ve çizimler Avrupa'da ilgi uyandırmış ve çoğaltılmıştır.⁷ İstanbul'da etnik çeşitliliği, toplumun her kesiminden figürleri yansıtan kıyafet albümleri 16. yüzyıldan itibaren yaygınlaşmış, bu albümlerdeki resimler kopyalanarak başka albümler, gravürler oluşturulmuştur.⁸ İstanbul'a gelmeden İstanbul ve Türklerle ilgili yazılar ve resimlerden yola çıkarak yapılan çizimler de vardır ancak 17. yüzyılda artan diplomatik ve ticari ilişkiler sayesinde Avrupa Sanatında daha gerçekçi Türk imajının oluşması sağlamıştır. Bu imajın oluşmasında kuşkusuz 17. yüzyıldan başlayarak Avrupa'ya gönderilen elçi heyetlerinin ziyaretlerinin katkısı büyüktür. 1607 ve 1669'da Fransa'ya giden elçi heyetlerinin ziyaretleri çok ilgi görmüş, özellikle 1721 yılında Paris'e giden Yirmisekiz Mehmed Çelebi'nin ziyareti ve oğlu Said Paşa'nın 1742'de aynı görevle Paris'e gitmesi büyük yankı uyandırmış, Fransızların Türkleri daha iyi tanınmasına imkân vermiştir.⁹ 18. yüzyılda I. Abdülhamid (1774-1786) ve III. Selim'in (1789-1807) saltanat yıllarında Avrupa'dan gelen sanatçılara daha hoşgörülü bir ortam sağlandığı için İstanbul'da ve İmparatorluğun diğer yerlerinde ressamlara çalışma yapabilme imkânı doğmuştur. Jean-Baptiste Van Mour, Antonie de Favray, Jean-Baptiste Hilaire, Antoine Ignace Melling, Louis-François Cassas,¹⁰ "Türk Ressamı" olarak anılan Jean-Etienne Liotard¹¹ gibi

⁷ G. Renda (1989). 1911 Turquerie Sergisi Üzerine. *Sanat Tarihinde Doğudan Batıya*. İstanbul: Sandoz Kültür Yayınları, s. 71-80.

⁸ N. Küçükhasköylü. (2010). *Osmanlı Kıyafet Albümleri (1770-1810)*. Doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.18-22.

⁹ Renda, 1989, **a.g.k.**, s. 72

¹⁰ A.Boppe. (1998). *XVIII. Yüzyıl Boğaziçi Ressamları*. (Çev: Nevin Yücel Celbiş), İstanbul: Pera Turizm ve Ticaret A.Ş

¹¹ S. Germaner ve Z. İnankur, (1989). *Oryantalizm ve Türkiye*. İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, s. 75.

sanatçılar İstanbul'a gelerek gerçekleştirdikleri eserleriyle Avrupa'daki *Turquerie* modasında etkili olan kişilerdendir.¹²

19. yüzyıl ise sömürge yüzyılı olarak birçok alanı olduğu gibi sanatçıları da etkilemiş, Doğu-Batı ilişkisinin yeni bir bakışı, oryantalizm olarak öne çıkmıştır. Sözlük anlamı Doğu bilimi olan *oryantalizm* Fransızca *orientalisme* kelimesinden türemiş; 19. yüzyılda doğu insanların dinlerini, dillerini, tarihlerini inceleme anlamında kullanılmıştır. Theophile Gautier'in yazıları ile Oryantalizm "Doğu" konulu resim türü için de kullanılmaya başlanmıştır.¹³

Hristiyan Batı, Müslüman Doğu olarak ilişkilere bakıldığında dinsel anlamdaki fetihler ile Haçlı Seferleri gibi temaslarla Doğu ve Batı ilişkileri yüzyıllar ilerledikçe diplomasi, ekonomi gibi başka temas noktalarında devam etmiştir. İstanbul'un fethi ile Osmanlı'nın yeni başkenti günden güne artan bir merakla Batı'da izlenmiş, bazıları hayali bazıları gerçek İstanbul görünümüyle resmedilmiştir. Bu yalnızca İstanbul özelinde değil genel Doğu imgesi için de geçerlidir, Doğu'yu görmeden "Doğu" konulu resimler yapılmıştır. Napolyon'un 1798 Mısır Seferi de Doğu'ya dikkatleri çekmiş bu "Oriental" merak sonucu sonraki yıllarda sanatçılar Doğu gezilerine çıkmışlar ve daha gerçekçi tablolar yapmışlardır. Buharlı gemilerin ve demiryolu ağının gelişmesi ile seyahat imkânları rahatlayan oryantalist sanatçılar Akdeniz ve Ortadoğu coğrafyasını gezmiş ve bu gezilerde sanatçılar askeri, bilimsel ya da diplomatik görevlerle de yüklenmişlerdir. Avrupa'da Doğu egzotizmi merakını uyandıracak resimleri besleyen o dönemde yazılan edebi eserler olmuştur. Thomas Moore, Gustave Flaubert, Victor Hugo gibi yazarların Doğu temalı romanları; Théophile Gautier, Chateaubriand, Gérard de Nerval, Alphonse de Lamartine gibi şair ve yazarların seyahat anıları Oryantalist ressamların esinlendikleri kaynaklar arasındadır.¹⁴

19. yüzyılda özellikle Fransa'da şekillenip daha sonra İngiliz ve Fransız resmi içinde yaygınlaşan "Doğu" dünyasına Avrupalı bakışın tezahürü olan "Oryantalist resim" için üslup olarak birlik olmaktan ziyade resimde işlenen konu etrafında oluşmuş bir akım denilmektedir. Oryantalist resim 1870'lerden sonra diğer Avrupa ülkeleri ve

¹² Turquerie, Avrupa Sanatında 18. yüzyılda müzik, edebiyat ve plastik sanat dallarında Türk konularının işlendiği ya da Türk motiflerinin yer aldığı sanat eserleri ve objeler için kullanılan Fransızca bir terimdir (Renda, a.g.k.,1989 , 71)

¹³ Germaner ve İnankur, 1989, a.g.k., s. 9.

¹⁴ L. Thornton,(1993). *Les Orientalistes Peintres Voyageurs*. Paris: ACR Edition, s. 5-6.

Rusya’da ki sanatçılar tarafından da ilgi görmüştür. Oryantalist ressamınlar ya figürlü kompozisyonlar ya da manzara resmetmişlerdir. Savaş, av sahneleri gibi şiddet içeren; hamam, harem, odalık gibi konularla erotik çağrışımlı hayali tablolar; iç mekânlarda geçen gündelik yaşam, yerel kıyafetli figürler, İslam dininin ibadetlerini konu alan sahneler resmedilmiştir. Manzaralarda ise arkeolojik alanlar, minare, kubbe gibi İslam mimarlığı sembollerinin yer aldığı şehir görünümüleri resmedilmiştir.¹⁵

Oryantalist sanatçılar arasında adı geçen Fabius Brest İstanbul’a gelip görerek, gözlem yaparak eserlerini gerçekleştiren sanatçılar arasındadır. Geldiği dönem Sultan Abdülmecid’in saltanat yıllarına (1839-1861) denk gelmektedir. Sultan Abdülmecid babası Sultan II. Mahmud’un başlattığı modernleşme çalışmalarını devam ettirmiş Tanzimat Fermanı’nın (3 Kasım 1839) çıkarılması onun saltanatının ilk aylarında olmuştur. Sultan II. Mahmud döneminde Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılması ile İstanbul’un sosyal yaşamında başlayan rahatlama özellikle kadınların yaşamlarında değişimi hissettirmiştir. Evden dışarıda vakit geçirmeye, şehir yaşamına katılmaya başlamaları ile yeni dönem kendini göstermeye başlamıştır. Böylelikle kadınların alışveriş yerlerinde, meydanlarda, mesire yerlerinde, sandalla yaptıkları Boğaz gezintilerinde canlı renklerde feraceleri; tülde, yüzünü fazla kapatmayan beyaz örtüleri dönem ressamlarının -ve de Brest’in- eserlerinde de görülmektedir. Sultan Abdülmecid döneminde Avrupa elçileri ile ilişkilerin değişmesi ve özellikle İngiliz ve Fransız elçilerinin nüfuz kazanmaları siyasi ve ekonomik gelişmelerin sonucu olmuştur. 1853-1856 yıllarında süren Osmanlı-Rus Kırım Savaşı İstanbul’u birçok yönden etkilemiştir. Kırım Savaşında Osmanlı İmparatorluğu’nun müttefikleri olan İngiltere ve Fransa’nın askeri güçleri İstanbul’a gelmiştir. Fransız ve İngiliz askerlerin yaptıkları alışverişler, harcamalar o dönem İstanbul esnafını ihya etmiştir. Askerler dışında bu savaşı izleyen gazeteciler, yazarlar, sanatçılar için İstanbul önemli bir üs durumundadır. Şehir yaşamındaki bu hareketlilik ekonomik açıdan getiri sağlarken toplumsal yaşam açısından birçok değişime, yeni modaların çıkmasına neden olmuştur.¹⁶

İstanbul’un fethinden itibaren artan bir ivme ile kente gelen sanatçılar çoğunlukla elçilerin maiyetlerinde, saray ve çevresindekilerin davetleri ile ya da

¹⁵ Z. İnankur (2008). Oryantalizm. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*. cilt 3, İstanbul: Yem Yayın s. 1179-1181.

¹⁶ N. Sakaoğlu ve N. Akbayar (2001). *Avrupalılaştırmanın Yol Haritası ve Sultan Abdülmecid*. İstanbul: Denizbank, s. 12-31-74-310

Avrupa'lı yayınevlerinin görevlendirmesi, siyasi-askeri vb amaçlarla gelirken; sonraki yıllarda ulaşımın kolaylaşması ile bağımsız şekilde de gelenlerin sayısı artmıştır. 19. yüzyılın ortalarında özellikle İstanbul birçok ressamı ağırlamış, bunların bazıları sarayla bağlantıya geçip o çevrede daha yüksek tabaka ile içiçe çalışmış, bazıları ise Fabius Brest gibi daha özgür ve serbest çalışmıştır. Brest'in geldiği yıllarda Felix Ziem'in de İstanbul'da bulunmuştur. 1856 yazında iki ay süren seyahatinde Ziem, Pera bölgesinde yaşamıştır.¹⁷ Brest hayatı boyunca yakın olduğu Ziem'le muhtemelen İstanbul'da tanışmıştır.¹⁸ Martigues'de bulunan Ziem Müzesi koleksiyonunda Brest'in erken dönemlerine ait iki resim bulunmaktadır.¹⁹ İstanbul'a 1840'ların başında gelip ölümüne kadar bu şehirde yaşayan ressam Amadeo Preziosi de İstanbul'daki ilk atölyesini 1842 yılında açmıştır.²⁰ 1845-1890 yılları arasında İstanbul'a dört kez gelen Ivan Konstantinoviç Ayvazovski padişahlar tarafından saraya kabul edilmiş ve saray için resimler yapmıştır. İtalyan asıllı Giovanni Jean Brindesi, 1850-1877 yılları arasında İstanbul'da çalışmıştır. 1841 yılında İstanbul'a gelen ve ölümüne kadar burada kalan Luigi Acquarone 1881 yılında Sultan II. Abdülhamid'in saray ressamı olmuştur. II. Mahmud tarafından Mekteb-i Harbiye-i Şahane'nin hocalığa getirilen J. Schranz 1830'lu yıllarda gelmiş ve uzun yıllar İstanbul'da kalmıştır. İlk olarak 1854'te -daha sonra 1875 ve 1879'da - İstanbul'a gelen Jean-Léon Gérôme saray için çok sayıda resim yapmıştır. İstanbul'da ilk resim okulunu kuran ve Sultan Abdülaziz (1861-1876) döneminde saray ressamı olan Pierre Désiré Guillemet İstanbul'a 1854 yılında gelmiş ve sonraki tüm yaşamını burada geçirmiştir. 1853-1856 yıllarında İstanbul'a gelen İtalyan asıllı mimar ve ressam Philippe Bellò kentte uzun yıllar kalmış ve İstanbul semtlerinin manzaraları eşliğinde çeşitli mesleklerden insanları resmetmiştir.²¹ Fabius Brest'in İstanbul'a geldiği bu dönemde hareketli bir sanat ortamı olduğu ve sanatçıların büyük çoğunluğunun Pera bölgesinde etkin olduğu anlaşılmaktadır. Brest'in İstanbul'a

¹⁷ F. Hitzel (2016). Ziem'in Türkiye Yolculuğu. *Félix Ziem: Işık Denizinde Bir Gezgin*, İstanbul: Pera Müzesi Yayınları, s. 30.

¹⁸ F. Hitzel (2009). *De Marseille à Istanbul l'Orient Turc de Ziem et de Ses Contemporains*. Marseille: Images En Manœuvres Éditions, s. 48.

¹⁹ Anonim, (2012). Les peintres de la première école de Marseille. *De Ziem À Dufy* Sergi kataloğu, Martigues.

http://www.villemartigues.fr/documents/Documents/5_Culture_Sports_et_Loisirs/Culture/Ziem/Ziem_a_Duffy/2012_Ziem-Dufy_Provencaux.pdf (Erişim tarihi: 18.02.2019)

²⁰ S. Sinanlar (2008). Pera'da Resim Üretim Ortamı 1844-1916. *İTÜ Dergisi Sosyal Bilimler*, cilt: 5, sayı: 1, s. 47-48.

²¹ A. Çötelioglu (2009). *İstanbul'un 100 Ressamı*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, s. 24-44.

geldiği yıllarda kentte bulunan bu sanatçılarla -öncelikle de Fransız sanatçılarla- iletişim halinde olması mümkündür.

Brest'in İstanbul'a geldiği tarihte elçilik görevinde Edouard Antoine de Thouvenel bulunuyordu. Elçi Thouvenel Kırım Savaşı öncesi ve sonrasında yaptığı olumlu çalışmalar neticesinde III. Napoléon tarafından 1855 Haziran ayında bu göreve atanmış ve Temmuz ayında göreve başlamıştır. Thouvenel'in ailesi ile birlikte İstanbul'a gelen kuzeni Baronne Fontmagne, seyahatinden 45 yıl sonra İstanbul'la ilgili anılarını kaleme aldığı kitabında; İstanbul'a vardıklarında Kırım Savaşı'nda Fransa'nın başarılarından dolayı çok büyük coşkuyla karşılandıklarını, Fransızların itibarlarının dorukta olduğunu söylemektedir. Fontmagne seyahatnamesinde "*çok ince fırça darbeleri ile İstanbul'un ve Boğaz'ın güzel köşelerini çok iyi kavrayan ve yansıtan genç Marsilyalı ressam Fabius Brest*" diyerek sanatçıdan bahsetmektedir.²² Elçinin göreve başlamasından birkaç ay sonra İstanbul'a gelen Fabius Brest de elçilik ve Fransız çevrelerince çok iyi karşılanmıştır.²³

²²B. D. Fontmagne (2007). *Kırım Savaşı Sonrasında İstanbul Günleri*. (Çev. İsmail Yerguz), İstanbul: İstiklal Kitabevi, s. 7-19, 97.

²³Simonnot, 1934, **a.g.m.**, s. 123

3. GERMAIN JOSEPH FABİUS BREST'İN HAYATI VE SANATI ÜZERİNE

Germain Joseph Fabius Brest, 31 Temmuz 1823 tarihinde Marsilya'nın Roma Caddesi'nde doğmuştur.²⁴Annesi Colombe Cival, babası Louis Brest'tir. Marsilya'da fırıncılık yapan babası, Marsilya'nın 27 km doğusunda bulunan Gémenos kasabasındandır. Sanatçının çocukluk dönemi ve eğitimi hakkında bir veriye ulaşılamasa da küçük yaşlarda resme karşı ilgili olduğu bilinmektedir. *École des beaux-arts de Marseille*'de eğitime başlamış, burada hızlı bir ilerleme kaydetmiştir. Malzemelerini alıp sık sık doğaya çıkarak çizimler yapmıştır.²⁵

Resim 1: Germain Joseph Fabius BREST (H. Simonnot, Revue du Vieux Marseille)

²⁴ Yayınlarda (Fabius Brest'in 1896 tarihli kaynakçamızda bulunan sergi kataloğu da dahil) sanatçının doğum tarihi 31 Temmuz 1823 olarak geçmektedir. Fakat *Archives de la Ville De Marseille*'de bulunan doğum belgesinde 1 Ağustos 1823 tarihi yazmaktadır. 31 Temmuz'da doğmuş ve kaydı 1 Ağustos olarak yazılmış olabileceği akla gelmektedir.

²⁵Simonnot, 1934, **a.g.m.**, s. 123-125

Brest
Germann Joseph
Fabius
n° 2399

L'An mil huit cent vingt trois & le premier jour
à trois heures du soir
Acte de Naissance de Germann Joseph Fabius
Brest, né hier à une heure Du matin fils de Sieur Louis
Brest, peintre & De Dame Marie Colombe Pival, mariés
Demeurans rue paradis n° 6, le sexe de l'enfant a été
reconnu masculin, premier prénom Sieur Apollinaire (sic)
ajé de vingt huit ans, second (sic) prénom Sieur Louis
second maternel, second prénom Sieur Louis Mathieu (sic)
ajé de trente neuf ans, Conjointeur, Demeurant grande
rue n° 28 aussi de la matrice sur la requête à
nou faite par le pere qui a signé avec les témoins
Constaté par nous Jean Louis Auguste Garreau adjoint
à la mairie délégué aux fonctions d'Officier de l'Etat Civil
& avons signé l'apres lecture du présent acte.

1823 J. L. Garreau Pival

Brest 1821

L'An mil neuf cent, et le
ACTE DE DÉCÈS de
Germann Joseph Fabius Brest
décédé à Marseille hier sept heures de la nuit
de septante sept ans, petite Colombe
Pival

sur la déclaration faite par
domicilié et demeurant
domicilié et demeurant
Par Nous, Amable Bidarride
Adjoint au Maire de Marseille, délégué aux fonctions d'Officier de l'Etat-Civil
aux déclarants avons signé

Constaté, d'après la loi.

M. Pival, L. Brest, A. Bidarride

Resim 2: G. Fabius Brest'in doğum (üstte) ve ölüm (altta) belgeleri

(Archives de la Ville de Marseille)

Brest, *École des beaux-arts de Marseille*'de Émile Charles Joseph Loubon'un (Aix-en-Provence 1809- Marsilya 1863) öğrencisi olmuştur.²⁶ Provence bölgesinin Victor Huguet, Louis Amable Crapelet, Adolphe Monticelli veya Alfred Chataud gibi birçok oryantalist ressamın hocası olan²⁷ Loubon İtalya'da eğitim almış ve sanat hayatı boyunca kullanacağı izlenim ve notlarla 1831 yılında Paris'e dönmüştür. Burada dönemin ünlü sanatçıları ile ilişkide olmuş özellikle Barbizon ressamlarından Constant Troyon'dan etkilenmiştir. Ancak bu hayranlığa rağmen kendi özgünlüğünü ortaya koymayı başarmıştır. Paris Salon'una ilk kez 1835 yılında katılmış olan Loubon portre resmi yerine özellikle kendi bölgesinin yerel karakterini yansıtan resimler yapmıştır.

²⁶ Anonim, 1896, a.g.k., s.3.

²⁷ F. Hitzel (2002). *Couleurs de la Corne D'Or Peintres Voyageurs à la Sublime Porte*. Paris: ACR Edition, s 236.

1845 yılında Marsilya Beaux-Arts'ın yöneticiliğine atandığında memleketine dönüş yapmış ve Provence manzara ekolünün temellerini atmıştır. Marsilya Salon'unu kuran Loubon burada dönemin önemli sanatçılarının ve öğrencilerinin eserlerinin sergilenmesini sağlamıştır. Fabius Brest gibi birçok sanatçı yetiştiren Loubon okul yöneticiliğinde öğrencileri ile ilişkisinde başarılı bir karakter olarak tanınmıştır. Genellikle kırsal yaşamdan köylüler, göç edenler, kamp yapanlar ve hayvan sürülerini, ufuk çizgisine dayanan geniş bir manzara eşliğinde sunan çalışmalarında bölgenin güçlü güneş ışığının etkisi hissedilmekle birlikte ışık ve gölge kullanımındaki ani geçişleri ile dramatik bir etki yaratmıştır. “Varlıkların ve şeylerin hareketi” olarak özetlenen Loubon'un yeteneği figürlerin dinamik hareketlerinin adeta fotoğraf anı gerçekçiliğini sunan tablolar ortaya çıkarmıştır.²⁸

Brest 1847-1848 yıllarında Paris'e yerleşmiş ve burada Constant Troyon (Sèvres 1810 - Paris 1865)'dan dersler alarak renk ve ışıkla atmosfer yaratma tekniklerini öğrenmiştir.²⁹ Doğayı öykünücü, saf renkleri bir araya getirerek, ışığın kristal berraklığında, basit, dingin doğa görünümelerini yansıtan ve 1830 (Barbizon) okulunun ilk peyzaj ressamlarından olan Troyon *bir insan ancak doğrudan gözlemediği doğadan öğrendiği her şeyi algılar* düşüncesi ile doğayı temsil eden resimler yapmıştır. 1847 yılında Hollanda'ya yaptığı seyahat Troyon'un sanatında dönüm noktası olmuştur.³⁰

Romantizmle birlikte resim sanatında manzara fon olmaktan çıkmış ve salt bir konu olarak ele alınmıştır. Doğanın ışık, renk etkilerinin, kırsal yaşamdan manzaraların tuvale aktarıldığı; üslup, teknik ve konu açısından yeniliklerin izlendiği öncü ekollerden biri Fransa'da ortaya çıkmıştır. Paris'in 50-60 km güneyinde yer alan Fontainebleau Ormanı yakınındaki Barbizon köyünde toplanan ve konularını bu ormandan ve çevresinden seçen bir grup sanatçı *Barbizon ekolü* olarak anılan Romantik manzara okulunu oluşturmuştur. Bu grubun sanatçıları açık havada çalışma geleneğini başlatmış, gözlemedikleri doğayı, ışığın etkilerini renkleri rahatça kullanmalarıyla öne çıkarmışlardır.³¹ Fabius Brest, bu ekolden gelen hocası Émile Loubon'dan aldığı eğitim nedeniyle romantizm geleneği içinde yetişmiş ve daha çok 1847-1857 yılları arasında

²⁸ Gouirand, 1901, **a.g.k.**, s. 16-42

²⁹ Schurr ve Cabanne, 2003, **a.g.k.**, s. 188-189.

³⁰ J. P. Breuille (1993). *Dictionnaire de Peinture et de Sculpture L'art du XIXe Siècle*, Paris: Larousse, s.714-715.

³¹ Z. İnankur (2008). Romantizm. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*. cilt 3, İstanbul: Yem Yayın, s. 1333-1334.

yaptığı Provence bölgesi manzaralarıyla tanınmıştır. Hocası Loubon'un desteği ile eserleri Marsilya Salon sergilerine kabul edilmiştir.³² Örneğin, 1850 Salon sergisinde³³ Brest'in *Intérieur de la forêt de la Ste-Beaume: étude d'après nature* (Ste-Baume Ormanının İçi: Doğadan Çalışma) adlı eseri kabul edilmiştir. Salon sergilerinde 1857 yılından 1896 yılına kadar çoğunlukla İstanbul ve Türkiye konulu resimleri yer almıştır.³⁴

Fabius Brest'in İstanbul konulu resimleri ilk kez 1857 yılında Paris Salonu'nda sergilenmiştir. *Un Café Turc, Au Petit Champ Des Morts À Constantinople* ve *Les Murailles de Constantinople* isimli iki tablosu söz konusu sergide yer almıştır.³⁵ Sanatçı bu sergi ile Paris basını tarafından tanınmış, dönemin eleştirmenleri tarafından övgüler alarak şevkli, özgün, gelecek vadeden bir sanatçı olarak nitelendirilmiştir.³⁶ Brest'in İstanbul konulu tablolarının yer aldığı ilk sergi bu olmalıdır ancak 1857'de Brest İstanbul'dadır. Dolayısıyla -sanatçının Fransa'ya gidip döndüğüne ilişkin herhangi bir bilgi bulunmaması nedeniyle- eserlerini -yurt dışı bağlantılarını sağlayan kişiler ya da kurumlar aracılığıyla- İstanbul'dan Paris'e göndermiş olmalıdır.

Manzara konusunda ustalaşan Brest, dönemin birçok ressamının yaptığı gibi -hocası Loubon'un desteği ile- "Doğu"yu resmetmek üzere seyahate çıkmıştır. Bu yolculuğa çıkmadan önce Theophile Gautier, Gérard de Nerval gibi Fransız edebiyatçıların eserlerini, İstanbul hakkındaki izlenimleri okumuş olabileceği,³⁷ diğer

³² Hitzel, 2009, **a.g.k.**, s.48.

³³ Simonnot, 1934, **a.g.m.**, s. 123. Bu yayında sanatçının 1848 civarında Paris'e yerleştiği ve 1851 Salon'una kabul edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla 1851 Paris Salon'una katıldığı anlaşılmaktadır. Ancak 1850-1851 Paris Salon'u Ulusal Sergi yayınında sanatçıya ait bir bilgi yoktur ve hangi eserle katıldığına ilişkin de bir veri yoktur. 1851 yılına ait başka kataloğa ulaşılamamıştır. (Théophile Gautier, *The Salon of 1850-51* kitabının 19. bölümünde sanatçıların isimleri arasında Fabius Brest'in adı geçmektedir. 1851 Salon'una *Intérieur de la forêt de la Ste-Beaume: étude d'après nature* tablosu ile katıldığı Emmanuel Bénézit sözlüğünde geçmektedir. (E. Bénézit (1999). *Dictionnaire Critique et Documentaire Des Peintres Sculpteurs Dessinateurs Et Graveurs*. tome 2, Paris: Editions Gründ, s. 787.) A. Alauzen sözlüğünde ise aynı tablo için 1850 Salon'una katıldığı belirtilmiştir. (A. Alauzen (2006). *Dictionnaire Des Peintres Et Sculpteurs De Provence-Alpes-Côte D'Azur*. Marseille: Éditions Jeanne Lafitte, s. 83) Sözlükler arasındaki tarihlerde bir tutarsızlık vardır bu yanlış yazımdan kaynaklanmış olabilir, 1850-51 yıllarında bu tablo ile Paris Salon'una katıldığı açıktır.

³⁴ Hitzel, 2002, **a.g.k.**, s.240

³⁵ (1857). *Explication Des Ouvrages De Peinture, Sculpture, Gravure, Lithographie Et Architecture Des Artistes Vivants* 15 Juin 1857, Paris, s. 44. Söz konusu eserlerinin adları *Konstantinopolis'teki Küçük Mezarlık Alanındaki Türk Kahvehanesi* ve *Konstantinopolis Surları* olarak çevrilebilir.

³⁶ Hitzel, 2009, **a.g.k.**, s.48.

³⁷ Asıl adı Gérard Labrunie olan Gérard de Nerval 22 Mayıs 1808 tarihinde doğmuştur. Tıp eğitimi alan Nerval edebiyatın dalları içinde (şiir, deneme, çeviri, oyun yazarlığı) birçok çalışma yapmıştır. Romantizm türünde önemli eserler veren yazar 1843 yılında Doğu seyahatine çıkmış Marsilya'dan başladığı bu yolculukta Malta, Mısır, Suriye, Kıbrıs, İstanbul ve Napoli'yi ziyaret etmiştir. Akıl sağlığı

yandan İstanbul konulu gravürler, resimler görerak de kent hakkında bir ön izlenim oluşturduğu düşünülebilir. 17 Ekim 1855 tarihinde Fransız Dışışleri Bakanlığı Brest'e pasaport vermiş (resim 3) ve bir hafta sonra da Osmanlı Marsilya Başkonsolosluğu'ndan İstanbul'a gidiş vizesi alınmıştır.³⁸ İstanbul'a 1855 yılının sonbaharında gelen Brest, Fransız Elçiliği ve İstanbul'da bulunan Fransız çevrelerince ilgi ile karşılanmıştır.³⁹ O yıllarda Doğu'ya seyahat için en çok tercih edilen ulaşım deniz yoludur. Özellikle Marsilya Limanı'ndan İstanbul'a gemi seferlerinin yapıldığı bu yıllarda Brest de denizyolunu tercih etmiş, gemisi İtalya kıyılarından geçtikten sonra İstanbul'a ulaşmıştır. San Remo, Cenova ve Nervi ulaştığı liman şehirleridir ki bu esnada bu şehirlerin de eskizlerini gerçekleştirmiştir.⁴⁰ Diğer yandan çok sayıda Venedik resimleri olan sanatçının orada ne zaman ve ne kadar bulunduğu konusu ise net değildir.⁴¹ Eldeki veriler ışığında bu gruptaki eserlerinin 1866 yılından itibaren Salon sergilerinde yer almaya başladığının izlenmesi İstanbul'dan çok daha sonra -1866 öncesinde- buraya gittiğini göstermektedir.

sorunları ile ilgili tedavisinin ardından bu seyahatle ilgili anıları 1851'de *Voyage en Orient (Dođuya Seyahat)* yayımlanmış; yazarın 26 Ocak 1855 yılında ölümüne dek başka eserleri de yayımlanmıştır. (G. Nerval (2004). *Doğu'ya Seyahat*. (Çev. Selahattin Hilav), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s. 11-12); Charlemagne Lisesi'nde tanıştığı Nerval'le yakın dost olan Théophile Gautier 31 Ağustos 1811'de doğmuştur. Birçok spor dalını ile ilgilenen Gautier okul yıllarında resme olan yatkınlığını değerlendirmiş, 1829 yılında resmi bırakıp Romantizm akımı etkisi ile şiir yazmaya başlamıştır. Şiir ve roman kitapları yayımlanan Gautier'in asıl tanınması sanat eleştirmeni olarak yazdığı yazılarla olmuştur. Oyun yazarlığı ve gazetecilik de yapan yazar Avrupa ve Kuzey Afrika gezileri yapmış bu gezilerinin yazıları da eleştiri yazıları gibi oldukça ilgi çekmiş; 1842 yılında İspanya seyahati dönüşünde şövalye rütbesi verilmiştir. 1852 yılında İstanbul'a gelmiş ve bu şehirle ilgili seyahatnamesi *Constantinople* 1857 yılında yayımlanmıştır. Yazar 23 Ekim 1872 yılında ölmüştür. (T. Gautier (1929). *Souvenirs Romantiques*. Paris: Librairie Garnier Frères, s. 12.)

Bu dönemde İstanbul'a gelen seyyahlar ve yazarlar için bkz. Semavi Eyice, "19. Yüzyılda İstanbul'da Batılı Yazarlar, Ressamlar, Mimarlar, Edebiyatçılar ve Müzisyenler", 19. Yüzyıl Sanat Ortamı Sempozyumu, İstanbul 1996, s. 9-34.

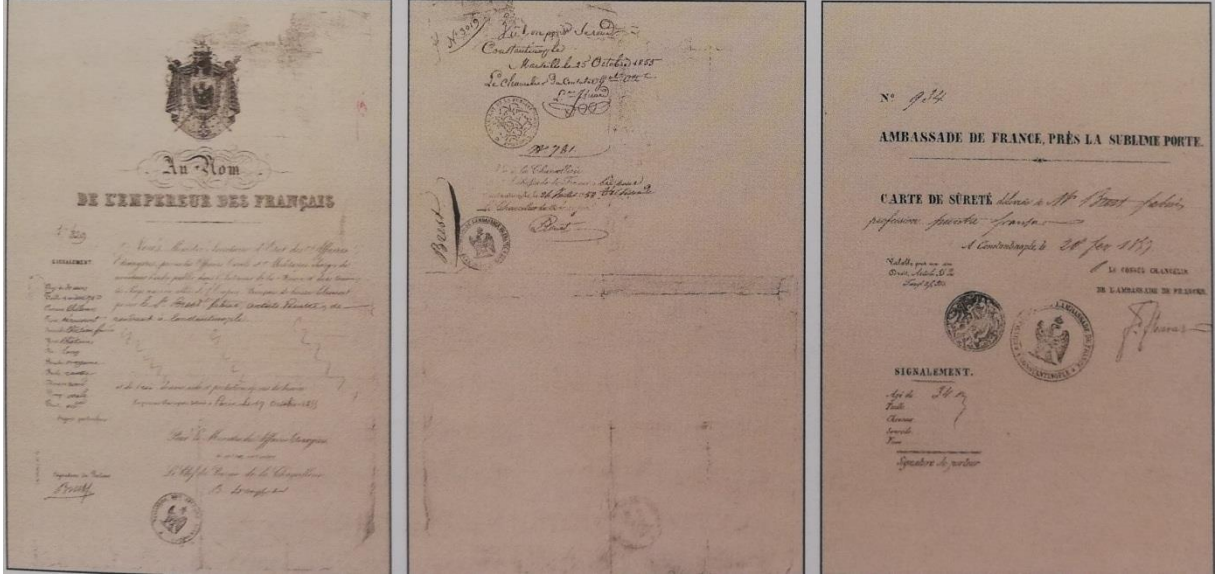
³⁸ Germaner ve İnankur, 2002, **a.g.k.**, s. 59, res. 34,

Bir kaynakta Fabius Brest'in İstanbul'a iki defa geldiği, ilk seyahatinin 1847 yılında olduğu, ikinci gelişinin ise 1855 yılı olduğundan söz edilse de bu konuda kesin bir veri sunulmamıştır (A. Alauzen (1966). Ziem et les Orientalistes Provençaux. *Marseille Revue Municipale Troisième Série*, sayı 64, Marseille, s. 48) Bu bilgiye, Germaner ve İnankur'un *Oryantalistlerin İstanbul'u* (s. 94) kitabında da yer verilmiştir. Ancak bu çalışma kapsamında taranan kaynaklarda -söz konusu bu iki yayının dışında- bu konudan bahsedilmemiş, yukarıda sözü edildiği gibi 1847-1848 yıllarında Brest'in Paris'e yerleştiğinden söz edilmiştir. Diğer yandan hocası Loubon Ortadoğu'ya seyahat ettiğinin bilinmesi onun ekibinde olma ihtimalini akla getirirse de Brest'in 1847'de geldiğini ispatlayan bir veriye ulaşılammıştır.

³⁹ Simonnot, 1934, **a.g.m.**, s. 124

⁴⁰ Hitzel, 2002, **a.g.k.**, s. 236.

⁴¹ Simonnot, 1934, **a.g.m.**, s. 123.

Resim 3: Fabius Brest'in pasaportu⁴²

Sanatçının İstanbul'da tam olarak ne kadar kaldığı hakkında bilgi yoktur ancak Temmuz-Ağustos 1858 tarihinde Trabzon'a gittiği Fransa Konsolosluğu'ndan aldığı bir izin belgesinden anlaşılır.⁴³ Genelde kaynaklarda dört yıl kaldığından söz edilmiş olsa da kesin olarak hangi tarihte İstanbul'dan ayrıldığına dair bir belgeye ulaşılamamıştır. Trabzon'dan döndükten sonra İstanbul'da bir süre daha kaldığı düşünülecek olursa 1855 yılının sonbaharından 1858 yılının sonlarına kadar toplamda üç yıl kadar Türkiye'de ve daha çok İstanbul'da kaldığı anlaşılır. Sanatçının Trabzon seyahati sırasında gerçekleştirdiği *Giresun'dan Amasya'ya, Küçük Asya'ya Giden Yolda Keyif* adlı tablosunun (kat. 28) adından da anlaşılacağı üzere Trabzon dışında Giresun ve Amasya'ya da gitmiştir. Brest'in Trabzon'a hangi amaçla, kiminle ve nasıl gittiği konusunda bir bilgiye ulaşılmamış olsa da İstanbul'da tanıştığı / ilişkide olduğu kişilerle bu yolculuğa çıkmış olabileceği akla gelir. 1856-1858 arasında İstanbul'da bulunan Baronne Durand de Fontmagne bu yıllarda Trabzon'a düzenli seferler yapan yolcu gemilerinden bahsetmiştir.⁴⁴ Brest de -toplamda iki ay gibi bir sürede tamamladığı gezisini- deniz yoluyla yapmış, Trabzon'a vardıktan sonra Giresun'dan Amasya'ya kadar kara yolculuğu yapmış olmalıdır. Çünkü eserleri arasında bütünüyle (İstanbul-Trabzon) kara yolu üzerindeki şehirlerin olmayışı, diğer yandan yukarıdaki eserinden anlaşıldığı gibi Giresun'dan Amasya'ya doğru yolculuk yapması bu ihtimali güçlendirir.

⁴² Germaner ve İnankur, 2002, **a.g.k.**, s. 59

⁴³ Germaner ve İnankur, 2002, **a.g.k.**, s. 54.

⁴⁴ Fontmagne, 2007, **a.g.k.**, s. 49. (Barones Fontmagne'nin asıl adı Marie de Melfort'dur.)

İstanbul'da bulunduğu sırada Brest'in nerede kaldığı ve atölye olarak nereyi kullandığı konusunda kesin bir bilgi yoktur. Ancak 1896 sergi kataloğundaki 17 numaralı tablosu *Intérieur d'atelier, à Constantinople* (İstanbul'da Atölye İçi) ismini taşımaktadır. Görseline ulaşılamayan bu tablodan anlaşıldığı üzere Brest'in İstanbul'da bir atölyeyi kullandığı veya atölye oluşturduğu anlaşılmaktadır.⁴⁵ Brest'in arkadaşlarından olan ve aşağıda ayrıntılı sözü edilen James Robertson kendi stüdyosunu da bu amaçla ona açmış olabilir. Diğer yandan Brest'in geldiği yıllarda özellikle Pera, Tarabya yabancıların ikamet ettikleri yerlerin başında gelmiştir ve bu bölgelerde -elçilik çevreleriyle bağlantılı olarak da- kiralanan ev ya da odalar da atölye olarak kullanılmıştır.⁴⁶ Brest'in, Pera'daki Fransız Sarayı'mı (elçilik binası) ve Tarabya'daki yazlık sarayı (Tarabya Sarayı) resmetmesi (kat.8-9) elçilik çevreleriyle ilişki halinde olduğunu göstermektedir.

Türkiye gibi Mısır, İspanya, Arap ülkeleri de oryantalist konulara ilgili ressamlar için çekim noktası olmuştur. Özellikle Fransız sanatçıların ilgi gösterdiği başlıca yerlerden biri, -hem sömürge bölgesi hem de denizyolu ulaşımının kolaylığı, bölgenin yakınlığı nedeniyle- Cezayir'dir. Brest de bu nedenle İstanbul seyahatinden sonra ressam arkadaşları Victor Huguët, Alfred Chataud ve L. Auzende ile Cezayir'e gitmiştir.⁴⁷ H. Simonnot'un makalesinden öğrenildiğine göre Cezayir'e giden sanatçılara -orada buldukları süre içinde gayretle yardım eden, onların çalışmalarına olanak sağlayan, gezilerini düzenleyen- aslen Brest'in baba memleketi Gémenos'lu olan Bonifay adında biri yardım etmiştir. Brest Cezayir'den, orada yaptığı tablolar ve bölgeden topladığı seramik, ibrik, silah gibi eşyalardan oluşan bir koleksiyonla dönmüştür.⁴⁸

Sanatçı Cezayir dönüşünde Paris'te Dounai Caddesi'ne yerleşmiştir. Burada sattığı tabloların geliri ile rahat bir yaşam sürmüştür. Ölmeden birkaç yıl önce

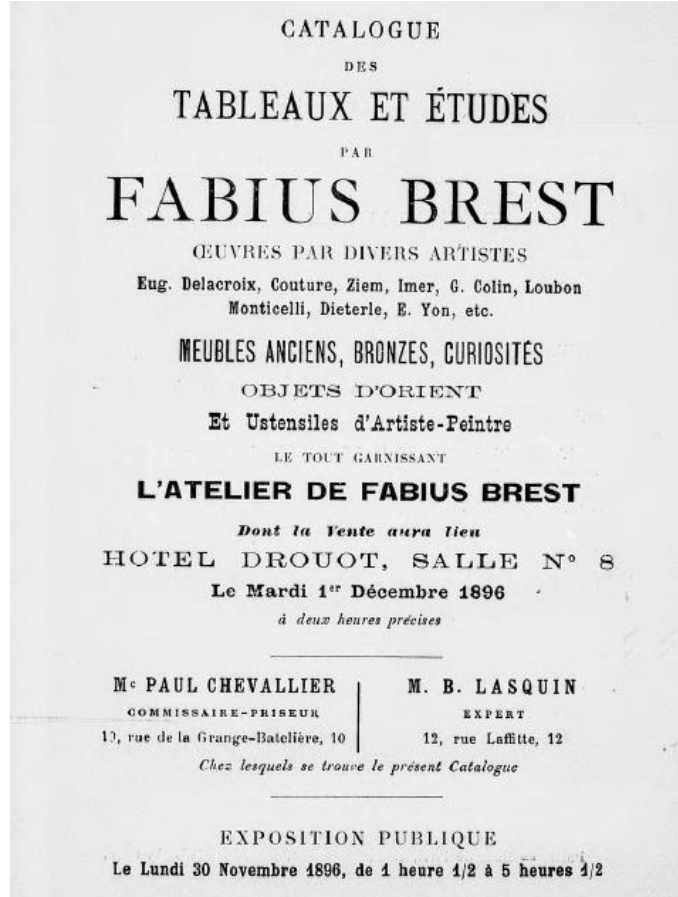
⁴⁵ S. Sinanlar (2008). *Pera'da Resim Üretim Ortamı 1844-1916*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, s. 26. Yazar, tez kapsamındaki yıllara ait gazete ve dergileri tararken 1855 ve 1868 yılları arasında çıkan sayılara ulaşamadığı belirtmiş ve bu nedenle bu 13 yıl için dönem kaynaklarının eksik olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, Brest'in de İstanbul'da bulunduğu bu dönem için kaynak sıkıntısı yaşanmakla birlikte ressamın etkinliklerinin tespit edilmesinin, dönemi aydınlatmak bakımından ayrı bir önem taşıdığı anlaşılır. Bu çalışma kapsamında da söz konusu döneme ait tüm süreli yayınlara ulaşılamamış, ulaşılabilen az sayıdaki kaynaklardan yararlanılmış; T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri'nin Osmanlı bölümünde araştırma yapılırsa da konuyla ilgili bir belgeye, bilgiye rastlanmamıştır.

⁴⁶ Germaner ve İnankur, 2002, **a.g.k.**, s. 63.

⁴⁷ Simonnot, 1934, **a.g.m.**, s. 123.

⁴⁸ Anonim, 1896, **a.g.k.**, s.6.

merdivenden düşerek talihsiz bir kaza geçirmiştir. Bu kaza sonrası koltuk değnekleri ile yürümek zorunda kalmış ve koleksiyonlarını satarak doğduğu kente, Marsilya'ya dönmüştür.⁴⁹ 1 Aralık 1896 tarihinde Fabius Brest'in tabloları; antika mobilyalar, tunç objeler, porselenler, antika çiniler, çeşitli nesnelere ve resim yaparken kullandığı araç-gereçlerin yer aldığı kapsamlı bir sergi açılmıştır (res. 4). Hotel Drouot'ta gerçekleşen sergide Delacroix, Couture, Ziem, Imer, G. Colin, Loubon, Monticelli, Dieterle gibi çeşitli sanatçıların eserleri de yer almıştır. (Resim 4).⁵⁰ Bu sergi Brest'in merdivenden düşerek geçirdiği kazadan sonra yapılmış olabilir. Çalışması güçleştiği için elindeki tabloları; birçoğunu Cezayir gezisinde biriktirdiği koleksiyonunu ve atölyesindeki malzemeleri satarak Paris'ten uzaklaşmıştır. Marsilya'da birkaç yıl yalnızlık içinde yaşadıkdan sonra 5 Kasım 1900'de 77 yaşında yaşama veda etmiştir.⁵¹

Resim 4: Fabius Brest'in 1896 yılında Paris'te açılan sergi kataloğunun kapağı.

⁴⁹ Simonnot, 1934, **a.g.m.**, s. 125.

⁵⁰ Anonim, 1896, **a.g.k.**, s. 2

⁵¹ Simonnot, 1934, **a.g.m.**, s. 125.

Brest'in Salon sergilerine katılma süreci yukarıda sözü edildiği gibi ilk kez Marsilya Salonu'nda yer almasıyla başlamış ve hemen her yıl birkaç kez Salon sergilerinde eserleri sergilenmiştir. Paris Salonu'na İstanbul konulu eserleri ile ilk kez katılması 1857'de "Un Café Turc, Au Petit Champ Des Morts À Constantinople" ve "Les Murailles de Constantinople" tabloları ile olmuştur. Sanat çevrelerince daha çok tanınmasını sağlayan ise üç tablosu ile katıldığı 1861 Paris Salon'u olmuştur. Burada özellikle *At Meydanı* adlı tablosu büyük ilgi ile karşılanmış, eleştirmenlerden övgüler almış ve devlet tarafından satın alınmıştır.⁵² Sanatçı 1864 yılı Salon'unda madalya sahibi olmuş ve 1868 yılında eserleri sergi öncesinde yapılan ön incelemeden muaf tutulmuştur.⁵³ Brest sadece Marsilya ve Paris değil diğer salonlarda da yer almıştır: 1851-1895 yılları arasında Bordeaux Salon,⁵⁴ 1868'den 1893'e kadar Le Havre Salon,⁵⁵ 1854-1856 yılları arasında Nantes Salon, 1851'den 1893'e kadar Lyon Salon'unda, 1890 ve 1894'te Dijon Salonu'nda ve 1860- 1895 yılları arasında ise Rouen Salonu'nda⁵⁶ çok sayıda eseri yer almıştır. Fransız ressam, sanat tarihçi ve yazar Étienne Antoine Parrocel'in 1862 yılında 218 tuval için Brest'e atıfta bulunması ressamın ne kadar üretken biri olduğu konusunda fikir vermektedir.⁵⁷

Brest'in salon sergileri yoluyla Fransız devleti tarafından satın alınmış olan eserleri bugün çeşitli şehir müzelerinin koleksiyonlarına dağılmış haldedir. Paris'te Luxemburg Müzesi'nde 1863 tarihli *Bebek'te Boğaz Kıyıları*;⁵⁸ Béziers Güzel Sanatlar Müzesi'nde *At Meydanı*; Regards de Provence Müzesi'nde *Galata Kulesi*; Marsilya Güzel Sanatlar Müzesi'nde *Trabzon Kervansarayı* ve başka üç eseri; Saints İlçe Meclisi Müzesi'nde *Boğaziçi'nde Bebek*; Toulon Sanat Müzesi'nde *Aups Planı*; Nantes Güzel Sanatlar Müzesi'nde *İstanbul Görünümü*; Pau Güzel Sanatlar Müzesi'nde *Rue de la Colonne-Brûlée à Constantinople* ve Paris Branly Müzesi'nde *Cezayir'deki Mağribi Kafe* yer almaktadır.⁵⁹ Kahire Manial Sarayı Müzesi'nde *İstanbul'da Valide Sultan Hanı*; Türkiye'de Topkapı Sarayı Müzesi'nde *Üsküdar* ve *Üsküdar'da Bir Sokak*; Pera

⁵² Anonim, 1896, **a.g.k.**, s. 5.

⁵³ Masson, 1913, **a.g.e.** s. 99. Bu kaynakta Brest'in Salon'da yer alan eserlerinin yıllara göre bir listesi verilmiştir. Burada söz edilen Paris Salon'u olmalıdır. Liste için bakınız Ek 1.

⁵⁴ S. Fernandez ve P. Sanchez (2017). *Salon Et Expositions Bordeaux, 1771-1950*. Bordeaux: L'Echelle De Jacob, s. 257-258.

⁵⁵ G. Bonnin (2013). *Salon Et Expositions Le Havre. 1833-1926*, c. 1, Dijon: L'Echelle De Jacob, s. 150.

⁵⁶ P. Sanchez (2019). *Salon Et Expositions Nantes 1825-1920*, c. 1, Dijon: L'Echelle De Jacob, s. 152.

⁵⁷ Masson, 1913, **a.g.k.**, s. 99.

⁵⁸ Anonim, 1896, **a.g.k.**, s.4.

⁵⁹ <http://www.wikizeroo.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly9mci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvRmFiaXVzX0JyZXN0> (Erişim tarihi: 29.01.2019).

Müzesi'nde *Tarabya'da Fransız Sarayı* ve *Pera'da Fransız Sarayı* sergilenmektedir. Ayrıca Brest'in iki eseri de bir goblen fabrikası tarafından kumaş olarak üretilmiştir.⁶⁰

Brest'in kendi tarzını oluşturuncaya kadar hocası Loubon'dan etkilenmiş olması kaçınılmazdır. Örneğin Loubon'un sert ışık kullanımı sanatçının özellikle erken dönem resimlerinde izlenir. Ziem Müzesi'nde bulunan *Nerthe Avec Le Tunnel Du Rove* (res.5) adlı resminde bu tutumunu görmek mümkündür.⁶¹ 1852 Bordeaux Salon sergisinde yer alan *Plan d'Aups* tablosu (res. 6) yine sanatçının İstanbul seyahati öncesinde yaptığı çalışmalardandır. Bu eserinde doğa görünümü üzerine yoğunlaştığı, insan figürlerinde ayrıntıya girmediği, kendi çizgisini yaratma yolunda olduğu görülür. Marsilya'nın doğusunda yer alan Plan-d'Aups-Saint-Baume bölgesinde doğa içinde manzara resimleri yapan Brest 1851, 1852 ve 1853 yıllarında Bordeaux Salon sergilerine söz konusu manzaralarla katılmıştır.⁶² Loubon'dan öğrendiği gün ışığı ve ışık gölge tekniklerini, Troyon'dan edindiği zengin renk kullanımı ile harmanlayan Brest, tüm deneyimlerini İstanbul'un pitoresk görünümünde de kullanmıştır. Özellikle Fransa'nın güneyinde Akdeniz'in güneşine alışık büyümüş olan Brest gibi sanatçılar Doğu seyahatlerinde -bu alışkanlıklarından dolayı- zorluk çekmemiş ve manzara türünde tüm deneyimlerini kullanarak başarılı olmuşlardır.⁶³ Bunlar arasında Fabius Brest manzara ressamı ve Boğaziçi / İstanbul ressamı olarak öne çıkmıştır. Diğer yandan sanatçının manzara resimleri dışında az sayıda natüremortları da bilinmektedir (res. 7-8).

⁶⁰ Simonnot, 1934, **a.g.m.**, s. 125.

⁶¹ Ziem Müzesi, 2012, **a.g.m.**, (http-1).

⁶² Fernandez ve Sanchez, 2017, **a.g.e.**, s. 257.

⁶³ S. Germaner (2007). Abdülmecid Dönemi İstanbul'unun Ressamı: Germain Fabius Brest. *Antik Dekor Dergisi*. Nisan-Mayıs sayı: 100, İstanbul: Antik A.Ş., s. 127.

Resim 5: Fabius Brest *Nerthe Avec Le Tunnel Du Rove*⁶⁴

Resim 6: *Plan d'Aups* 38 x 46,5 cm. tuval üzerine yağlıboya⁶⁵

⁶⁴ Ziem Müzesi, 2012, **a.g.m.**, (<http-1>).

⁶⁵ http://www.artnet.com/artists/germain-fabius-brest/plan-daups-u9M6tvL_P-s5FIvXFholmg2 (Erişim tarihi: 13.05.2019).

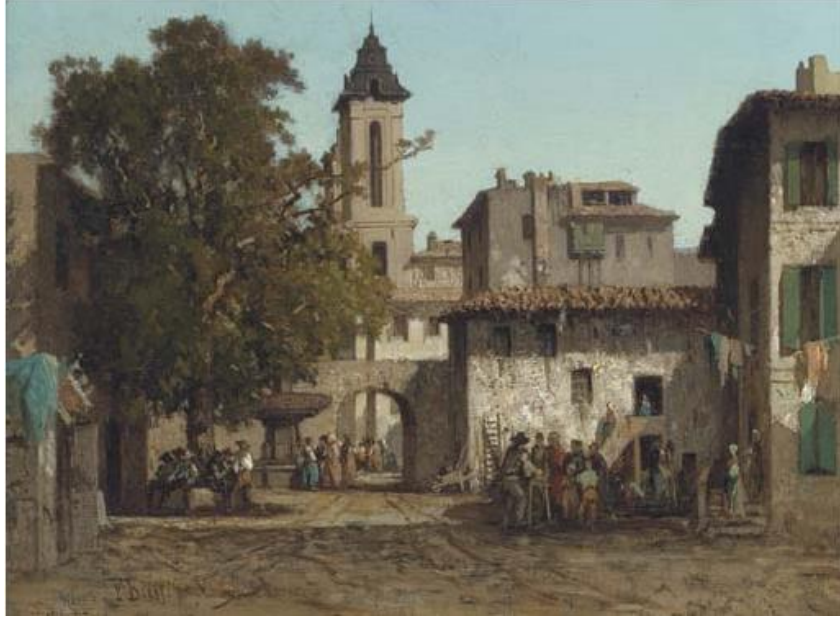

Resim 7: *Avcılık Natürmort* 59 x 49 cm. tuval üzerine yağlı boya⁶⁶ (solda) **Resim 8:** “Osmanlı Ev İçinde Lale ve Şakayık Buketi” 50,6 x 60 cm. tuval üzerine yağlıboya⁶⁷ (sağda)

Brest’in şehir manzaralarında genel olarak ince fırçası, güçlü deseni, gözlem gücü öne çıkar. Örneğin bir kasabanın meydanını konu aldığı eserinde (res. 9) ve Venedik Büyük Kanal konulu bir diğerinde (res. 10) bölgenin bir özeti ayrıntılar ve günlük yaşam pratikleriyle çevrelenir. Özellikle gözlem gücü ve algısı, yeteneği ile birleşerek manzaralarını oluşturur. Bölgenin mimarisi, havası, insanları, sosyal yaşamı gibi olgularını önce iyi tanır, sonra da hepsi birden harmanlanır.

⁶⁶ <http://www.artnet.com/artists/germain-fabius-brest/bodeg%C3%B3n-de-caza-3MTR6BssoiBobMWynF3wDA2> (Erişim tarihi: 13.05.2019).

⁶⁷ <http://www.artnet.com/artists/germain-fabius-brest/bouquet-de-tulipes-et-pivoines-dans-un-int%C3%A9rieur-bbxf7jYXj9y7O6ujABM7nw2> (Erişim tarihi: 13.05.2019).

Resim 9: *The Town Square* 19,7 x 27,7 cm, tuval üzerine yağlıboya⁶⁸

Resim 10: *Venise, la Salute sur le Grand Canal* 38,5 x 55,5 cm, tuval üzerine yağlıboya⁶⁹

⁶⁸ <https://www.mutualart.com/Artwork/The-town-square/D8D677B9981EE489> (Erişim tarihi: 19.05.2019).

⁶⁹ <https://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2004/old-master-and-19th-century-paintings-and-drawings-pf4010/lot.80.html?locale=t> (Erişim tarihi: 13.05.2019).

Eserlerinde limon sarısı, narçipeği kırmızısı, petrol yeşili, mavi gibi canlı renkleri tercih eden Brest malzeme olarak çoğunlukla tuval üzerine yağlı boyayı tercih etmiş, nadiren kâğıt, karton, ahşap malzeme ve suluboya ya da kömür kullanmıştır. Brest'in eserlerine bakıldığında çoğunluğu yaklaşık 30 x 60, 35 x 50 cm boyutlarındadır. 90 x 117, 113 x 167 cm gibi büyük boyutlu tablolarının yanı sıra yaklaşık 15 x 22 cm ölçülerinde küçük boyutlu eserler de gerçekleştirmiştir. Germaner, küçük boyutlu resimlerini “poşad tazeliği taşımakla birlikte resimde kullandığı ayrıntıların titizliği sanatçının gözlem ve desen gücünü ortaya koyar”⁷⁰ şeklinde yorumlamıştır.

4. FABIUS BREST'İN İSTANBUL KONULU ESERLERİ

Fabius Brest İstanbul'a ilişkin çok sayıda resim yapmıştır. Bu çalışma kapsamında tespit ettiğimiz eserleri belli başlı bölümler altında incelemek, sınıflayarak büyüteç altına almak; yüzyıllar boyu sanatçılar için odak noktası olmuş bu şehri, Brest'in nasıl ele aldığını, ne gibi yöntemler kullandığını ve seçtiği konuları ayrıntıları ile yorumlamaya olanak verecektir.⁷¹

4.1. İstanbul'un Öne Çıkan Semtleri ve Mimari Eserler

Fabius Brest İstanbul'a geldiği zaman aklında İstanbul'la ilgili belirli bir kalıp olduğu muhakkaktır. O dönemde gazetecilerin, seyyahların ve sanatçıların çok büyük ilgi ile ziyaret ettikleri İstanbul onların izlenimleri ile Avrupalılar tarafından takip edilmiştir. İstanbul'a dair birçok yazı, resim ve haber Avrupa'da çıkan haftalık dergilerde, gazetelerde yayımlanmıştır ayrıca gezi rehberlerinde İstanbul'la ilgili geniş bilgiler verilmiştir.⁷² Dolayısıyla Brest'in, aklında bir İstanbul imgesi ile geldiği, kentin önemli yerleri, yapıları hakkında gelmeden bilgi sahibi olduğunu düşünmek yanıltıcı olmaz. İstanbul'un diğer birçok ressam gibi öne çıkan At Meydanı, Mısır Çarşısı,

⁷⁰ Germaner, 2007, **a.g.m.**, s. 136.

⁷¹ Brest tablolarının bazılarını tarih atarak imzalamıştır fakat çoğu tablosu tarihsizdir. Bu nedenle tarih konusunda –sanatçının kendi imzaladığı eserler dışında- tabloların ilk kez sergilendiği Salon sergilerinin tarihleri fikir vermiştir. Katalog bölümünde yer alan eserlerin tarihleri belirtilirken bu yol izlenmiş; eserlerin tarihi konusunda bir veri yoksa bu eserlerde sanatçının İstanbul'da bulunduğu 1855-1859 tarih aralığı göz önünde tutulmuştur.

⁷² Örneğin haftalık yayımlanan *L'illustration* gazetesinin 26 Mayıs 1849 tarihli sayısında İstanbul'a geniş yer ayrılmış, Sultan Ahmed Cami ve İstanbul'a dair resimlere yer verilmiştir. Londra'da 1840 yılında basılan “*Hand-Book For Travellers in The Ionian Islands, Greece, Turkey, Asia Minor and Constantinople*” adlı rehberde İstanbul'la ilgili bölüm oldukça geniş tutulmuştur. Rehber için bakınız: J. Murray (1840). *A Hand-Book For Travellers in The Ionian Islands, Greece, Turkey, Asia Minor and Constantinople*. London: John Murray, s. 133-212.)

Ayasofya, Yeni Cami, Eyüp Sultan, Kız Kulesi, Topkapı Sarayı, İstanbul Surları'nı yapmış ve sonrasında Boğaziçi'nin diğer güzelliklerini keşfettiği daha farklı, pitoresk manzaralar yapmıştır.

Sanatçının 1861 Salon'una katıldığı üç tablosu; *At Meydanı* (kat. 1) *Mısır Çarşısı*, *İstanbul'da Baharat ve İlaç Pazarı* (kat. 5) ve *Sarayburnu* (kat. 4) İstanbul'un öne çıkan, sıkça resmedilmiş olan konularındandır. Bizans döneminde Hipodrom olarak kullanılan ve Osmanlı döneminde At Meydanı daha sonra Sultanahmet Meydanı olarak adlandırılan alanı konu edinen Brest, İstanbul'un en önemli noktalarından birini resmettiği bu eseriyle 1861 Paris Salonu'nda ilgi uyandırmış, dönemin eleştirmenleri tarafından övgüyle karşılanmıştır. Edmond About, Brest'in Doğu seyahati sonucunda İstanbul'la ilgili iyi bir iş ortaya koyduğunu; daha önce bu kente seyahat eden sanatçıların çok azının böylesi bir incelikle geri döndüğünü; At Meydanı, Sarayburnu tablolarının en iyi galerilerde sergilenmesi gerektiğini söylemiştir. Yine, *Voyage a Constantinople*'un yazarı Théophile Gautier *At Meydanı* tablosu için şunları söylemiştir: "*Bizans'ın Hipodromunu oluşturan bu geniş alan, At Meydanı'nın görünümünü en iyi doğruluk içinde resmetmiştir. İzleyicinin sağına Dikilitaş karşısında ise Süleymaniye'nin⁷³ kubbelerini ve minarelerini çizer, ağaçların arasından muhafaza duvarlarını uzatır; solda yumuşak renkli, cumbaları ve ızgaralı pencereleriyle ahşap evler; ve meydanda dolaşan öküz arabaları, talikalar; koşuşturanlar, uyuşmuş atlar, her ırktan kendi kıyafetleri içinde insanlar Türkler, Suriyeliler, Arnavutlar, Bulgarlar, pembe, fıstık yeşil renklerde kıyafetli kadınlar, baklava, salatalık, kavrulmuş mısır koçanı ve diğer egzotik mallar satan tüccarlar...*" M. Anatole de la Forge bu resimlerde doğallık olduğu kadar özgünlük de bulunduğunu söylemiştir. Victor Fournel'e göre ise *At Meydanı* tablosu "merak uyandırıcı, büyük ölçüde iyi oluşturulmuş bir resim ancak renk eksikliği var ya da iddia edilen parlaklıktan yoksun."⁷⁴ diyerek eleştirmiştir.

İstanbul'un en sevilen panoramalarından birini *Sarayburnu* (kat. 4) eserinde yansıtan sanatçı; bu tabloyu Pera tepesinden resmetmiştir. Marmara Deniz'inin; Boğaz ve Haliç girişlerinin kesişim noktasının; Adaların ve Asya kıyılarının en iyi izlenebildiği Pera'dan resmettiği bu tabloda Brest, ayrıntıcı bir üslup kullanarak yapıları

⁷³ Burada Süleymaniye olarak geçen cami Sultan Ahmet Cami'dir, yazar caminin ismini karıştırmış olmalıdır.

⁷⁴ Anonim (1860). *Tribune Artistique*, ed. Marius Chaumelin, Marsilya, s. 208; Théophile Gautier, Salon de 1861 s. 83-84.

ve panoramayı en doğru haliyle resmetmiştir. Sanatçı öğleden sonra, ikinci vakti güneşinin olduğu tabloda denizin rengini daha açık kullanarak ışığın zıtlığını hissettirmiş; fırça vuruşları ve renk kullanımında keskin davranmıştır. Bu Brest'in ilk dönem resimlerinde görülen bir tarzdır, bu eseri İstanbul'a geldikten sonraki ilkbahar günlerinden birinde yapmış olabileceği düşünülebilir. Brest'in Sarayburnu'nu resmettiği diğer bir eseri de *Vue a Travers la Corne D'Or, Constantinople* (Haliç'ten İstanbul Görünümü)'dür (kat. 82). Yumuşak renklerin kullanıldığı tablonun sağ tarafında başlayarak Sultan Ahmed Camii, Ayasofya ve Topkapı Sarayı'nın Adalet Kulesi ve Harem bölümleri görülmektedir. Sarayburnu'nda kıyıda görülen yapılar 1863 yılında çıkan bir yangınla yok olan Topkapusu Sarayı'nın⁷⁵ yapıları olmalıdır. Resmin sol tarafında gerilerde Selimiye Kışlası görülmektedir.

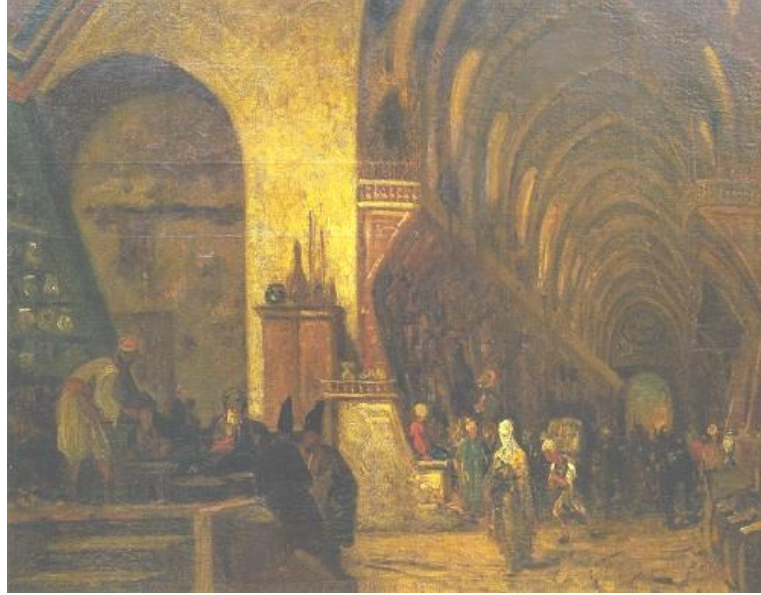
Théophile Gautier, Brest'in *At Meydanı* tablosundaki aklı başında ve güçlü gerçekliğinin⁷⁶ *Mısır Çarşısı, İstanbul'da Baharat ve İlaç Pazarı* (kat. 5, res.6) eserinde de olduğunu belirtmiştir. Birçok ressamın tercih ettiği bu konu çoğu kez aynı bakışla yer almış, bu bakış klasikleşmiştir. Örneğin 1850-1877 yılları arasında İstanbul'da çalışmış olan İtalyan ressam Giovanni Jean Brindesi'nin "Mısır Çarşı" adlı eseri (res. 11) ile Brest'in tablosu ile aynı bakış açısı ile Mısır Çarşısı'nın özgün mimarisi ve iç dekoruna uygun yapılmış çalışmalardandır.

⁷⁵ Sarayın ikinci büyük kapısı olan Topkapusu, adını önündeki selam toplarından almıştır, Sarayburnu'nda denizin kıyısında bulunan yazlık sarayın adı da buradan gelmektedir. (N. Sakaoğlu (2002). *Saray-ı Hümayun Topkapı Sarayı*. İstanbul: Creative Yayıncılık, s. 40-45.); Bu yazlık saray yandıktan sonra o tarihe kadar Saray-ı Cedid, Saray-ı Amire, Südde-i Devlet gibi isimleri almış olan Topkapı Sarayı, 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra bu adı almıştır. (İ. Ortaylı (2008). *Osmanlı Sarayında Hayat*. İzmir: Yitik Hazine Yayınları, s. 9.)

⁷⁶ Anonim, 1860, **a.g.k.**, 208.

Resim 11: Giovanni Jean Brindesi, *Mısır Çarşısı*⁷⁷

Resim12: Fabius Brest, *Mısır Çarşısı, İstanbul'da Baharat ve İlaç Pazarı*, Özel Koleksiyon (kat.5).

Kahire'de Manial Sarayı Müzesi'nde yer alan *İstanbul'da Valide Sultan Hanı* (kat. 2) tablosunun adına bakıldığında yapının Valide Sultan Hanı Mahmutpaşa Çakmakçılar Yokuşu'nda yer aldığı anlaşılır ve fakat hanın yanında resimde görüldüğü gibi büyük bir cami yoktur. Kompozisyonda ışığın asıl toplandığı merkezde yer alan yapının Eminönü'ndeki Yeni Cami olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla resmin sonradan adlandırılması bu tür karışıklıklara sebep olmuş olabilir. Yapımına 1597 yılında III.

⁷⁷ Germaner ve İnankur, 1989, a.g.k., s. 106

Mehmed'in annesi Safiye Sultan tarafında başlanan ancak yarım kaldığı için daha sonra 1664'te IV. Mehmed'in annesi Valide Turhan Sultan tarafından tamamlatılan⁷⁸ cami tabloda güney cepheden resmedilmiştir. Caminin mimari özellikleri büyük oranda doğru bir şekilde okunabilmekle beraber güneybatısında yer alan geniş saçaklı üç pencere büyük sebül de aynı yerinde resmedilmiştir. Resmin sağında yer alan yapı Hünkâr Kasrı; soldaki kubbeli yapı ise Turhan Sultan'ın türbesi olmalıdır. Yeni Cami Külliyesi'nin bir yapısı olan Mısır Çarşısı cami ve türbe arasında daha geride görülmektedir. İnsan figürleri, eşyalar ve hayvanlarla dolu kalabalık bir sahne canlı bir şekilde tasvir edilirken mimari öğeler de ayrıntılarıyla resmedilmiştir.

Boğaz kıyısında Üsküdar İskelesinin resmedildiği *Boğaziçi'nde Üsküdar İskelesi* (kat. 3)'nde sağ tarafta görülen çeşme -ressamlar ve gravürçüler tarafından sıkça yapılan- Sultan III. Ahmed 'in annesi Emetullah Gülnuş Valide Sultan için 1728 yılında yaptırdığı çeşme olmalıdır.⁷⁹ Brest'in tablosunda daha küçük gösterilen çeşmenin özgün hali daha geniştir, ayrıca kırma çatı örtülü çeşme tabloda kubbeli olarak gösterilmiştir. Tablodaki çeşme yapısı birebir çeşmenin özgün haline benzememektedir, sanatçı kendince bir Üsküdar İskelesi resmetmiştir.

Brest'in suluboya resmettiği *Pera'da Fransız Sarayı* ve *Tarabya'da Fransız Sarayı* (kat. 8-9), 1855 yılında İstanbul'a büyükelçi olarak atanan ve bu görevini 1860 yılına kadar sürdüren Fransız diplomat Edouard Antoine de Thouvenel'in ressama sipariş verdiği Pera ve Tarabya'daki Fransız elçilik konutlarını gösteren resimlerdir. Tarabya'daki yazlık sarayı gösteren eserin arkasındaki nota resmin ön planında bulunan gösterişli kayığın içinde büyükelçi ve ailesinin betimlendiğinin yazılması Brest'in yaptığı bu tür eserlerin elçinin İstanbul yaşamına ilişkin anı niteliğinde eserlerden olduğunu, diğer yandan sanatçının elçilik çevresinde de çalıştığını gösterir. Bu sarayların özgün halleri incelendiğinde Brest'in adeta fotoğraf karesi titizliğinde çalıştığı anlaşılır. Tarabya'daki Fransız yazlık konutu olarak kullanılan yapı Sultan III. Selim tarafından General Sebastiyani elçilik görevindeyken Fransa Elçiliği'ne hediye edilmiştir. Böylelikle Türkçeye Tarabya ismi ile geçen Therapia semtine ilk yerleşen

⁷⁸ O. Aslanapa (1986). *Osmanlı Devri Mimarisi*. İstanbul: İnkılap Yayınevi, s.349-355.

⁷⁹ H. Aynur ve H. T. Karateke (1995). *III. Ahmed Devri İstanbul Çeşmeleri (1703-1730)*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, s. 189.

sefaret de Fransa sefaretı olmuştur.⁸⁰ Boğaz'ın Karadeniz'e yakın kısmında İstanbul'a uzak çoğunlukla Rumların yaşadığı bir köy olan, 1655 yılından itibaren ise Rum-Ortodoks Metropolitliğinin merkezi olan Therapia, 18. yüzyılda üst düzey görevlilerin gösterişli yazlık evler yaptırması ile ilgi gösterilen bir yer halini almıştır. Osmanlı Devleti burada el koyduğu bazı mülkleri daha sonra batı ülkelerinin İstanbul'daki elçilerine hediye edilmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra Therapia, bazı batı ülkelerinin yazlık sefaretlerinin bulunduğu canlı bir merkez halini almıştır.⁸¹ Brest de elçinin siparişini yerine getirerek buradaki yazlık sarayı, Tarabya'nın gelişimini belgeleyenler arasında olmuştur.

Pera'da Fransız Sarayı'na bakıldığında dönemin elçilik binası olduğu anlaşılır: İstiklal Caddesinin doğu tarafında yer alan Fransız Sarayı'nın bulunduğu arazi Savary de Brèves'in büyükelçiliği döneminde (1589-1606) Fransa tarafından satın alınmıştır. Bu araziye yapılan elçilik binası yıllar içinde birkaç kez yeniden yapılmıştır. 1831 yılında Beyoğlu'nda çıkan yangında tamamen harap olan binanın yerine Brest'in resminde görülen bugünkü bina yapılmıştır. Mimar Pierre Laurécisque tarafından döneminin üslubuna göre hazırlanan projenin inşasına 1 Mayıs 1839 başlanmış 1847 tamamlanmıştır. Temelini Tuğamiral Baron Roussin attığı⁸² yapı günümüzde Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü ve Konsolosluk rezidansı olarak kullanılmaktadır (kat. 9).

Bayram, Sultan Mahmud Döneminde İstanbul'da El Öpme Merasimi (kat.13) tablosunda Babü's-Saade kapısını mimari bir doğruluk içinde resmeden Brest 1855 yılında Sultan Abdülmecid döneminde gelmiş olsa da bir önceki padişah olan Sultan II. Mahmud'un bayram merasimini resmetmiştir. Padişah burada kaftanlı ve sarıklı gösterilmiş, dolayısıyla 1828 kıyafet devrimi öncesindeki haliyle resmedilmiştir. Sanatçı, merasimlerin konu edinildiği ön örneklerden birinden faydalanmış olmalıdır. Bu eserin *L'Autographe Au Salon Et Dans Les Ateliers*'in 29 Nisan 1865 tarihli sayısında gravürüne yer verilmiştir (res. 13)

⁸⁰ H. Y. Şehsuvaroğlu (1986). *Boğaziçi'ne Dair*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, s. 252.

⁸¹ O. Türker (2006). *Therapia'dan Tarabya'ya Boğazın Diplomatlar Köyünün Hikayesi*. İstanbul: Sel Yayıncılık, s.9-10.

⁸² J. M. Casa (2012). *Le Palais de France à Istanbul İstanbul'da bir Fransız Sarayı*. (Çev. Y. Bener), Paris: Éditions Internationales du Patrimoine. s. 67.

A. Tibet, (1994). Fransa Elçiliği Binası. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. c. 3, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, s.331-332.

Resim 13: *Bayram, Sultan II. Mahmud Döneminde İstanbul'da El Öpme Merasimi*⁸³

Boğaziçi'nde (kat.15) adlı eserinde hareketli bir sahilin resmedildiği yer muhtemelen Beşiktaş, Arnavutköy civarındır. Tabloda dikkat çeken unsur sahilde yer alan çeşme yapısıdır ve alana ve konuma bakıldığında 1804-1805 tarihli Beyhan Sultan Çeşmesi olmalıdır. Sağda görünen yapı Rumeli Hisarı'nın burçlarından biridir. Duvardan dışarı taşkın dört sütunla üç bölüme ayrılmış dalgalı cephe düzenlemesi ile barok üslupta yapılan çeşmenin banisi Sultan III. Mustafa'nın kızı Beyhan Sultan'dır.⁸⁴ Brest bu tabloyu manzaraya bakarak çalışmış olmalıdır, çünkü kıyı şeridi ve karşıdaki tepenin silueti gerçek görüntüye oldukça yakındır.

Brest'in birçok eserinde önde manzara sunulurken arkada İstanbul'un eski ya da henüz yeni yapılmış kasırları, camileri ve şehirle özdeşleşmiş yapıları görülür. Bunlar genelde kompozisyonun çok gerisinde kalmasına rağmen ortaya alınarak manzaranın ilgi çeken noktası haline gelmiştir. Bu kapsamda şu eserler örnek verilebilir: Boğaz kıyısında balıkçı teknelerinin yanaştığı küçük bir iskelenin ve birkaç evin resmedildiği *Boğaz'da Beykoz* (kat. 11)'un arka planında görülen görkemli yapı Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın Sultan Abdülmecid için yaptırdığı Beykoz Mecidiye Kasrı'dır. İnşasına 1845 yılında başlanan yapı Mehmed Ali Paşa'nın ölümü üzerine oğlu Said Paşa tarafından 1854 yılında tamamlanarak padişaha hediye edilmiştir. Beykoz'da Hünkâr İskelesi mevkiinde yer alan Mecidiye Kasrı Boğaz'ın ilk kârgir ve yeni üslupla yapılmış

⁸³ Anonim (1865). *L'Autographe Au Salon Et Dans Les Ateliers*, No: 1, 29 Nisan 1865, s. 10.

⁸⁴ R. Karakuş (2006). *İstanbul Tarihi Çeşmeler Külliyyatı*. c. 1, İstanbul: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi, s. 191.

yapılarından⁸⁵ 1864 Salon'unda *Trabzon Kervansarayı* ile birlikte yer alan bu eser için Fransız sanat eleştirmeni Louis Auvray (1810-1890) gölgede kalan yerlerde ışığın parlamasından ve Doğu'nun gökyüzünün sıcaklığını öngören şeffaf bir yapıya sahip olduğundan söz ederek deniz sularının başarılı resmedildiğini belirtmiştir.⁸⁶ Brest'in İstanbul'a geldiği tarihte yeni tamamlanmış olan bu kasır sanatçının ilgisini çekmiş ve kıyı tarafından eskizlerini gerçekleştirmiş olmalıdır. Abdullah Biraderler'in 1891-1892 tarihli Beykoz İskelesi fotoğrafına (res. 14) bakıldığında Brest'in topografik doğruluk içinde yaptığını, gözlemleyerek çalıştığını göstermektedir.

Resim 14: Beykoz İskelesi, fotoğraf Abdullah Biraderler, yaklaşık 1891-1892⁸⁷

⁸⁵ <http://www.millisaraylar.gov.tr/saraylar/beykoz-kasri> (Erişim tarihi: 15.01.2019).

⁸⁶ L. Auvray (1863). *Exposition Des Beaux-Arts Salon de 1864*, Paris: Aux Bureaux De La Revue Artistique, s. 31.

⁸⁷ B. Öztuncay (2003). *Dersaadet'in Fotoğrafçıları*. İstanbul: Aygaz Yayınları, s. 656.

Resim15: Fabius Brest, *Boğaz'da Beykoz*, (kat. 11).

Söz konusu Boğaz'da Beykoz tablosunda olduğu gibi *Selimiye Kışlası ve Boğaz Kıyısında Üsküdar* (kat.12) adlı eserinde de, ön planda Üsküdar kıyısındaki balıkçı tekneleri ile yamaçta sıralanan evlerin ve ağaçların daha gerisinde Selimiye Kışlası görülmektedir. 1827-1829 yılları arasında Sultan II. Mahmud tarafından yaptırılan kışla Anadolu yakası görünümünde dikkat çeken bir yapı olmuştur. Brest'in yukarıda bahsettiğimiz, *Vue a Travers la Corne D'Or, Constantinople / Haliç'ten İstanbul Görünümü* (kat. 82) adlı tablosunda da sol kıyı görünümünün çok gerisinde de Selimiye Kışlası görülmektedir. Abdullah Biraderler'in Üsküdar Sahilinde çektikleri fotoğraf (res. 17) da Brest'in resmettiği açıdan çekilmiştir ve fotoğrafın sağ kenarında Selimiye kışlası görülmektedir. Üsküdar kıyılarını resmetmek için fotoğrafçılar ve ressamların belli noktaları tercih ettiği anlaşılmaktadır.

Resim 16: Fabius Brest, *Selimiye Kışlası ve Boğaz Kıyısında Üsküdar*, (kat.12)

Resim 17: *Üsküdar Sahilinde*, fotoğraf Abdullah Biraderler 1891-1892⁸⁸

Brest'in karakalem çalışması *Kasımpaşa Sırtlarından* (kat. 100), adından anlaşıldığı gibi Kasımpaşa'dan Haliç'e doğru uzanan bir manzarayı içine alır. Ressamın, Ceneviz surlarının hemen dışından başlayıp, Kasımpaşa sırtlarına kadar uzanan mezarlıklar bölgesinde⁸⁹ çalıştığı anlaşılır. İstanbul ile özdeşleşen yapılardan

⁸⁸ B. Öztuncay (2003). *Dersaadet'in Fotoğrafçıları*. İstanbul: Aygaz Yayınları, s. 666.

⁸⁹ Günümüzde tamamen ortadan kalkmış olan ve *Beyoğlu Mezarlığı* olarak adlandırılan bölgedir: Z. N. Sezen (1994). *Beyoğlu Mezarlığı. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. c. 2, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, s. 221.

biri olan Süleymaniye Camii'nin olduğu kısım kompozisyonun çok geri planında olmasına rağmen ortaya alınarak manzaranın ilgi çeken noktası / odağı haline getirilmiştir.

Resim 18: *Kasımpaşa Sırtlarından* (kat. 100)

Brest'in karakteristik İstanbul manzaralarından biri de; Boğaz'da tekneleri, insanları ve evleriyle resmettiği *Boğaz'da Emirgan Görünümü* (kat. 36)'dür. Resimde görülen cami Emirgan Camii diğer adı ile Emirgan Hamid-i Evvel Camii olmalıdır.⁹⁰ Yine tüm fotoğrafçıların, gezginlerin ve sanatçıların ilgi noktası haline gelen ve hem resmini yaptıkları hem de üstüne çıkıp İstanbul manzarasını resmettikleri Galata Kulesi (kat. 6) ve Eyüp'te bulunan Mihrişah Sultan Külliyesi Brest'in yaptığı İstanbul ile özdeşleşen yapılardandır.

⁹⁰ Bu cami, ana kapısı üzerindeki kitabeğe göre 1781 yılında I. Abdülhamid tarafından genç yaşta ölen oğlu ve onun annesi Hümaşah Hatun anısına yaptırılmıştır ancak cami II. Mahmud döneminde yeniden yapılmıştır. B. N. Berberoğlu (2010). *Boğazın İncileri Yalı Camileri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.90-94.

Resim 19: *Boğaz'dan Görünüm* (kat. 7)

Brest, İstanbul'un simge yapılarından biri olan (res. 19; kat. 6-7) Galata Kulesi'ni iki tablosunda resmetmiştir. "Boğaz'dan Görünüm" adlı eserinde söz konusu kule manzarasının bir parçası olarak evlerin arasında görünür şekilde resmedilmiştir (res. 19). Tablonun sağından başlayıp su üstünde uzanan köprü, Azapkapı ve Unkapanı arasında -1836'da yapılmış Hayratiye Köprüsü'nün yerine 1853'te ahşap dubalar kullanılarak yapılan- daha sonra adı Mahmudiye olarak anılan köprü olmalıdır.⁹¹ Tablonun solunda birbirine bitişik evlerin arkasında görülen Galata Kulesi Haliç'ten bir bakışla resmedilmiştir.⁹² Kıyıda evlerin arkasında görünen Galata Kulesi gerçekte daha yüksek bir kotta yer alsa da burada deniz seviyesindeymiş gibi resmedilmiştir.

⁹¹ Y. Kahya ve G. Tanyeli (1994). Unkapanı Köprüleri. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. c.7, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, , s. 326.

⁹² Brest'in çok sayıda eseri Boğaz'dan görünüm, Boğaziçi'nden Görünüm şeklinde adlandırılrsa da bunlar "İstanbul Görünümleri" anlamına genel genelleşmiş bir tanıma dönüşmüştür. O nedenle bu başlık altındaki eserlerine bakıldığında aslında başka bir noktadan ya da semtten görünüm olduğu -burada örneği sunulduğu gibi- anlaşılmaktadır.

Resim 20: *Caiques Devant la Tour de Leandre* (kat. 60)

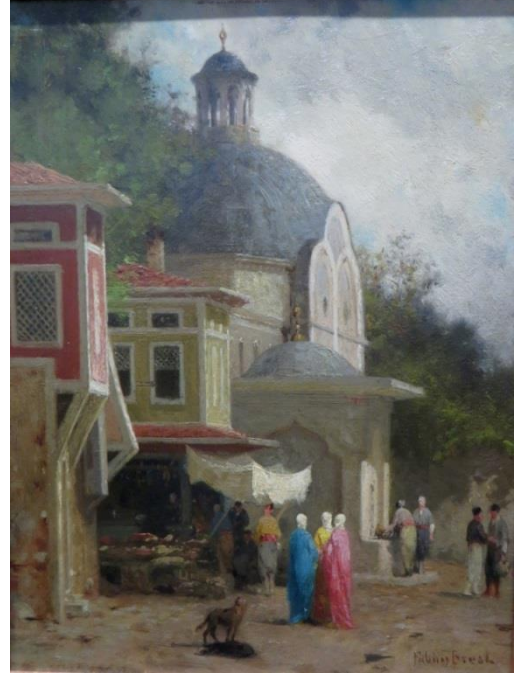
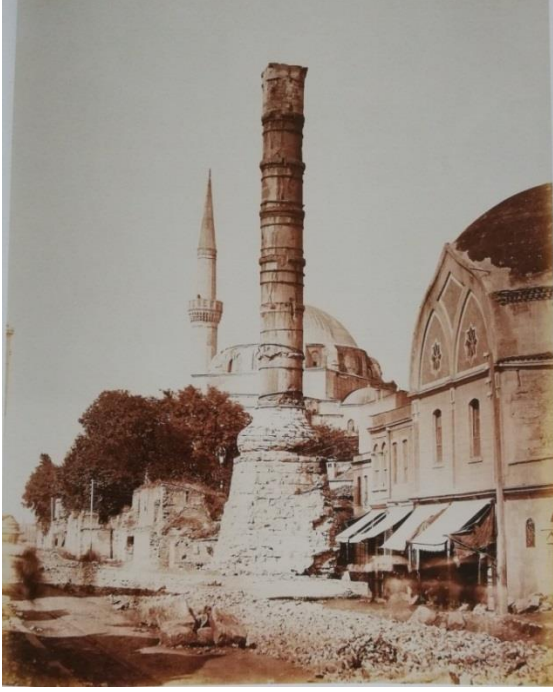
Caiques Devant la Tour de Leandre (kat. 60) Brest'in Kız Kulesi'ni resmettiği bilinen tek tablosudur. Solda beyaz renkte resmedilmiş Dolmabahçe Sarayı, sağda Üsküdar semti bakış ve mimari açıdan doğruluk içinde resmedilmiş, bir kayık içinden eskiz alınmış fikrini uyandırmaktadır. Brest'in tercih ettiği İstanbul'a ilişkin öne çıkan ve sanatçıların ilgisini çeken bir diğer konu da Tophane Meydanı ve Tophane Camii'dir.⁹³

Rue de la Colonne-Brûlée à Constantinople / İstanbul'da Yanmış Sütun Sokağı (kat. 92)'nda Çemberlitaş yakınındaki Çemberlitaş Hamamı görülmektedir.⁹⁴ Sultan III. Murad'ın annesi Nurbanu Sultan tarafından 1584 yaptırılan hamam Divanyolu'nun kenarında yer alır. Mimar Sinan'ın eseri olan hamam Sultan Abdülaziz döneminde cadde genişletme çalışması sırasında -kadınlar bölümünün soğukluk kısmı alınarak- biraz küçültülmüştür. Bu alınan kısım alt katında dikdörtgen, üst katında yıldız olmak üzere ikişer pencerenin açıldığı; üst noktada sivrilen bir kemer gibi biten düz bir duvarla kapanmıştır. 1865 tarihli bir fotoğrafta (res. 20) hamamın düzenlemeden sonraki hali, Çemberlitaş Sütunu ve yapılan yol çalışmaları görülmektedir. Brest; Çemberlitaş Sütunu, Gazi Atik Ali Camii ve hamamı bir arada göstermek yerine sadece hamamı

⁹³ Konuyla ilgili örneklere kat. 4 ve 71'de yer verilmiştir. Bu konuyla ilgili ayrıca bkz. "Yeni Keşfin Ardından: Brest, Fotoğraf Ve Resim" s. 49-50.

⁹⁴ Çemberlitaş, İmparator Constantinus'un diktirdiği anıttır. 1453 sonrası çıkan yangınlarla zarar görmüş ve çemberlerle korumaya çalışılmıştır. Bu nedenle -özellikle Avrupalılar tarafından- *Yanık Sütun* olarak adlandırılmıştır. Brest'in eseri de -yer göstermek için- benzer şekilde adlandırılmıştır. S. Eyice ("Çemberlitaş" ve "Çemberlitaş Hamamı" *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. cilt 2, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, s. 482-483, 484-485.

betimlemiştir. Hamamın mimari yapısını kubbe üstündeki aydınlık fenerine kadar resmetmiş ve ayrıca bir çeşmeye yer vermiştir.

Resim 21-22: Çemberlitaş, fotoğraf Pascal Sebah, 1865⁹⁵ (solda), *İstanbul'da Yanmış Sütun Sokağı* (kat. 94) (sağda)

Öne çıkan konulardan bir diğeri de *İstanbul'da Bir Sokak* ya da *Divanyolu'nda Alışveriş* olarak bilinen (kat. 81) eseridir. Mimar Davud Ağa tarafından 1594 yılında tamamlanmış olan Koca Sinan Paşa Külliyesi'ne ait türbe ve sebil resmedilmiştir. Medrese, türbe ve sebilden oluşan külliye Çarşıkapı civarı Divanyolu üzerinde yer alır,⁹⁶ türbe yapısının arkasında görünen minare külliye ile aynı caddede yer alan Gazi Atik Ali Camii'nin minaresi olmalıdır. Brest medresenin konumunu, türbenin ve sebilin mimari görünümünü gerçeğe uygun yaparken (res.23) kendi yorumunu da katmayı unutmamıştır. Genelde cami ve minareleri beyaz renkte aydınlık bir görünümle yapan ressam burada türbeyi de benzer şekilde göstermiştir. İnankur bu tutumunu -türbede ve sebilin pencere çevresindeki kırmızı beyaz taş işçiliğini göstermemesini- sokakta

⁹⁵ B. Öztuncay (2003). *Dersaadet'in Fotoğrafçıları*. İstanbul: Aygaz Yayınları, s. 595.

⁹⁶ E. Karakaya (2002). Koca Sinan Paşa Külliyesi. *TDV İslam Ansiklopedisi*. c. 26, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 139.

görülen ya da alışveriş yapan insanların rengini ve canlılığını daha iyi öne çıkarmasından dolayı tercih etmiş olduğu yorumunu yapmıştır.⁹⁷

Resim 23: *İstanbul'da Bir Sokak* (kat.81).

Resim 24: Koca Sinan Paşa Külliyesi fotoğrafı⁹⁸

Sanatçı, bunlarında dışında Üsküdar, Bebek, Emirgan gibi İstanbul manzaralarında sıkça adı geçen semtleri de yapmış, zaman zaman da söz konusu bilindik semtler için kapris⁹⁹, temsili görünüm tercih etmiştir. Bu kapsamda özellikle kıyı köylerinin

⁹⁷ Z. İnankur (2007). İstanbul Kaprisleri. *Uluslararası Oryantalizm Sempozyumu 9-10 Aralık 2006*. İstanbul: İBB Kültürel ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Kültür Müdürlüğü Yayınları, s. 298.

⁹⁸ <http://www.degisti.com/index.php/archives/21210> (Erişim tarihi: 21.04.2019).

⁹⁹ “İtalyanca’da kapris ya da fantezi anlamına gelen “capriccio” terimi 18. yüzyıldan bu yana gerçek ve hayali yapıların pitoresk bir ortam içinde bir arada yer aldığı mimari fantazileri tanımlamak için kullanılmıştır. 19. yüzyılın oryantalist ressamları da bu türü benimsemişler, resimlerinde bazen gerçek yapıları ve nesnelere farklı ortamlarda taşımış ve keyfi şekilde birleştirmişlerdir. Oryantalist sanatçıların böyle bir tercih yapmalarındaki en büyük neden mümkün olduğu kadar egzotik ve değişik öğeyi bir arada göstererek Avrupalı müşterilerinin zihnindeki Doğu imgesine cevap verebilmektir. (İnankur, 2007, a.g.m., s. 288.)

semtlerinin görünümünü ayrı başlık altında incelemek ve örnekler sunmak yararlı olacaktır.

4.2. Kıyı Köyleri / Semtleri

Sanatçının bu çalışma kapsamında incelediğimiz karakteristik eserlerinden bir grubu İstanbul'un kıyı köyleri ve semtlerini konu alan örneklerdir. Bunların bir kısmının yukarıda sözü edildiği gibi kapris, temsili manzaralar olduğu anlaşılrsa da - kısmen ya da kompozisyonun tamamının- gerçek görünümlere yakın yapıldığının anlaşıldığı eserleri de çoktur.

Boğaz kıyısında bir köyü resmettiği tablolarının büyük çoğunluğunda kıyıyı ve denizi birlikte görececek şekilde, belirli bir açı ile denizden, birbirine benzeyen bir bakışla çizilmiştir. Karakteristik olarak, denize hafifçe sokulan bir kara ya da bir koy kompozisyonlarını büyük bir bölümünü kaplamış, kalan alanda ise deniz, yelkenliler, kayıklar yer almıştır. Bazı örnekler de denizden bir bakışla, tam karşıdan resmedilmiştir. Daha çok söz konusu semtlerde, kıyı köylerinde kayıkların yolcu indirip bindirdiği, yelkenlilerin yanaştığı, kayıkthane, kahvehane ve dükkânların olduğu hareketli bir nokta gösterilmiştir. Karada ahşap, renkli boyanmış evler, ağaç kümeleri, kimi zaman sadece minaresinin, kimi zaman da tamamına yakınının görüldüğü bir cami, gündelik hayatlarının rahat tavırları içindeki insan figürleri ile birlikte ele alınmıştır. Genellikle ağaçların arasında ya da evlerin arkasında görülen cami ve minare beyaz renktedir. *Boğaz Kıyılarında* (kat. 17), *Boğaz Manzarası* (kat. 20), *Boğaz'ın Kenarında* (kat. 21) *Boğazın Kıyısında Balıkçılar* (kat. 29), *Boğaziçi Kıyısında Bebek Köyü* (kat. 30), *Boğaz'da Emirgan Görünümü* (kat. 36), *Boğaz'dan Görünüm* (kat. 45) *Boğaz Kenarında Hareketli Sahne* (kat. 46) *Boğaz'da Gündoğumu* (kat. 47), *Boğaz'da Günbatımı* (kat. 48) *Boğaz'dan Görünüm* (kat. 49) *Boğaz Üzerindeki Işık Etkisi* (kat. 54), *Cami ve İstanbul'da Akşam* (kat. 61), *Boğaz'da Tekne* (kat. 73), *Boğaziçi Kıyıları, Asya Yakası ve Avrupa Yakası* (kat.), *Üsküdar* (kat. 87) *Üsküdar'da Sandal Gezintisi* (kat. 91) *Boğaz'ın Kenarında* (kat. 94 - 95) *Boğaz'da Öğleden Sonra* (kat. 100) kıyıyı ve denizi birlikte gösteren bir açıyla, denizden bir bakışla yaptığı eserlerindedir.

Sanatçının yaptığı bu türde eserlerinden biri Bebek Köyü'dür (kat. 29-30). Eserde görülen camiye ve önündeki kubbeli / baldakenli kısma benzeyen Bebek civarında bir yapı tespit edilememiştir. Gros & Delettrez müzayede kataloğunda bunun

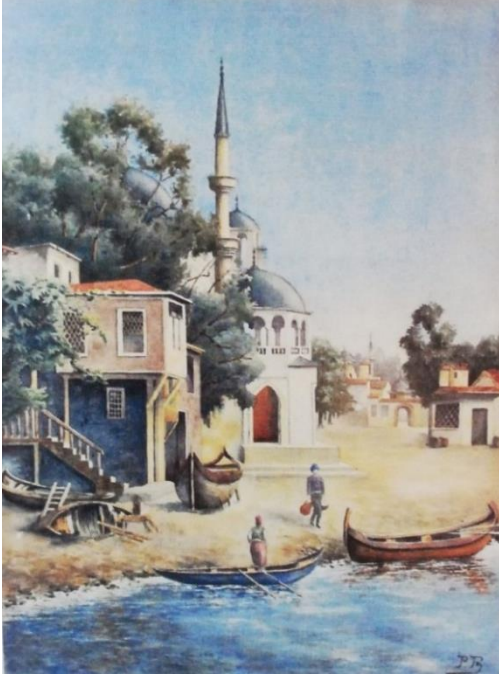
bir çan kulesi olabileceği ve bu çan kulesinin Arnavutköy yakınlarında Yunan Ortodoks kilisesi Haghios Kharalambos'un hatırası için resmedilmiş olabileceği söylenmektedir. Fakat 1830 tarihinde yapılmış olan Hagios Kharalampos Kilisesi Bebek semtinde, kitabesine göre Avarlar'a ait bir tapınağın kalıntıları üzerine inşa edilmiştir, kırma çatı örtülü kilisede böyle kubbeli bir yapı elemanı yoktur¹⁰⁰ ve kilise kıyıdan içerdedir. Brest'in bunu düşünerek tabloda böyle bir kurgu yaptığını düşünmek zorlama olabilir, ancak Bebek iskelesinin yakınında bulunan camiye resmetmesi ya da kapris görünüm yapması akla daha yakındır. Bebek Köyü'nün sadrazam Nevşehirli Damad İbrahim Paşa tarafından yazlık bir yerleşim yeri olarak düzenlendiği sırada 1725-1726 yıllarında Hümayunâbâd Kasrı yanına padişah mahfili bulunan Hümayun-u Abad Camisi'ni yaptırmıştır. Sultan III. Ahmed adına yaptırılan cami bakımsız kaldığı için 1913 yılında yıktırılmış ve yerine Mimar Kemalettin Bey'e günümüze gelen Bebek Camii yaptırmıştır.¹⁰¹ Dolayısıyla sanatçının Bebek Köyü'nü gösteren bu eserleri söz konusu eski camiye ve kıyıyı temsili gösteren bir manzara olarak yapılmıştır. Burada önemli nokta; Avrupalıların gelmeden resimlerden gördüğü, seyahatnamelerde okuduğu, yabancıların geldiklerinde sıkça bulunduğu bir semtin -yukarıda belirttiğimiz gibi kendi karakteristiğini oluşturduğu şekliyle- ele alınmış olmasıdır.

Resim 25-26: *Boğazın Kıyısında Balıkçılar* (sağda) ve *Boğaziçi Kıyısında Bebek Köyü* (solda)

¹⁰⁰ Z. Karaca (2008). *İstanbul'da Tanzimat Öncesi Rum Ortodoks Kiliseleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s. 419.

¹⁰¹ H. Arlı (1994). Bebek Camii. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. c. 2, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, s. 116; <https://www.degisti.com/index.php/archives/11462> (Erişim tarihi: 22.04.2019).

Resim 27-28: “İnsiyalli Camii-Sahil” Pertev Boyar (solda), *Asya’da Üsküdar İskelesi* (sağda)

Bu görüşü destekleyen diğer bir örnek de *Débarcadère à Scutari d’Asie / Asya’da Üsküdar İskelesi*’dir (kat. 57). Bu eseri -diğer birçok eseriyle kurulabilen ilişki gibi- yukarıdaki Bebek Senti’nin kompozisyonu ve ayrıntılarıyla sıkı benzerlik içindedir.¹⁰² Belli kalıplar ve kıyı köylerinin / semtlerinin ana özelliği olan unsurlar ön plana çıkarılarak çalışılmıştır. İstanbul ile özdeşleşen bu tür kıyı resimleri, Boğaziçi manzaraları Avrupa salonlarında da ilgi görmüş ve kataloglarda basılmıştır (res. 29).¹⁰³

¹⁰² Bu tablosu Türk ressam Pertev Boyar (1897-1981) tarafından kopyalanmıştır (res. 15); C. Ustaoglu (Ed.) (2010). *Fırçaların Diliyle İstanbul*, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, s. 106-107.

¹⁰³ Anonim (1865). *L’Autographe Au Salon Et Dans Les Ateliers*, No: 1, 29 Nisan 1865 , s. 10.

Resim 29: L'Autographe Au Salon Et Dans Les Ateliers'de basılmış Brest'in bir çizimi¹⁰⁴

Diğer yandan fotoğraf ya da doğada çalışılarak gerçekleştirilen kıyı görünülerinden bir örnek ise Kireçburnu konulu eseridir. Burada küçük bir balıkçı semti olan Kireçburnu'nun gün batımı gösterilmiştir. Kireçburnu'nun doğasına benzerliği bölgenin eski fotoğraflarından da anlaşılmaktadır (res. 30).

Resim 30: Kireçburnu, fotoğraf¹⁰⁵

Resim 31: İstanbul Kireçburnu, (kat 72).

¹⁰⁴ Anonim, 1865, a.g.k., , s. 10.

¹⁰⁵ <http://www.eskiistanbul.net/4946/kefelikoy-kirecburnu- tarafina-bakis> (Erişim tarihi: 02.04.2019)

4.3. Kayıklar, Balıkçılar ve Deniz

Brest'in İstanbul konulu eserlerinin birçoğunda deniz vazgeçilmez unsurdur. Yelkenliler, mavnalar, kayıklar içinde balıkçılar ile kürek çeken kayıkçılar bazen ön planda bazen de arka fonda yer alır. İstanbul ile özdeşleşen bu unsurlar Boğaz'daki yerleşimleri, yaşamı, insanların uğraşlarını, koşuşturmalarını ve Haliç'in yoğun deniz trafiğine işaret ederler. İstanbul ressamlarının Boğaziçi resimlerine kayıkların çokça girmesi dönemin dışa dönük yaşamını da hatırlatır. Kayıtlı kayıkların sayısı 1800 yılında 4 bin civarında iken 1845'te 19 bine ulaşmıştır.¹⁰⁶ Bu rakamlar kayıkların şehrin içinde nasıl bir yeri olduğunu da göstermektedir. Boğaz kıyısındaki semtlerde deniz ulaşımı mavnalar ve pazar kayıkları ile yapılmıştır. Dolayısıyla Boğaziçi yerleşimlerinin günlük ihtiyacını sağlayan pazar kayıkları o bölgenin varlıklı kişilerince alınarak köyün kullanıma verilmiştir ve vakıf malı sayılmıştır. Yük, eşya ve yolcu taşıyan kayıklar köyün ihtiyacına göre bir, iki ya da üç tane olmuştur.¹⁰⁷

Sanatçının denizden karaya doğru bir bakışla resmettiği *Selimiye Kışlası ve Boğaz Kıyısında Üsküdar* (kat. 12)'in ön planında yelkenliler, kayıklar ve kayıkçılar yer alır. Solda bir kayık içinde ağlarını çeken balıkçılar, sağda yelkenli tekneler ve onlara yanaşan kayıklar görülür. *Boğaziçi'nde* (kat. 15) adlı eserinde de yelkenlilerin süzüldüğü Boğaz'da kıyıya yanaşmış, içinde balıkçılar ve ağlarının bir tekneyi büyük gayretle kıyıya çeken denizciler dikkati çeker. Onun bu tür alışıldık; kürek çekenler, balık tutanlar, denizde ardı ardına süzülen yelkenlileri, yolcu taşıyan, kıyıya yanaşan kayıkları, kayıkhaneleri, dalyan ve iskeleleri; tipik Boğaziçi köylerini tamamlayan olmazsa olmazlardan olarak mütevazı kıyı köyü yaşamının çok doğal bir parçası olarak sunulmuşlardır.

¹⁰⁶ E. Tutel (1994). *Şirket-i Hayriye*. İstanbul: İletişim Yayınları, s. 14.

¹⁰⁷ Tutel, 1994, **a.g.k.**, s. 15.

Resim 32: *Selimiye Kışlası ve Boğaz Kıyısında Üsküdar* (kat.12)

Resim 33: *Boğaziçi'nde* (kat. 15)

Sanatçının *Boğaziçi'nde Balıkçılar* (kat.18), *Boğaz Kıyısında Yelkenliler ve Balıkçı Tekneleri* (kat. 22), *Boğaz'da* (kat. 39) gibi sadece deniz ve denizcileri konu aldığı eserleri de vardır. Genelde rüzgârdan şişmiş yelkenleri ile balıkçı tekneleri dikkat çekerken arasında yolcu taşıyan kayıklar unutulmamıştır. *Boğaz'da Kayıklar* (kat. 51), *Boğaziçi'nde Yelkenli Tekneler* (kat. 60), *A Turkish Coast* (kat. 65), *Boğaz'ın Dışında* (kat. 93), *Boğaziçi'nde Osmanlı Balıkçıları* (kat. 27), *Alacakaranlıkta Figürlerle Yelkenli Gemiler* (kat. 96) de yine deniz konulu eserlerindedir.

4.4. Sokaklar ve çeşmeler

Brest evleri, insanları, çeşmeleri, sokak satıcıları ve hayvanları ile İstanbul'un sokaklarını hareketli ve mütevazı sunar. Eserlerinde özellikle çeşmeler sokağın sosyal mekânları, buluşma noktaları olarak önemsenir. Evlerin alt katlarındaki önü gölgelikli dükkânlardan kadın erkek çoluk çocuk alışveriş yaparken, sokaktan geçerken, yük taşıırken ve diğer gündelik işleriyle meşgulken gösterilmişlerdir. Osmanlı sokaklarını iyi bir gözlem ve desen gücüyle ayrıntılarıyla sunarken, yaşamı sıcak, dingin, huzurlu, durgun yansıtmış, yapıları ve dokuyu mamur vermiştir. Sokaktan geçenler, ayakta sohbet edenler, yürüyenler, çeşme başında su dolduran ve gölgede dinlenenlerin etnik dini kimlikleri, yaşları, statüleri ve cinsiyetleri değil İstanbul ve Boğaziçili olmaları önemsenmiş gibidir. Şehrin, köylerin, semtlerin çok göze batmayan, kendi halindeki köşelerini göstermiş, bunların sıcak samimi yönlerini öne çıkarmıştır.

Üsküdar (kat. 16), *Türkiye'de Hareketli Sokak* (kat. 35), *Bebek Köyü: Bir Türk Köyü Manzarası* (kat. 37), *İstanbul'da Bir Bölge* (kat. 43), *Eski İstanbul'da Çeşme* (kat. 44) *İstanbul'da Hareketli Sokak* (kat. 50a 50b; kat. 52) *Sultanahmet'te Ara Sokak* (kat. 64), *Türkiye'de Hareketli Sokak Sahnesi* (kat. 65), *İstanbul'da Bir Semt* (kat. 66), *İstanbul'da Hareketli Sokak* (kat. 83) ve *İstanbul'da Sokak* (kat. 85, 86, 88) adlı çalışmaları söz konusu Osmanlı sokak yaşamını yansıtır. Yine, *Türk Piyasası* (kat. 25)'nda üç sokağın kesiştiği noktada kurulan büyük bir tezgâh gösterilmiş, alışverişe gelen insanlar ve esnaf canlı bir akıştayken sunulmuştur. *İstanbul'dan Bir Kare* (kat. 40), *Caminin Dibindeki Tüccarlar* (kat. 55), *Eyüp* (kat. 62), alışveriş ve sosyalleşme alanlarını odak noktası alır.

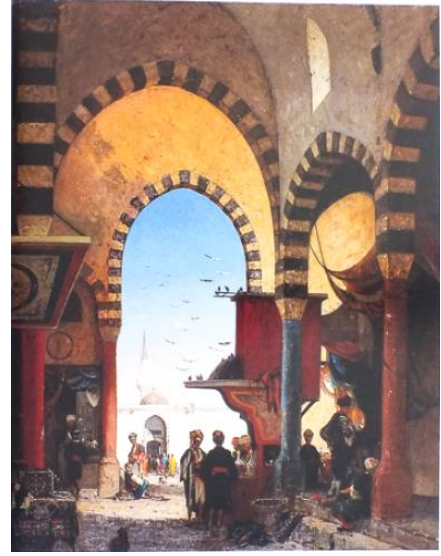

Resim 34-35: *İstanbul'da Hareketli Sokak* (kat 53) (üstte) ve *Eyüp* (kat 62) (altta)

4.5. Ticaret Alanları

Brest'in sokak yaşamının parçası olarak sunduğu dükkân ve esnafın dışında; doğrudan ticaret alanlarını, çarşıları odak noktası olarak aldığı eserleri diğer bir grubu oluşturur. *İstanbul'da Sokak* (kat. 67), *İstanbul'dan Bir Köşe ve Haliç* (kat. 71) küçük bölgenin ve esnafının, gündelik yaşantılarını, ticareti gösteren bu tür örneklerdendir. *İstanbul'da Hareketli Sokak Sahnesi* (kat. 89)'nde bir han içindeki mal yığınlarının ve çalışanların genel durumu yansıtılmıştır. *İstanbul Pazarında Limonata Satıcısı* (kat. 93)'nda kapalı bir çarşının içinde bir köşedeki limonata tezgâhı; çarşının mimarisi, dükkânları ile bunların günlük genel havası ve koşuşturmasını da içine alan bir kompozisyonda gösterilmiştir.

Sanatçının sevdiği kompozisyonlardan biri de cami yanında ya da yakınında kurulan tezgâhlar ve alışveriş alanlarıdır. Bunların bazılarında bir caminin revaklı giriş kısmı, önünde / yakınında bir çeşme ile sebze tezgâhları ve dükkânlar gösterilmiştir. Bunlar arasında *Caminin Girişi, İstanbul* (kat. 31), *İstanbul'da Pazar* (59 ve 92) sayılabilir.

Resim 36: *Caminin Girişi, İstanbul* (kat. 31) ve *İstanbul Pazarında Limonata Satıcısı* (kat. 95)

4.6. Yeni Keşfin Ardından: Brest, Fotoğraf Ve Resim

Brest'in İstanbul'da kaldığı dönem şehrin fotoğrafla ilişkisinin yoğunlaşmaya başladığı yıllardır. İstanbul'da fotoğraf ile ilgili ilk çalışma Sultan Abdülmecid zamanında olmuş, Fransız mühendis Ernest de Caranza 1852-54 yıllarında İstanbul fotoğraflarından oluşan bir albümü padişaha sunmuştur.¹⁰⁸ Bu yıllarda Pera bölgesinde birbirini ardına fotoğraf stüdyoları açılmıştır. 1850'de Vasil Kargopoulo, 1857'de Pascal Sébah fotoğraf stüdyosu açan isimlerdendir. Abdullah Biraderler ise Beyazıd'da 1856'da stüdyolarını açmışlardır.¹⁰⁹

19. yüzyıl ortalarından ikinci yarısına doğru sayıları gittikçe artmaya başlayan fotoğrafçılar aynı zamanda resimle de ilgilenmişlerdir. Her iki meslek iç içe geçmeye başlamış zaman zaman stüdyolar ressamların atölyesi haline gelmiştir. Özellikle

¹⁰⁸ Germaner ve İnankur, 2002, **a.g.e.**, s. 288.

¹⁰⁹ E. Özdenes (2002). Osmanlı'da Fotoğraf Sanatı. *Türkler Ansiklopedisi*. c. 15, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, s. 511.

fotoğrafların renklendirilmesinde ressamlar sıkça çalışmış ya da fotoğrafçılar resimle de ilgilenerek her iki mesleği yapar hale gelmişlerdir. Diğer yandan Brest gibi şehre gelen çok sayıda ressam fotoğraftan yararlanarak resimlerini gerçekleştirmiştir. Tüm bu koşullar, etkenler nedeniyle ressamlar ve fotoğrafçılar stüdyolarda, atölyelerde birlikte çalışmıştır. ¹¹⁰

Pera'da stüdyo açan 19. yüzyılın önemli fotoğraf sanatçılarından James Robertson (1813-1888) 1841 yılında İstanbul'a gelmiş ve darphanenin yenilenmesi aşamasında hakka ve modelcilikle görevlendirilmiştir. Birbiri ardına dört Osmanlı padişahı döneminde, kırk yıl kadar Darphane-i Amire'de başgravürücü olarak çalışmıştır. Robertson bu asli görevinin yanında resimle de ilgilenmiş, suluboyalar yapmıştır. Sanatçının ilk İstanbul fotoğraflarını içeren albümü 1853 yılında Londra'da basılmıştır.¹¹¹ Beyoğlu'nda 1867 yılına kadar işlettiği fotoğraf stüdyosunu 1853-1854 yıllarında açmış olduğu tahmin edilmektedir. Bu stüdyo daha çok manzara ve mimari eser fotoğraflarının satış yeri olarak kullanılmış, portre ve stüdyo içi çekimler çok az yapılmıştır. Robertson'un stüdyosunda çekilen nadir portre fotoğraflarından biri Fabius Brest'le birlikte 1855 yılında çekilmiş hatıra fotoğrafıdır (res. 18).¹¹² Robertson ve Brest'in tanıştıkları ve dost oldukları bu fotoğraftan anlaşılmaktadır. Söz konusu fotoğraf Brest'in İstanbul'da çekildiği bilinen tek fotoğrafıdır. Robertson'un stüdyosunun Pera'daki Fransız Sarayı'nın hemen yakınındaki Postacılar Sokağı'nda olması, dolayısıyla elçilik çevrelerinin ve de Brest gibi ressamların kaldığı konakladığı bir bölgede yer alması nedeniyle tanışmış oldukları, Brest'in onun fotoğraf albümlerini gördüğünü, onun stüdyosunda çalıştığını / en azından bulunduğunu tahmin etmek güç olmaz.

¹¹⁰ Germaner ve İnankur, 2022, **a.g.e.**, s. 291.

¹¹¹ J. Robertson (1853). *Photographic Views of Constantinople*. London: Joseph Cundall, At The Photographic Institution.

¹¹² Öztuncay 2003, **a.g.k.**, s. 101-120.

Resim 37: James Robertson (sol) ve Fabius Brest (sağ)¹¹³

İstanbul'a değişik amaçlarla gelen birçok ressam, fotoğrafın sunduğu olanaklardan faydalanmıştır. Özellikle bazı yapıların içini görme, şehir içinde ya da doğada uzun çalışmak için izin alma gibi formalitelerden kurtaran, gittikçe eskiz yerine geçmeye başlayan fotoğraf onlar için çoğu zaman kurtarıcı olmuştur. Dolayısıyla ressamlar için fotoğraf stüdyoları yabancı oldukları bir ülkede resimlerine kaynak olacak fotoğrafları almanın yanı sıra bilgi edinmek için de başvurdukları noktalardır. Mimariyi, fiziksel çevreyi, insanlara ilişkin ayrıntıları daha doğru verebilmek için sanatçılar -Osman Hamdi Bey, Gérôme gibi- kendileri de fotoğraf çekmiştir.¹¹⁴ Brest ile Robertson'ın tanışık olmaları Brest'in İstanbul eserlerini yaparken onun fotoğraflarından yararlanmış olabileceğini akla getirir. Bu kapsamda değerlendirdiğimiz bazı resimleri bu konuyu destekleyecek ipuçları içerir:

¹¹³ Öztuncay, 2003, **a.g.k.**, s. 118.

¹¹⁴ Germaner ve İnankur, 2002, **a.g.k.**, s.296.

Brest'in, yanlışlıkla *The Mausoleums near the Sehzadebasi Mosque, Istanbul / İstanbul Şehzadebaşı Camii Yakınlarındaki Türbeler* olarak adlandırılan eserinde Robertson'ın çektiği -ve 1853 tarihinde Londra'da basılan albümünde yer alan- bir fotoğrafı temel aldığı birçok ayrıntıyla belli olur. Bakış açısı, kompozisyon kurgusu ve figürlerdeki benzerlik bu fotoğrafı kaynak olarak kullandığını gösterir. Özellikle çeşmeden su dolduran figür ile sebilin basamaklarına oturmuş lüle içen figür fotoğraftakilerle birebir aynıdır (res. 38-39; kat.14). Bu yapının Eyüp'te bulunan Mihrişah Sultan Külliyesi olduğu anlaşılmıştır. Sultan III. Selim'in annesi Mihrişah Valide Sultan tarafından Hassa baş mimarı Arif Ağa'ya yaptırılan külliyenin inşasına 1792 yılında başlanmıştır. Eyüp Külliyesi'nin hemen yanında yer alan yapı topluluğunun en önemli birimi Valide Sultan'ın kendisi için yaptırdığı türbedir, imaret, mektep ve sebil-çeşme diğer külliye yapılarıdır. Türbenin barok üslubunu devam ettiren rokoko bezemeleri, ince işçilikli pencere şebekeleri ile külliyenin güneydoğusunda yer alan 1795 tarihinde tamamlanan sebil, Brest'in tablosunda bütün ayrıntılarıyla yer almıştır. Bu külliye padişahların kılıç kuşanma törenlerinde geçiş noktasında yer almasından dolayı önemli bir noktadır ve başka ressamlar tarafından da ilgi odağı olmuştur.¹¹⁵ Örneğin benzer bir bakışa Thomas Allom'un gravürleri arasında da rastlarız (res.40).¹¹⁶

¹¹⁵ Osmanlı devlet törenleri için bkz. D. Alikılıç (2004). *Osmanlı'da Devlet Protokolü ve Törenler İmparatorluk Seremonisi*. İstanbul: Tarih Düşünce Kitapları.

¹¹⁶ R. Walsh ve T. Allom (2013). *İstanbul Manzaraları Rumeli ve Batı Anadolu'da Gezintilerle*. (Çev. Şeniz Türkömer), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s. 114; İngiliz mimar ve ressam olan Thomas Allom (1804-1872) 19. yüzyıl İstanbul gravürleri ile tanınmıştır. Osmanlı topraklarında yaptığı seyahatte ilişkin çizimleri *Constantinople and the Scenery of the Seven Churches of Asia Minor ve Character and Costume in Turkey and Italy* isimli kitaplarında yayınlanmıştır. Thomas Allom hakkında bakınız: T. Yenilir (2017). *Thomas Allom ve Osmanlı Dünyasını Yansıtan Eserleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Resim 38-39: Eyüp, Mihrişah Sultan İmareti, fotoğraf J. Robertson, 1853¹¹⁷ (solda), *Eyüp Mihrişah Sultan Külliyesi*, (kat. 14) (sağda).

Resim 40: Thomas Allom, Eyüp Sultan'da Türbeler, Hazireler ve Sebil¹¹⁸

Bu ilişkiyi vurgulayan bir diğer eseri de *Tophane Meydanı* (kat. 71)'dir. Ülkesine döndükten çok daha sonra yaptığı, 1884 Paris Salon'unda sergilenen bu eserini de muhtemelen yanına aldığı söz konusu albümden / fotoğraftan ve diğer eskizlerinden yararlanarak büyük bir doğrulukla yapmıştır. Eserde, 1580 yılında inşası biten Mimar Sinan'ın eseri Kılıç Ali Paşa Camii¹¹⁹ ve 1732 yılında Sultan I. Mahmud tarafından yaptırılan Tophane Meydan Çeşmesi görülmektedir. 1837 yılındaki onarımda çeşmenin üst örtüsü kaldırılmıştır ve Brest'in eserinde görüldüğü gibi üstü düz bırakılmış 1956-57

¹¹⁷ Öztuncay, 2003, **a.g.k.**, s. 589.

¹¹⁸ Walsh ve Allom, 2013, **a.g.k.**, s. 114

¹¹⁹ Bu cami Brest'in "Sarayburnu" (kat. 4) tablosunda da yer almıştır.

yıllarında yapılan restorasyonda eski görsel malzemelere dayanılarak geniş saçaklı kubbeli üst örtüsü yeniden yapılmıştır.¹²⁰ Ressam, fotoğrafta sağda görülen revaklı kısmı, bir konutun girişi haline getirerek alana bakış noktasını biraz değiştirmiştir (res. 41). 1880-1893 arasına ait başka bir fotoğrafta karşılaştırıldığında Brest'in göz seviyesinden aslına uygun yaptığı anlaşılır. Diğer fotoğrafta daha çok yer kaplayan Tophane Kasrı ikinci fotoğrafta (res. 43) Brest'in verdiği açığa yakın bir şekilde verilmiştir.

Resim 41-42: Tophane Kasrı ve Kılıç Ali Paşa Camii fotoğrafı, J. Robertson¹²¹ (solda), *Tophane Meydanı* (kat. 71) (sağda).

¹²⁰ N. Ertuğ (Ed.) (2006). *İstanbul Tarihi Çeşmeler Külliyesi*. c. 1, İstanbul: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi, s.202-203.

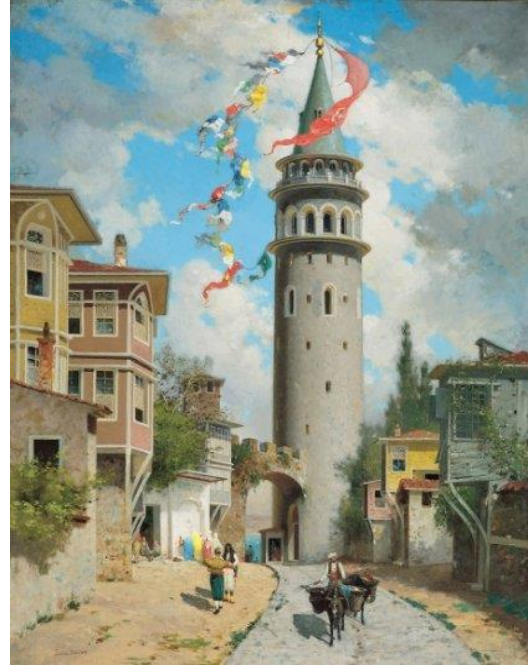
¹²¹ <https://www.rct.uk/collection/2700800/street-of-topphanna-topphane-istanbul-turkey> (Erişim tarihi: 15.05.2019).

Resim 43: Tophane Meydanı, 1880-1893 tarihli fotoğraf¹²²

Yine Brest'in, ülkesine döndükten yaklaşık yirmi yıl sonra yaptığı Galata Kulesi'nde benzer bir durum söz konusudur. 1879 Salon'unda sergilenen bu eserini de elindeki Robertson ya da Caranza gibi diğer fotoğrafçıların fotoğraflarından yararlanarak yapmış olabilir. James Robertson'un 1854 tarihli Galata Kulesi fotoğrafı (res. 44) ile Brest'in tablosu (res.455) arasında kulenin görünüş açısından benzerliği dikkat çekicidir. Brest fotoğrafta görülen kulenin etrafındaki bakımsız görüntüyü göstermek yerine daha mamur bir sokak görüntüsü çizmiş, Galata Surları'nı göstermemiş ve evlerin arasında kuleyi daha öne çıkararak, İki üç katlı renkli boyalı evler ve sokaktan gelip geçenlerle -diğer resimlerinde de yansıttığı- sıcak bir sokak dokusu resmetmiştir.

¹²² http://www.ariktekin.com/fk/rota/tksm_glata/sayfa07.html (Erişim tarihi: 03.06.2019).

Resim 44-45: Galata Kulesi fotoğrafı, James Robertson (solda)¹²³ *Galata Kulesi* (kat. 6) (sağda).

6. FABIUS BREST'İN DİĞER ESERLERİ

Fabius Brest'in 1858 yılının yaz aylarında Trabzon'a seyahat etmiş ve seyahatinden resimlerle dönmüştür. Bunlardan en bilineni Marsilya Güzel Sanatlar Müzesi'nde sergilenen *Trabzon Kervansarayı*'dir (kat. 10). Sanatçının bu eseri *Beykoz'da Boğaziçi Kıyıları* ile birlikte 1864 Salon'unda sergilenmiş ve eleştirilenlerden olumlu yönde eleştiriler almıştır. Fransız yazar, yayıncı Edmond About (1828-1885) 1864 Salon'un da Brest'in her sergide ilerleme kaydettiğini ve aynı şekilde devam ederse çok ileri bir noktada olacağını belirtmiş ve *Trabzon Kervansarayı*'ni mükemmel bulduğundan, oryantal öğeler, çok renkli mimari ve kostümlerle insanı mutlu eden bir çekicilikle sardığından bahsetmiştir.¹²⁴ Théophile Gautier aynı eser için ilginç ahşap mimarisi, canlı renkleri, karakteristik kıyafetler içindeki figürleri ile izleyicinin kendisini çektiğinden söz etmiştir. Fransız devletinin satın aldığı bu tablosu 1867 Paris Evrensel Sergisi'nde yer almıştır.¹²⁵

¹²³ <http://www.eskiistanbul.net/2003/galata-kulesi-1854-james-robertson#lg=0&slide=0> (Erişim tarihi: 02.05.2019).

¹²⁴ E. About (1864). *Salon De 1864*. Paris: Librairie De L. Hachette Et Cie, s. 243.

¹²⁵ Germaner, 2007, **a.g.k.**, s. 131.

Trabzon’la ilgili bir diğere eseri *Cour de la Grande Mosquée de Trébizonde* (kat. 24)’dur ve 1863 Paris Salon’unda sergilenmiştir.¹²⁶ *Bouches-du-Rhone* sanat topluluğunun himayesinde yayınlanan aylık *Tribune Artistique* dergisinde Müslüman kalabalığın sıralı çeşmelerin başında abdest aldıkları, köpeklerin ve güvercinlerin bu kalabalığın ortasında rahatça hareket ettikleri gibi detaylardan bahsederken resimdeki caminin kapris bir görüntü olduğu söylenmektedir.¹²⁷ Bu doğru bir tespittir ki sanatçı caminin mimarisinde kendince bir kurgu yapmıştır.

1870, 1878 ve 1885 yıllarında Salon sergilerinde yer almış olan¹²⁸ *Mosquée à Trébizonde / Trabzon’da Cami* (kat. 80) daha önceki yayınlarda “İstanbul Manzarası” olarak anılmıştır.¹²⁹ Eserdeki caminin mimari özelliklerine bakıldığında Trabzon Gülbahar Hatun Camii olduğu anlaşılmıştır (res. 47-48-49). Trabzon’da Yavuz Sultan Selim’in, annesi Gülbahar Hatun adına yaptırdığı düşünülen bu külliye; medrese, kütüphane, türbe ve camiden oluşmuştur. Caminin kitabesi yoktur ancak türbenin H. 911 (1505-1506) yılında caminin ise -ondan 9 yıl sonra- 1514 tarihinde yapıldığı düşünülmektedir. Cami, türbe ve şadırvan dışında külliyenin diğere yapıları günümüze gelmemiştir.¹³⁰ Brest’in tablosunda cami, şadırvan ve türbe duvarının bir kısmı ile diğere bütün yapılar görülmektedir. Caminin kubbeli ve geniş saçaklı revaklı giriş kısmı; kot farkından dolayı yapılmış merdivenleri; cami, türbe ve şadırvanın konumları dikkate alındığında bu fark edilebilir. Bu tespiti, *L’Illustration*’un 30 Haziran 1849 tarihli sayısında Trabzon’la ilgili bir yazıyla yayınlanan bir çizim (res. 48) ile camiyi Brest’in tablosu ile aynı açıdan gösteren fotoğraf da (res. 49) güçlendirmektedir. Sanatçının tablosunda türbenin önünde sundurmalı bir yer ve iki taraflı hazire bölümleri görülmektedir, bu ayrıntılar diğere görsel malzemelerle de tutarlılık gösterir. Evliya Çelebi Hatuniye Camii’ni (Gülbahar Hatun Camii) tanıtırken caminin duvarlarının bir sıra cilalı taş, bir sıra beyaz taşla yapıldığını söylemektedir ve tarihi için de H. 920

¹²⁶ Bu tablosu Ek 1’de yer alan listede *Cour des Ablutions de la Grande Mosquée, Trébizonde* olarak geçmektedir.

¹²⁷ M. Chaumelin (1863). *Tribune Artistique Et Littéraire du Midi*. Marseille, s. 161.

¹²⁸ Masson 1913, **a.g.k.**, s. 99; Fernandez ve Sanchez, **a.g.e.**, s. 258.

¹²⁹ Bu tablonun adı Oryantalizm ve Türkiye kitabında “İstanbul Manzarası” olarak geçmektedir ve Topkapı Sarayı Müzesi koleksiyonunda olduğu belirtilmiştir. Oryantalistlerin İstanbul’u kitabında ise “Cami Önü” olarak geçmektedir ve resmin altındaki bilgide özel koleksiyonda olduğu yazılmıştır.

¹³⁰ H. W. Lowry (2005). *Trabzon Şehrinin İslamlaşma ve Türkleşmesi 1461-1583*. (Çev. Demet ve Heath Lowry), İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, s. 86-87; Ö.Ertuğrul (2002) Gülbahar Hatun Camii ve Türbesi. *TDV İslam Ansiklopedisi*. c. 14, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, s. 231.

(1514) senesini vermiştir.¹³¹ Günümüzde de iki renkli örgü minarenin şerefe altında görülmektedir; ancak Brest caminin kubbe kasnaklarında, türbede ve minarenin tamamında iki renkli taş örgüsünü resmetmiştir. Genel olarak bakıldığında Brest'in külliye doğru bir biçimde resmettiği anlaşılır. Trabzon seyahati sırasında resmettiği anlaşılabilir bu eserinde, külliye bahçesine yerleştirdiği figürlerle o dönem Trabzon'undaki etnik çeşitliliği de göstermiştir.

Resim 46: Trabzon Gülbahar Hatun Camii (kat.80)

Resim 47: Trabzon Gülbahar Hatun Camii ve Türbesi'nin günümüzdeki hali¹³²

¹³¹ Evliya Çelebi (2011). *Günümüz Türkçesi İle Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, 2.kitap 1. cilt, (haz. Y.Dağlı ve S.A. Kahraman), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s. 105.

¹³² <https://www.trabzon.net.tr/trabzon/cami/gulbahar-hatun-camii.html> (Erişim tarihi: 26.04.2019).

Resim 48: Gülbahar Hatun Camii, *L'Illustration*, 30 Haziran 1849.¹³³

Resim 49: Gülbahar Hatun Camii fotoğrafı, (*L'entré de la Mosquée Hatounié, Trébizonde*)¹³⁴

¹³³ A. D. Beaumont (1849). Trébizonde. *L'Illustration*. 30.Juin 1849, No: 331, Paris, s. 281.

Brest'in Trabzon'a yaptığı seyahatten bir diğer resim ise 1863 Paris Salon'unda 1864 Bordeaux Salon'unda (ek- 1 ve ek-2) yer alan *Kief sur la route de Kerrassunde a Amassia, Asie-Mineure* / Giresun'dan Amasya'ya, Küçük Asya'ya Giden Yolda Keyif adlı eseridir (kat. 28) Brest'in sadece Trabzon şehrinde değil civarında da kısa süreli geziler yaptığı anlaşılmaktadır. Giresun'dan Amasya'ya yapılan gezinin bir dinlenme anını resmettiği bu eserin yağlı boya ve kara kalem tekniğinde yaptığı varyantları da vardır.¹³⁵

Vue Prise Sur L'île De Tenedos, Turquie / Tenedos (Bozcaada) Adasının Görünümü, Türkiye (kat. 41) başlıklı eseri de Bozcaada'da bir kabileyi gösterişli bir konağın önünde göstermektedir. At sırtında iki figürün ve omuzlarında heybeleriyle oradan geçen insanların resmedilmiştir. Brest'in Bozcaada'yı İstanbul'a gelişi sırasında gördüğü ya da ziyaret ettiği düşünülebilir.

¹³⁴<http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvRG9zeWE6RW50cmFuY2Vfb2ZfR3VsYmFoYXJfSGF0dW5fTW9zcXVILF9UcmViaXpvbmQuanBn> (Erişim tarihi: 06.05.2019).

¹³⁵ En son 9 Aralık 2015 tarihli bir müzayedede satılan yağlı boya varyantında tablonun arka planını farklı resmettiği görülür. <http://www.artnet.de/k%C3%BCnstler/germain-fabius-brest/> (Erişim tarihi: 09.05.2019).

6. DEĞERLENDİRME: BREST'İN İSTANBUL'U

Fabius Brest 1855 yılının sonbaharında başladığı yolculuğundan aslında 1858'de dönmüş olsa da hayatının sonuna kadar İstanbul resimleri yapmayı sürdürmüş ve dönemin talebini -kendine özgün üslubuyla- karşılayan ressamlar arasına girmiştir. Hayatı ve sanat yaşamı, özellikle de İstanbul'da geçirdiği yaklaşık üç yıla yakın zamanda yaptıkları hakkında ayrıntılı veriler olmasa da geride bıraktığı resimler onun İstanbul'unu tüm karakteristik özellikleriyle ortaya koyar.

Oryantalist resmin en revaçta olduğu 19. yüzyılın ikinci yarısında, alıcısı çok olan bu tür resimleri yapmak için seyahatnameler, günlükler ve çeşitli görsel kaynaklar kaynak oluştururken, konu yelpazelerini genişletmek, zenginleştirmek ve bu alandaki piyasadan yararlanmak isteyen çok sayıda ressam Doğu'ya seyahat etmiş ve İstanbul'a gelmiştir.¹³⁶ Bu seyahatler Brest gibi ressamların sanatında fark yaratması için önemli bir deneyim haline gelmiştir. Avrupa resim piyasasında böylesi bir ilginin olduğu dönemde Fabius Brest de yaşamının sonuna kadar söz konusu seyahatin sunduklarıyla / getirisiyle sanatını şekillendirmiştir.

19. yüzyılda gerçekleşen Napolyon'un Mısır Seferi (1798), Yunan Bağımsızlık Savaşı (1821-1829), Fransa'nın Cezayir'i işgali (1830), Kırım Savaşı (1853-1856) ve Süveyş Kanalı'nın açılışı (1869) gibi önemli olayların yaşanması, bu konuların resimlenmesi ve de söz konusu olayların geçtiği bölgelerin merak edilmesine neden olmuştur. Ayrıca öteden beri Avrupalılar için Doğunun cazibe merkezi olan İstanbul, bu yaşanan askeri ve siyasi olaylarla birlikte daha önemli bir merkez halini almıştır (özellikle Kırım Savaşı'nda) ve birçok bilim adamı ve sanatçının görev ya da uğrak yeri haline gelmiştir.¹³⁷ Bu sebeplerin dışında Osmanlı İmparatorluğu'na gelen Avrupalı elçiler çoğunlukla yanlarında ressam ve desinatörler getirmişlerdir.¹³⁸ Milli Saraylar Resim Koleksiyonu'nda çok sayıda eseri olan Ivan Constantinovich Aivazowski (1817-1900) başta olmak üzere Pierre Désirée Guillemet (1800-1896), Alberto Pasini (1826-1899), Luigi Acquarone (1800-1896) ve Fausto Zonaro (1854-1929) bu yıllarda

¹³⁶ E. G. Topallı (2001). *19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda Çalışan İngiliz Oryantalist Ressamlar*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, s.115.

¹³⁷ E. Makzume (2007). *XIX. Yüzyılda Gezgin ya da Sarayda Görevli Oryantalist Ressamlar*. <http://erolmakzume.com/wp/?p=1430> (Erişim tarihi: 21.04.2019).

¹³⁸ Z. İnankur (2014). Elçilerin sanat Hamiliği. *Kesişen Dünyalar: Elçiler ve Ressamlar*. İstanbul: Pera Müzesi Yayınları, s. 45.

saraydan siparişler almış ya da saray için çalışmış ressamıar arasındadırlar.¹³⁹ Saray destekli çalışan ressamıar dışında kendi imkanları ile seyahat eden sanatçılarda vardır. Fabius Brest'te bunlar arasındadır, sanatçının İstanbul'a kendi imkânlarıyla geldiği, Fransız elçiliği çevresinde bulunmasının dışında resmi bir görevlendirmesinin ya da saraydan davetinin vs olmadığı anlaşılmaktadır.

Oryantalist sanatçılar “mümkün oldukça egzotik ve değişik öğeyi bir arada göstererek Avrupalı müşterilerinin zihnindeki Doğu imgesine cevap verebilmek” için tercih edilen hayali ve gerçek yapıların bir arada kullanıldığı mimari fanteziler (kapisler) yapma eğiliminde olmuşlardır. Özellikle Jean-Léon Gérôme ve Rudolf Ernst'in sıkça başvurduğu bu anlayışla resmedilmiş İstanbul konulu tabloları bilindik bir yapı / ya da ayrıntısı farklı bir yerde gösterilebilmiştir. Doğu'ya özgü her türlü obje sınırsızca istenildiği gibi kompozisyonlarda yer almış, mimari yapı ile ilgisiz figürler bir arada kullanılmıştır.¹⁴⁰ Brest'in tablolarında ise sokaklar ve mimari yapıların zaman zaman belge niteliğinde, doğrulukla; zaman zaman da “kapis” olarak gerçekleştirildiği anlaşılır. Hatta Brest'in İstanbul kapislerinin en önde gelen temsilcisi olduđu¹⁴¹ söylene de sanatçı bu hayali kompozisyonlarını her zaman dengeli bir kurgu ile sunmuş; bu kurgu eserlerinde bile aşırı bir fanteziye kaçmamış, eserde yer alan tüm parçaları birbiriyle uyumlu resmetmiştir. Böylelikle Brest'in tablolarında İstanbul her zaman doğal, sıradan bir anda sıradan bir köşesiyle, genel / ana karakterinden asla uzaklaşmadan gösterilmiştir.

Brest, İstanbul'un önemli yapılarını ve meydanlarını yapmış olsa da asıl konu olarak kimsenin dikkatini çekmeyen arka sokaklarını, balıkçı köylerini, Boğaz'ın uzak köşelerini tercih etmiştir. Ondan birkaç yıl önce İstanbul'u ziyaret eden Theophile Gautier şehrin uzaktan bakıldığında etkileyici görünümünün ara sokaklara girildiğinde hüsrarla sonuçlandığından, bakımsız ve çirkin görüntülerin olduğundan bahsetmektedir.¹⁴² İstanbul'un Boğaz'dan ve Haliç'ten bakıldığında büyüleyici görünümünün her yerde aynı olmadığı doğru olsa da Brest'in İstanbul'unda söz konusu bakımsız sokaklar yoktur, idealize edilmiştir. Onun İstanbul'unda çoğunlukla sokaklar mamur, evler bakımlı, ağaçlar hep yemyeşil, insanlar sakin ve rahat tavırlar içindedir.

¹³⁹ Makzume, 2007, **a.g.m.**,

¹⁴⁰ İnankur, 2007, **a.g.m.**, s. 288.

¹⁴¹ İnankur (2006). **a.g.k.**, s.296

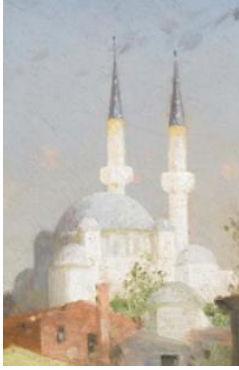
¹⁴² T. Gautier (1972). *İstanbul*. (Çev. Nurullah Berk), İstanbul: İstanbul Kitaplığı, s. 100.

Aslında uzun süre kaldığı İstanbul'da her mevsimi görmüş / yaşamış olmasına rağmen tablolarında karla kaplı ya da soğuk bir İstanbul görünümüne rastlamayız. İstanbul her zaman, yumuşak bir havada sakin hareketleri ile günlük yaşantısında insanları, mutlu sokak hayvanları, yemyeşil ağaçlar, bakımlı sokakları ve dingin bir denizle sunulmuştur. Brest İstanbul'dan ayrıldıktan birkaç yıl sonra kente ilk kez gelen İtalyan ressam Alberto Pasini'nin İstanbul resimlerinde ise Brest'in yaklaşımı görülmez. Pasini'nin tablolarına dikkatle bakıldığında dağılmış karpuz tezgâhları, kirli sokaklar, isli duvar, halinden bezmiş, üstü başı kirli insanları izleyebiliriz.

Brest oryantalist bir ressam olarak İstanbul'un modernleşen yüzünü değil; sıcak samimi dar sokaklarını, balıkçı tekneleri ve kayıkların yanaştığı Boğaz köylerini, şehrin eski fakat aslında süregelen sıradan halini -çok yeni ve sıra dışı olanı ayırarak- yansıtmıştır. Örneğin o yıllarda vapur seferleri başlamış olsa da onun eserlerinde kırmızı fesli beyaz gömlekliler, kayıklar ve yelkenliler sıkça yer almıştır. Zonaro gibi İstanbul'un seçkin semtlerini, elit yaşantıları, saray çevresini değil; kendi halinde yaşayan insanları, küçük dükkânlarında çalışan esnafları, kıyılarda balıkçıları konu almıştır. Sanatçının İstanbul'un bilinen yerlerinden ziyade, arka sokaklarda, iskelelerde, kayıkhanelerde dolaştığı, buralardaki insanları ve atmosferi incelediği ve böylece iyi gözlem yaparak İstanbul'a özgü öğeleri, pratikleri öne çıkardığı anlaşılmaktadır. Brest, diğer yandan Maltalı ressam Amedeo Preziosi gibi şehrin günlük yaşamını tiyatro sahnesi gibi kurgulamamış ve figür odaklı çalışmamış; aksine insanları günlük hallerinde fakat manzaranın çok doğal bir parçası, ayrıntısı olarak sunmuştur. Manzara ressamı olarak figür ve doğa dengesini iyi korumuştur.

Brest'in eserlerinde manzarayı oluşturan öğeler her zaman daha ön plandadır ve insan ve hayvan figürleri en doğal halleri ile yerleştirilmiştir. Pazar yeri, iskele, külliye avlusu, cami meydanı, çeşme başı, sokak gibi yerlerde; genel günlük akışı içinde bulunan tüm figürler birkaç eserine bakıldıktan sonra tanıdık gelmeye başlar ve hem mimari eserler, konutlar, hem de insanlarda belirli şablonları kullandığı olduğu görülür. Birbiri ile sohbet eden ikili ya da üçlü insan grupları; bir küfe başında satıcı ve müşteri grubu; çeşme başında oturan insan figürü gibi bilindik kalıpları vardır. Ancak sanatçı bunları kompozisyona öyle doğal bir şekilde yerleştirmiştir ki manzaranın doğal parçası haline gelmişlerdir. Böylece izleyici tablonun samimi havası içine çekilebilmiştir.

Yine Brest'in Boğaziçi kıyılarını ve semtlerini gösterdiği eserleri incelendiğinde genel olarak cami, dükkân, bazı evlerin tiplerinin hiç değişmediği anlaşılır. Örneğin, aşağıda ayrıntıları sunulan camilerin ufak farklılıklar dışında birbirine benzediği anlaşılır. Köşelerde küçük kubbeli birimleri, yüksek beden duvarları, tek ana kubbesi ve beyaz rengi ile dikkati çeker. İstanbul camilerinden çeşitli eskizler almış olsa da kendi üslubunu tanımamızı sağlayan belli bir modeli benimsediği görülür.

Kat. no: 90

Kat. no: 83

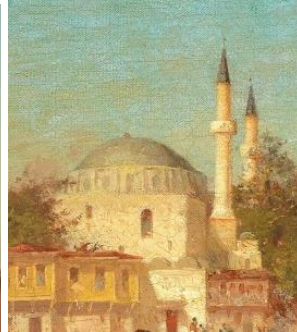
Kat. no: 81

Kat. no: 19

Kat. no: 23

Kat. no: 72

Kat. no: 63

Resim 50: Brest'in tablolarından ayrıntılar

Brest resimlerinde mimariyi en doğru biçimde ve ayrıntıcı resmetmeye çalışmıştır. Alt katları kargir üst katları ahşap çıkmalı, kafesli pencereli, canlı renklerle boyanmış İstanbul'un evleri onun eserleriyle izlenebilir. At Meydanı, Sultanahmet Cami, Ayasofya gibi bilindik yapılar da olabildiğince titiz çizilmiştir. Aynı şekilde Mısır Çarşısı (kat. 5) ve Yeni Cami'yi (kat. 2) resmederken de o özen görülebilmektedir.

Osmanlı toplumunda ev içinde kapalı bir hayat süren kadınların Brest'in eserlerinde çokça resmedildiği görülür. Sanatçının eserlerinde kadınlar kayıklarla

yolculuk ederken, bir dükkânın tezgahının başında alışveriş yaparken, sokak ortasında durmuş birbirleriyle sohbet ederken izlenmektedir. Çeşme başında, pazarda, sahilde kadınlar sosyal hayatın içinde tüm renkleri ile mutlaka vardır. Özellikle II. Mahmud döneminde yapılan reformlar, yenileşme hareketlerinin sağladığı imkanlar ve İstanbul'a gelen yabancıların kentin sosyal yaşamında yarattığı değişiklikler ile kadınların sokaklarda daha görünür olması sosyal hayata daha fazla karışması Brest'in tablolarında da kendini göstermiştir. Brest kadınları o günlerin sokak modasının en sık kullanılan kıyafetleri içinde canlı renklerde sarı, narçiçeği kırmızı, mavi, yeşil renklerde feraceleri ve beyaz örtüleri ile resmetmiştir.

Diğer bir nokta da ressamın İstanbul eserlerinde etnik kimliliğin çeşitliğinin hissedilmesine rağmen ve hiçbir grubun fazla öne çıkmayıdır. 1843 yılında Doğu seyahati çıkan ve İstanbul'a gelen Fransız şair ve yazar Gérard de Nerval'in "... ama aynı zamanda da daha fazla özgürlük var burada; dört farklı halk birbirinden çok da nefret etmeden birlikte yaşıyorlar. Türkler, Ermeniler, Rumlar ve Yahudiler aynı toprağın evlatları olan bu insanlar..."¹⁴³ dediği gibi bu etnik çeşitlilik İstanbul'un en önemli kimliklerinden biridir. Sanatçı bu durumu Trabzon ve Bozcaada resimlerinde de göstermiştir. Brest'in önemseydiği, kişilerin (kadın ya da erkek) İstanbullu olmalarıdır. Diğer yandan sanatçının eserlerinin bir özelliği de genelde orta sınıfın yaşamını sunmasıdır.

Marsilya'da doğup büyüyen Fabius Brest, denizin, denizcilerin ve balıkçıların hayatına tanık olarak yetişmiş, Akdeniz kentinde yaşamının getirdiği aşinalık eserlerine de yansımıştır. İstanbul ile özdeşleşen Boğaziçi, Haliç gibi bölgelerin de vazgeçilmez ayrıntıları olan deniz, balıkçılar vb konular seyyahlar, gezginler tarafından ilgi görmüş, diğer oryantalist ressamlar tarafından önemsenmiştir. Zira; Nerval'in Haliç'ten karşıya geçerken gördüğü yoğun deniz trafiğinin içinde balık şeklinde kayıkları ile çeşitli uluslara ait yüzlerce tekne arasından rahatlıkla süzülen, ipek bürümcükten yapılmış uzun kollu, afilli gömlekleri ile anlattığı kayıkçılar¹⁴⁴ Ziem, Zonaro, Preziosi gibi sanatçıların eserlerinde de öne çıkmaktadır. Resimlerde kayığın boyutuna göre bazen tek bazen daha fazla kayıkçının beyaz gömlekleri, kırmızı fesleri ile kürek çekerken ya da yolcularını iskeleye bırakırken resmedilmişlerdir. Balıkçılar ise Brest'in tablolarında

¹⁴³ Nerval, 2004, **a.g.k.**, s. 553.

¹⁴⁴ Gérard de Nerval, **a.g.k.**, s. 554.

yelkenli teknelerde ağlarını toplarken, kıyıya yanaşmış, teknelerin içinde ya da kıyıdaki kayıkhanelerin kenarında otururken resmedilmişlerdir.

Yine Brest'in deniz kıyısında bir semti ya da bir sokağı resmettiği tablolarında alışveriş yapılan yerler ve/veya bir kahvehane mutlaka vardır. Beyaz tenteli dükkânlarında çalışan, tezgâhlarının başında müşterilerine satış yapan esnaflar, sokak satıcıları, kahvehanedeki müşterilerine servis yapan kahveciler, hamallar sanatçının bilindik figürlerindedir. Diğer yandan gezginler, ressamalar, fotoğrafçılar tarafından da sıkça bahsedilen sokak köpekleri, sırtlarında küfeleriyle yük taşıyan eşekler, atlara da Brest'in eserlerinde yer verilir, kentin sıcaklığı tüm samimiyeti ve tüm aktörleriyle birlikte sunulur.

Manzara ressamı Fabius Brest açık havada doğayı gözlemleyerek çalışmaya alışmıştır. Marsilya'da eğitim aldığı yıllarda malzemelerini alıp doğaya çıktığı bilinmektedir. Zaman zaman fotoğraftan yararlanmış olsa da, İstanbul'da da yine manzara karşısında, açık havada çalışmış olduğu anlaşılmaktadır. Eskizleri ile alt yapısını oluşturduğu resimlerini atölye ortamında tamamlamış olmalıdır. Özellikle Boğaz kıyılarını denizden bakışla resmettiği tablolarını -Fransa'da da izlenimcilerin daha sonraki yıllarda sıkça yaptığı gibi- bir kayık üzerinde yapmış olmalıdır ki kendisi de çizimler yapan Baronne Fontmagne Boğaz'da akıntının çok olduğu yerlerde kayık içinde resim çizmenin zorluğundan söz etmiştir.

Brest'in İstanbul konulu eserleri arasındaki bilinen tek figüratif çalışma boza ya da su satıcısıdır (kat. 58). Onun resimlerinde çoğu zaman; sokaklar, meydanlar, sahil köyleri bir ölçüde pitoresk, sıcak bir ışıkla sunulmuştur. Sanatçının bu tutumu kendisi gibi Güney Fransalı olan -ve İstanbul'da Brest ile yolları kesişen- Felix Ziem'in eserlerinde de izlenir ki söz konusu ressamın -özellikle Brest'in akşamüstü ya da gündoğumu (kat. 7, 32, 45, 47, 48, 54, 82, 83) ışığında resmettiği tabloları gibi- izlenimci bir yaklaşımı vardır ve deniz ve şehir görünümelerini bol ışıklı kompozisyonlar içinde sunmuştur. Ön izlenimcilerden kabul edilen Ziem gibi Brest de aynı çizgidedir ve özellikle ışık kullanımından dolayı aralarında bir benzerlik kurulabilir.

Brest'in İstanbul sokakları konulu resimlerinde belli bir adres yoktur, dolayısıyla hangi semt, hangi sokak bilinmez. Fakat İstanbul ile özdeşleşmiş bir kompozisyon olması ve -çeşme, feraceli kadınlar, Türk evi, cami, kahvehane, Boğaz... vs gibi- ana

unsurlara yer vermesi, temsili bir görünüme sahip olmasını önemsemiştir. Ancak sanatçının tablolarına bakıldığında çoğunlukla çalışmayı sevdiği semtler olduğu görülür. Üsküdar semti bunların başında gelir. Üsküdar'ın sokaklarını, meydanlarını, çeşmelerini, iskelesini, camilerini sıkça tablolarında resmetmiştir. Bunun yanında Bebek, Beykoz Fatih gibi semtleri de eserlerine konu etmiştir. Yaşayan, dingin, tekin yerler olarak sunulan semtlerde evler, çeşmeler, dükkânlar birbiriyle çok doğal bir bağ içindedir ve eksikliği hemen hissedilebilen vazgeçilmez unsurlar haline gelmiştir. Sokaklar insanı ürkütmez ve dengeli canlılığı, sakinliğiyle etkisi altına alır, içine çeker. Sıradan insanlar önemsiz gibi görünse de, her birinin önemsenerek, iyi bir kurguyla sunulduğu, bunların doğu batı ayırımını doğrudan ortaya koymak için değil de, Paris, Venedik gibi kentlerle özdeşleşen öğelerin ortaya çıkarılması gibi bir yolun izlendiği hissiyle yapıldığı anlaşılır. Dolayısıyla Brest İstanbul'un kimliğini yansıtırken manzara ressamlığındaki yeteneğini, deneyimini sokak, kıyı köyleri gibi -iyi izlediği- yerleşik yerleriyle yansıtmayı tercih etmiştir.

7. SONUÇ

Avrupa’da oryantalist konulu tablolara yönelik artan ilgi, ressamı doğu konulu eserler yapmaya itmiştir. Özellikle yüzyılın ikinci yarısında hayali doğu resimleri yapmak yerine söz konusu coğrafyayı yerinde gözlemleyerek daha gerçekçi tablolar yapmak üzere Kuzey Afrika, Orta Doğu ve İstanbul güzergâhlarına seyahatler düzenlemişlerdir. Bunlar arasında olan Brest, Marsilya ve Paris’te aldığı eğitimle, ışık ve rengi iyi kullanan bir manzara ressamı olarak İstanbul’a gelmiş, hayatının sonuna kadar yetecek görsel malzeme ile (fotoğraf, resim, eskizler...) ülkesine dönmüştür. Paris Salonu’nda *Türkiye Uzmanı* olarak anılmasına sebep bu seyahatinin onun sanatında dönüm noktası olduğu bellidir ki hem oryantalist akımın bir temsilcisi hem de İstanbul ressamı olarak öne çıkmış, diğer yandan romantizmin sınırlarında eserler üreterek İstanbul pitoreskinin, kaprislerinin başlıca yaratıcılarından olmuştur.¹⁴⁵

Brest, kırk yılı aşkın bir süre İstanbul temalı resimler yapmış, salon sergilerinde yer alarak İstanbul imgelerini Avrupa’ya taşımıştır. 19. yüzyıl İstanbul’unun sosyal yaşantısını, mimarisini, sokaklarını, Boğaz kıyılarını aşırılığa kaçmadan resmetmiş, kentin görünmeyen güzel, pitoresk köşeleri ile tanıtmış, karakteristik noktalarını öne çıkaran, yaşamdan uzak durmayan temsili bir kalıp / imge ile kendine özgü bir üslup yaratarak İstanbul kaprislerinin önde gelen isimlerinden biri olmuştur. Bu çalışmada kaprislerindeki yöntemini izlemek aslında İstanbul resimlerinin onun manzara ressamlığını bir üst noktaya taşıdığını ortaya koymuştur. Şehrin meydanlarını, camilerini, sokaklarını, Boğaz kıyısındaki semtleri, Haliç’i romantik üslup ve oryantalist beğeni ile tuvallerine aktarmış, şehrin kenar köşelerindeki sokakların, kıyıların öğelerini eksiksiz, göze batmadan, doğal bir atmosfer içinde naif fırçasıyla bir araya getirebilmiştir. Sonuç olarak İstanbul’un, Barbizon okuluna uzanan manzara ressamı ve kapris resimler için önemli bir çalışma alanı olduğu ve oryantalist ilginin de bu açıdan ayrı bir rol üstlendiği anlaşılmaktadır.

¹⁴⁵ Germaner, 2007, **a.g.m.**, s. 125-136.

KATALOG

Katalog No:	1
Resim No:	51
Adı:	İstanbul'da At Meydanı
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Musée des Beaux-Arts, Béziers
Tarihi:	1861
Boyutları:	130,5 x 195,5 cm
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Sanatçının At Meydanı'nı kuzeybatı yönünden görünümle resmettiği bu tablonun sağ tarafında Sultan Ahmed Camii, daha geride Ayasofya görülmektedir. Resmin ön kısmından başlayarak geriye doğru ilerleyen kalabalık insan figürleri arasında Dikilitaş yükselmektedir. Resmin ön planında insanları toplayan bir merkez olan çadır Yılanlı Sütun'un hemen yanına kurulmuştur. Meydanı dolduran insan kalabalığı, yük taşıyan hayvanlar, köpekler, atlı arabaların olduğu hareketli bir sahnenin gerisinde resmin sol tarafında evler sıralanmıştır. Tablonun neredeyse üçte birlik kısmını bu görüntüler oluştururken geri kalan kısım bulutlu bir gökyüzü ile kaplıdır. Brest, tanınmasında çok katkısı olan bu tablosunun daha küçük boyuttaki örneğini 1882 yılında "Hipopodrom" adı ile tekrar yapmıştır.¹⁴⁶ Brest'in daha önce, 1849 yılında bu tablosuna çok benzer bir desen yaptığından söz edilir ki bu desenden Émile Thérond'un bir kopya gerçekleştirdiği ve bu kopyanın 26 Mayıs 1849 tarihli L'Illustration¹⁴⁷ dergisinin İstanbul'u tanıtan bir yazısında kullanıldığı belirtilir.¹⁴⁸ Brest'in 1855'ten önce geldiğine dair kesin bir veri olmadığından dolayı bu bilgilerin doğruluğundan emin olunamamaktadır.

Kaynaklar: Tribune Artistique, ed. Marius Chaumelin, Marsilya 1860, s. 208. Germaner, 2007, **a.g.m.**, s.136.

¹⁴⁶ Germaner, 2007, **a.g.m.**, s.131.

¹⁴⁷ <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=umn.31951000752307y;view=1up;seq=212> (Erişim tarihi: 17.12.2018)

¹⁴⁸ Germaner ve İnankur (2002). **a.g.k.**, s. 241

Kat. No: 2
Resim No: 52
Adı: İstanbul'da Valide Sultan Hanı
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Manial Sarayı Müzesi, Kahire.
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 113x167 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Tablonun fonunu ışığı tümüyle duvarlarında yansıtan cami ve solunda yer alan büyük bir ağacın dalları oluşturur. Sol tarafta kiremit rengi iki katlı bir evin köşesi, sağ tarafta ise yüksek duvarının üst kotunda sarı renkli çıkmasıyla bir yapı yer alır. Ağacın dallarının altında kubbeli küçük bir yapı, caminin önünde ise avlu duvarına bitişik, geniş saçaklı çatısıyla bir yapı ve giriş kapısı resmedilmiştir. Bu yapıların sınırlandığı alanda insan kalabalığı içinde; tenteli dükkânları, tezgâhları ve yük yığınları ile pazar yeri tasviri yapılmıştır. Kahire'de Manial Sarayı Müzesi'nde bulunan ve eski Mehmet Ali Tevfik koleksiyonuna ait bu eserin, 50x74 cm ölçülerinde, "F. Brest (18)61" imzası ile bir örneği de Drouot Müzayede evinin 2 Aralık 2011 tarihli müzayede kataloğunda yer almıştır.

Kaynaklar: Germaner, 2007, a.g.m., s.130.

<https://reproarte.com/en/choice-of-topics/style/orientalism/khan-of-sultan-valide-constantinople-detail> (Erişim tarihi 29.10.2018)

Kat. No: 3
Resim No: 53
Adı: Boğaziçi'nde Üsküdar İskelesi
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 52x75 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Resmin odak noktası olan çeşmenin etrafında birbirleriyle sohbet eden insanlar, çeşmenin basamağına oturmuş bir kişi, onun yanında bir köpek, karaya çıkarılmış küçük bir kayığın iki yanında iki kişi resmedilmiştir. Öndeki sahnenin geri planında rengârenk feraceleriyle kayıklara binmek üzere yürüyen kadınlar ve hemen kıyıda asmalı bir evin dibinde kümelenmiş erkek figürleri ile iskele ve civarının yaşantısı sahnelenmiştir. Kıyıda bekleyen iki yelkenli tekne ve yelkenlilerin gerisinde Boğazın suları ve karşı kıyı görülmektedir.

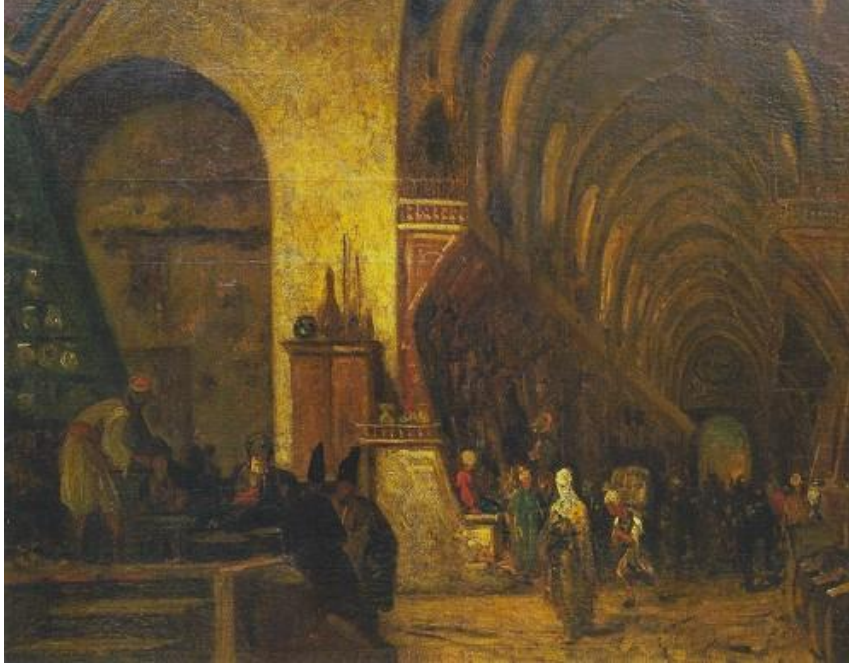
Kaynaklar: Semra Germaner, "Abdülmecid Dönemi İstanbul'unun Ressamı Germain Fabius Brest", Antik Dekor Dergisi, Nisan-Mayıs 2007, sayı: 100, s.130.

Kat. No: 4
Resim No: 54
Adı: Sarayburnu ve Boğaz'ın Ötesi / The Bosphorus with Seraglio Point Beyond
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1860 öncesi
Boyutları: 37,5 x 67,3 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: 1861 yılında Salon sergisinde *At Meydanı* ve *Mısır Çarşısı İstanbul İlaç Pazarı* tabloları ile birlikte sergilenen bu tabloda İstanbul'un en sevilen panoramalarından biri resmedilmiştir. Pera tepesinden bakıldığında görülen bu manzarada denize doğru uzanan Sarayburnu ve Topkapı Sarayı, Ayasofya ve Sultan Ahmed Cami ile tarihi yarımadanın önemli bölümüne yer verilmiştir. Daha geride Adalar, Marmara Denizi ve Asya kıyılarındaki karlı tepeler; tablonun sol kısmında Kadıköy görülmektedir. Resmin ön kısmında ufak birkaç ağacın çevrelediği yeşilliğin üstünde iki küçük çadır ve önünde üç kişi görülmekte onların az ötesinde bahar açmış bir küçük ağacın dibinde birkaç mezar taşı ve daha geride sarı, mavi, pembe feraceli kadınlar vardır. Tepenin eteklerinde evleri, camileri ve rıhtımındaki gemilerin direkleri ile Tophane semti görülmektedir. Brest tablonun solunda iki ağacın arasından net bir şekilde görülen Kılıç Ali Paşa Cami'ni uzak bir mesafede de olsa ayrıntılı biçimde resmetmiştir. Haliç ve Boğaz'ın girişi ile Marmara'nın sularında seyreden gemiler görülmektedir.

Kaynaklar: <http://www.artnet.com/artists/germain-fabius-brest/the-bosphorus-with-seraglio-point-beyond-GCneS79WanA5q0vOgLDvA2> (Erişim tarihi 29.10.2018)

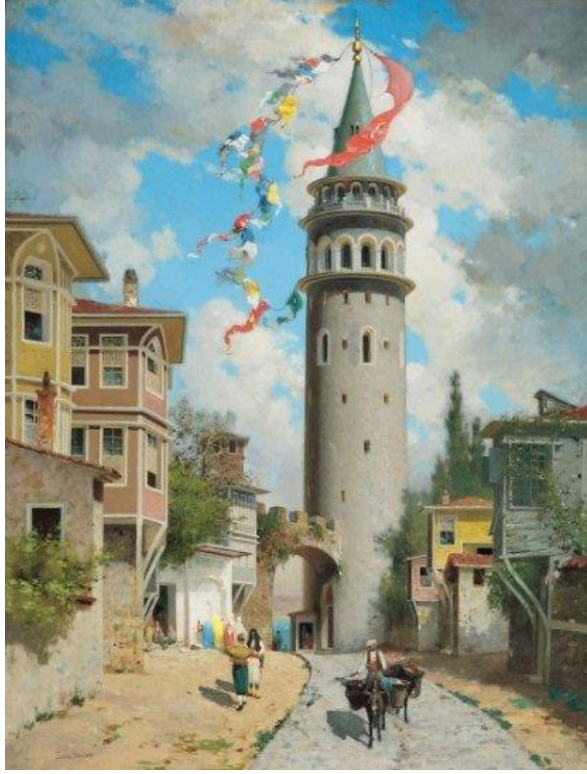

Kat. No: 5
Resim No: 55
Adı: Mısır Çarşısı, İstanbul'da Baharat ve İlaç Pazarı
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon, İstanbul
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 58 x 81,5 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Resmin sol tarafında yuvarlak kemerli bir eyvan ve önünde bir tezgah yer alır. Tezgahın önünde bir seki üzerinde oturan iki yaşlı, sarıklı figür ve onlara hizmet eden bir kişi; sekinin ucuna ilişmiş başlarında siyah, uzun başlıkları olan iki kişi görülmektedir. Resmin sağ tarafında sivri tonoz örtülü, üst kotta kemer aralarında pencerelerin olduğu bir koridor uzanmaktadır, koridorun sonunda çarşının çıkış kapılarından biri vardır. Burada yan yana sıralanmış tezgâhları dışarı taşmış dükkânlar, satıcılar, hamallar ve gezinen insanlar görülmektedir. Mısır Çarşısı'nın loş ışığı altında ticaret merkezlerinden birinin sıradan bir günü resmedilmiştir. Bu tablo 1861 yılında Salon sergisinde "At Meydanı" ve "Sarayburnu" tablolarıyla beraber sergilenmiştir.

Kaynaklar: Tribune Artistique, ed. Marius Chaumelin, Marsilya 1860, s. 208.

Semra Germaner, "Abdülmecid Dönemi İstanbul'unun Ressamı Germain Fabius Brest", Antik Dekor Dergisi, Nisan-Mayıs 2007, sayı: 100, s.135

Kat. No:	6
Resim No:	56
Adı:	Galata Kulesi
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Regards de Provence Müzesi
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	116 x 90 cm
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Galata Kulesi'ni merkeze alan tablonun her iki yanında alt katları kârgir, üst katları ahşap kimi iki kimi üç katlı, renkli boyalı evler vardır. Evlerin bazılarının bahçe duvarlarından taşan asma dalları, tablonun sağındaki küçük mütevazi evin çatısına kadar çıkan sarmaşık gül ağacı görülmektedir. Tablonun sol kısmındaki evlerin devamında beyaz boyalı, yeşil renkli kitabesi ve saçaklığı olan çeşme başında canlı renklerde feraceleri ile kadınlar su doldurmaktadırlar. Çeşmenin yanında geniş kapı açıklığının eşiğinde oturmuş konuşan erkekler vardır. İki yanı toprak ortası taş döşeli sokağın ortasında sırtlarında küfeleri ile iki eşek ve onların sahibi olan biri, yan tarafta ise biri sırtında sepet taşıyan iki kişi konuşmaktadır. Sokağın devamında kuleye bitişik sur parçasının geçişi vardır ve buradan deniz ve karşı kıyı görülmektedir. Galata Kulesi'nin tepesinde bayrak asılıdır ve rengarenk flamalar uçuşmaktadır. Resmin genelinde aydınlık ve canlı renklerle yaratılan hava kulenin tepesinde dalgalanan bayrağın ve flamaların renkleri ve hareketiyle daha da canlanmıştır. Öğleden hemen sonraki güçlü güneş ışığını kullandığı renklerle hissettiren Brest sokakta yürüyen hayvanların ve sohbet eden insanların gölgeleriyle bu etkiyi çoğaltmıştır. Brest'in, Hocası Loubon'dan öğrendiği teknikle, güneşin güçlü ışığının zeminde sağlam bir ışık-gölge etkisiyle yansıma yarattığı resmin küçük ayrıntılarında hissedilmektedir.

Kaynaklar: <https://destimed.fr/Musee-Regards-de-Provence> (Erişim tarihi 29.01.2019)

Kat. No: 7
Resim No: 57
Adı: Boğaz'dan Görünüm / Haliç'ten bir bakış
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 35 x 60 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Sabahın erken saatlerini, güneş doğmadan az önce ki zamanı ışığı güçlü kullanarak vermeye çalıştığı bu eserinde arkada Galata Kulesi dikkat çekmektedir. Haliç'in durgun sularında kıydan ayrılan kayıklar, yelkenli balıkçı tekneleri onların gerisinde ise alçak bir köprü görülmektedir. Boğaz'dan Görünüm olarak adlandırılrsa da asıl konusu Haliç'ten bir bakıştır.

Kaynaklar: <https://www.aguttes.com/html/fiche.jsp?id=3343748> (Erişim tarihi 29.01.2019)

Aguttes Müzayede Evi'nin 25 Ekim 2013 tarihli müzayedesinde satılmıştır.

Kat. No: 8
Resim No: 58
Adı: Tarabya'da Fransız Sarayı
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: İstanbul, Pera Müzesi
Tarihi: 1855- 1859
Boyutları:
Tekniği: Kağıt Üzerine Suluboya

Açıklama: Suluboya tabloda görülen üç katlı ahşap büyük yalı Fransa Yazlık Sarayıdır. Saraydan başlayıp resmin soluna devam eden, aralıklı iki kapı açıklığı bulunan yapı ve yüksek bahçe duvarı resmedilmiştir. Bahçe duvarı ve yalının arkasındaki yamaçta kat kat teraslar yükselmiştir, buralarda seyir için parmaklıklı seyir alanları ve yüksek ağaçlar vardır, en üstteki terasta bayrak direğinde Fransız bayrağı dalgalanmaktadır. Sarayın kuzeyinde yalılar ve sık ağaçlar resmedilmiştir. Resmin ön kısmında turkuaz renkte sakin deniz sularında, dışında süslemeli bir bordürü olan, beyaz, on kayıkçının çektiği, gösterişli bir kayık dikkat çekmektedir. Kayıktaki yolcular kırmızı ve mavi renkte şemsiye tutan kadınlar ile siyah kıyafetleri ve silindir şapkaları ile erkekler resmedilmiştir. Tablonun arkasındaki yazıya göre söz konusu kayıktaki kişiler büyükelçi ve ailesidir. Kayığın arkasında küçük başka bir kayık ve kıyıya yanaşmış yelkenli bir tekne yer almaktadır.

Kaynaklar: Zeynep İnankur (2014) “Elçilerin sanat Hamiliği”, Kesişen Dünyalar: Elçiler ve Ressamlar, İstanbul: Pera Müzesi Yayınları.

Kat. No: 9
Resim No: 59
Adı: Pera'da Fransız Sarayı
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Pera Müzesi
Tarihi: 1855-1859
Boyutları:
Tekniği: Kağıt Üzerine Suluboya

Kaynaklar: Pera Müzesi "Kesişen Dünyalar Elçiler ve Ressamlar" Koleksiyonu

Açıklama: Pera'da yer alan Fransız Sarayı'nın resmedildiği bu suluboya tabloda yapı avluya bakan cephesinden resmedilmiştir. Günümüzde evlerle çevrili olan sarayın çevresinde, toprak boş bir alan ve arkada ağaçlar yer almaktadır. Daha gerilerde ise evler ve bir minare görülmektedir. Bahçe korkulukları boyunda yürüyen birkaç kişi resmedilmiştir. Zeminden sonra üç katlı yapının öne taşan kanatlarının üstünde üçgen alınlıklar yer alır. Binada kullanılan Malta taşı nedeniyle cephede sarı renk hakimdir. Fransa mimarisine uygun inşa edilmiş yapıda sarı panjurlu pencereler dikkat çeker. Resmin sol kısmında, sarayın avlusundaki ağaçların ardında kalan ve sadece üst kısmı görünen yapı ise St. Louis Kilisesi'dir.¹⁴⁹

¹⁴⁹ E. Şenol (2006). Adım Adım Pera Galata Samatya, s.63, Ankara: Kurmay Yayınevi.

J. M. Casa, (2012). Le Palais de France à Istanbul İstanbul'da bir Fransız Sarayı, (Çev. Y. Bener), Paris: Éditions Internationales du Patrimoine.

Kat. No: 10
Resim No: 60
Adı: Trabzon Kervansarayı
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Marsilya Güzel Sanatlar Müzesi
Tarihi: 1858
Boyutları: 113x167 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Brest'tin Trabzon seyahatinde yaptığı düşünülen bu resimde hareketli bir ticaret alanı ayrıntıca bir üslup kullanarak betimlemiştir. Tablonun solundan başlayarak kompozisyonun büyük bölümünü oluşturan yapı, geniş saçakları ve dış cephesindeki renkli süslemeleriyle ahşap bir konaktır. Konağın üst kat balkonunda halı ve kilim benzeri mallar, satış yapan ve alışveriş için orada bulunan insanlar; alt katında ise gelişmiş güzel istiflenmiş sandıklar, paketler, eğerler ile bunlar arasında duran insanlar betimlenmiştir. Bazısı mal yığınlarının üzerine oturmuş, bazısı ayakta, bazısı merdivenlerde konuşmaya ve kendi işine dalmış görünen insanların içinde birinin sırtı seyirciye tamamen dönüktür. Onun hemen yanında oturmuş nargile içen birisi görülmektedir. Bir yük arabasına mallar konulmakta, diğer yandan arabayı taşıyan iki hayvan yere çökmüş dinlenmektedirler. Bu hareketli konağın yanında, resmin sağ tarafında bir ağaç ve altında yığılmış paketler, yine dinlenen yük hayvanları dikkat çeker. Ahşap konağın gerisinde sıralı küçük kubbeleri, üst katında iki renkli taşın kemerli açıklıkları olan iki katlı taş bir yapı, ağacın gerisinde ise evler görülmektedir. Kervansarayın girişi olması muhtemel olan kubbeli, basık kemerli yüksek bir kapı açıklığından evler ve insanlar görülmektedir. Aydınlık ve güneşli bir günde, bir ticaret alanının izlendiği bu tabloda sanatçı yerel mimarinin özelliklerini ayrıntılı bir biçimde öne çıkarmıştır. İnsan figürleri içinde kadın yoktur, erkek figürler ise -tüccarların farklı yerlerden geldiklerini fikrini pekiştiren- farklı kıyafetler içinde betimlenmiştir. Bu kervansarayın ve konağın Trabzon civarında Brest'in kalmış olduğu bir yapı olabileceği ihtimali olsa da hangi yapı olduğu tespit edilememiştir. Hitzel, İran üzerinden gelen malların Batı Avrupa'ya geçmesinde Trabzon'un son aşama olduğunu belirtir. Bu

ticareti hatırlatan Trabzon Kervansarayı görkemli bir kervansaray avlusunda mallarını yükleyen, indiren, dinlenen ve tüccarları, kervanları ve hamalları göstermektedir.

Kaynaklar:

http://www2.culture.gouv.fr/public/mistral/joconde_fr?ACTION=CHERCHER&FIELD_1=REF&VALUE_1=000PE013635 (Erişim tarihi 29.10.2018)

C. Peltre (1997). *Orientalism In Art*, Paris: Abbeville Press, s. 15.

Germaner, 2007, **a.g.m.**, s. 131.

Kat. No: 11
Resim No: 61
Adı: Boğaz'da Beykoz
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 35x53,5 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlı boya

Açıklama: Brest'in Boğaz koylarını tasvir ettiği diğer tablolarında olduğu gibi yine sakin yaşantısı içinde Boğaz manzarası görülmektedir. Tablonun sol tarafında yelkenlerini çekmiş iki balıkçı teknesi kıyıya yanaşmak üzeredir ve onların önünde insanlarla dolu iki kayık da kıyıya yanaşmıştır. Kıyıda iki katlı birkaç ev görülmektedir ve bu evlerin arasında asma dallarıyla örtülü bir çardak ve onun arkasında yeşil ağaçlar yer alır. Bu evlerin devamında daha iyi görünümüne üç katlı bir yapı ve daha geride arazinin yükseldiği bir noktada üç katlı görkemli bir yapı göze çarpmaktadır.

Kaynaklar: Drouot Müzayede müzayede kataloğu, <http://catalogue.gazette-drouot.com/pdf/Aguttes/tableaux/20062012/Aguttes-20062012-bd.pdf?id=13491&cp=78> (Erişim tarihi 21.02.2019)

Kat. No: 12
Resim No: 62
Adı: Selimiye Kışlası ve Boğaz Kıyısında Üsküdar
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 52 x 75 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Tablonun solunda bir yamaçta sıralanmış evler ve yamacın üst kısmında iki minareli, kubbeli bir cami yer alır. Evlerin ve ağaçların gerisinde, uzakta, 1827-1829 yılları arasında Sultan II. Mahmud tarafından yaptırılan Selimiye Kışlası görülmektedir. Sağda ise deniz üzerinde inşalarla dolu yelkenliler ve kayıklar sol tarafta hafif meyille yükselen kara ve evlerden oluşan görüntüyle dengelenmiştir.

Kaynaklar: Sotheby's Londra'da 8 Nisan 2014 tarihinde satılmıştır.

Kat. No: 13
Resim No: 63
Adı: Bayram, Sultan Mahmud Döneminde İstanbul'da El Öpme Merasimi
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon
Tarihi: 1864-1865
Boyutları: 118.1 x 200.7 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Büyük boyutlarda yapılmış bu tabloda Sultan II. Mahmud'un el öpme ve bayramlaşma töreni resmedilmiştir. Oldukça kalabalık figür gruplarına yer verilmiş olan bu eserde Topkapı Sarayı'nın ikinci avlusuna açılan Babü's-saade Kapısı kompozisyonu ortalayacak biçimde yer almıştır. Resmin sağında ve solunda yer alan ağaçların gerisinde ise revaklı bölümler devam etmektedir. Babü's-saade önünde, yüksekçe bir yerde kaftanı, gösterişli başlığı ile Sultan Mahmud kırmızı bir taht üzerinde ve solunda da tören birlikleri resmedilmiştir. Mehteran bölüğündeki bazı figürler resmin ön kısmında seyirciye dönük yapılmıştır. Ortada Sultan'ın elini öpmek için tahta doğru yönelen figürler vardır. Resmin sağında tören birliklerinin arkasında, ağacın dibinde kümelenmiş erkekler ve onların gerisinde aralarında kadınlar ve çocukların da olduğu halktan insanlar resmedilmiştir. Töreni daha iyi izlemek, padişahı görebilmek için bazıları ağaç dibindeki sekiye çıkmışlardır. Tören alanı çevresindeki kalabalıkta düzenli bir diziliş varken resmin sağında bulunan kalabalık daha dağınıktır.

Kaynaklar: S. Germaner, (2007). Abdülmecid Dönemi İstanbul'unun Ressamı Germain Fabius Brest, *Antik Dekor Dergisi*, Nisan-Mayıs, sayı: 100, s. 135.

Kat. No: 14
Resim No: 64
Adı: Eyüp Mihrişah Sultan Külliyesi
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1857
Boyutları: 48,9 x 58,4 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklamalar: Christies Müzayede evinin New York'ta gerçekleşen 12 Ekim 2011 tarihli müzayedesinde satışa çıkan ve 92.500 dolara satılan bu tablonun adı *The Mausoleums near the Şehzadebaşı Mosque, Istanbul* / İstanbul Şehzadebaşı Camii Yakınlarındaki Türbeler olarak geçmektedir. Ancak tabloda görülen alanın Eyüp'te bulunan Mihrişah Sultan Külliyesi olduğu tespit edilmiştir. Altın sarısı metal parmaklıkları, kabartmalı süslemeleri, kat kat yatay silmelerin arasında bulunan dörder satırlık kitabe panoları, geniş saçakları ile tablonun ilgi odağını bu yapı oluşturmuştur. Sebilin devamında imaretin mermerden avlu duvarı ve sokağın sonunda ise Mihrişah Sultan'ın türbesi görülür. Tablonun solunda yuvarlak kemerli açıklıkları, avlu duvarı ve yüksek ağaçlar sokağın sonuna doğru uzanmaktadır. Bu duvarın uzanımı resimdeki perspektif etkiyi sağlamıştır. Tablodaki insan figürleri de en doğal halleri ile sokağın gündelik yaşayışı içinde resmedilmiştir. En sağda sebilin her iki yanında yer alan çeşmelerden birine uzanmış bir genç, basamaklara oturmuş lüle içen beyaz kıyafetli bir adam ve onun hemen yanında dikilmiş genç erkek figürü bir fotoğraf karesi gibi anlık bir bakışla izleyicilere bakmaktadırlar. Sokağın ortasında elinde çeşitli malzemelerle yaşlı bir satıcı, imaretin avlu duvarına dönmüş yeşil ve sarı renkli feraceleri, beyaz örtüleri ile iki kadın, daha geride türbe duvarı dibinde oturmuş iki kişi ve onların yanında diğer kadın figürleri, avlu duvarının dibinde yine beyaz baş örtüleri ve renkli feraceleri içinde resmedilmiş bir grup kadın da yine o bölgedeki insanların ya da ziyaretçilerin gündelik yaşam halini yansıtmaktadır.

Kaynaklar: https://www.christies.com/lotfinder/lot_details.aspx?intObjectID=5484442&lid=1&From=searchresults&sid=c8474952-678a-47f6-b241-23d4475ca3ba (Erişim tarihi 02.01.2019)

Kat. No:	15
Resim No:	65
Adı:	Boğaziçi'nde
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Özel Koleksiyon
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	35 x 60 cm
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Yelkenli tekneler ve kayıkların gezdiği Boğaz kıyısında sahile yanaşmaya çalışan, içinde insanlar ve yüklerin olduğu bir teknenin halatını üç kişi güçlerini öne doğru vererek çekmeye çalışmaktadırlar. Sahilde birbiriyle sohbet eden, yürüyen, işleriyle meşgul olan, çeşmeden su dolduran insanlar ve köpekler görülmektedir. Resmin solunda duvar dibinde beyaz bir gölgelik altında oturanlar vardır. Tablonun mimari odak noktası ise bir çeşme yapısıdır. Üst kısımlarında dışa taşkın ikişer başlıkla bölünmüş, cepheye bitişik sütunların üç bölüme ayırdığı cephe düzeninde üst kısımlardaki yeşil renkli yerler kitabe panolar dikkati çeker. Çatısı düz bırakılan çeşmenin yanında büyük bir ağaç ve onun gölgesinde de ahşap evler sıralanmıştır. Daha gerilerde ikişer üçer katlı evler, yalılar ve camiler görülmektedir. Yumuşak fırça darbeleri ile kahverengiden yeşile, sarıdan beyaza giden renk geçişleriyle, denizin turkuaz renginin uyumu tablodaki sakin etkiyi arttırmaktadır.

Kaynaklar: <http://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2011/19th-century-european-paintings-111101/lot.44.html?locale=tr> (Erişim tarihi 22.02.2019)
Sotheby's Müzayede Evi'nin Londra, 18 Mayıs 2011 tarihli 19. Yüzyıl Avrupa Resimleri müzayedesinde satılmış.

Kat. No:	16
Resim No:	66
Adı:	Üsküdar
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Topkapı Sarayı Müzesi
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	34x49 cm
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: *Üsküdar* isimli bu tabloda Brest sıradan insanların yaşadığı bir Osmanlı sokağını resmetmiştir. Resmin sol tarafından başlayan bir bahçe duvarının arasında kubbeli kübik bir çeşme yapısı ve devamında cumbalı evler sıralanmaktadır. Evlerin arkasında çeşitli ağaçlar ve onların arkasında bir minare görülmektedir. Evlerin yanında, önünde tezgâhlarıyla bir dükkân, sokağın karşısında ise cumbalı bir evin, alt katında insanların olduğu bir sayvant yer almaktadır. Sokağın devamında ağaçlar, evler görülmektedir. Resmin ön kısmında yer alan renkli feraceleriyle iki kadın figürü göze çarpmaktadır. Onların yanında bir sokak satıcısı, duvara yaslanmış sohbet eden iki erkek, onların karşısında çeşme başında baba ve çocuk ile sokak hayvanları resmin öne çıkan figürleridir. Bu tablo ve “Üsküdar’da Bir Sokak” tabloları eğitimci Nadide Denli tarafından II. Dünya Savaşı sırasında Paris’ten satın alınarak Topkapı Sarayı Müzesi’ne hediye edilmiştir.¹⁵⁰

Kaynaklar: Semra Germaner, "Abdülmecid Dönemi İstanbul'unun Ressamı Germain Fabius Brest", *Antik Dekor Dergisi*, Nisan-Mayıs 2007, sayı: 100, s. 134

¹⁵⁰ Aysel Çöteloğlu, *a.g.e.*, s. 83

Kat. No:	17
Resim No:	67
Adı:	Boğaz Kıyıları
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Özel Koleksiyon
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	89 x116 cm
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Fabius Brest yine Boğaz köylerinin yaşantısını tasvir eden bu kompozisyonunda arka planda, ağaçların arasında, kubbeleri ve minaresiyle bir camiyi betimlemiştir. Merdivenli, çıkmalı evlerin arasında, alt katında beyaz tenteli bir dükkan, kahvehane ve bir ev iskeleye doğru yönelmiştir. Tekneler ve kayıklar yolcularıyla sakin Boğaz kıyılarında resmedilmiştir.

Kaynaklar: Frédéric Hitzel, Couleurs de la Corne D'Or Peintres Voyageurs à la Sublime Porte, Paris 2002, s. 237

Kat. No: 18
Resim No: 68
Adı: Boğaziçi'nde Balıkçılar
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 76 x118 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Tabloda ön plandaki kayık içinde kıyafetlerinden Avrupalı oldukları anlaşılan kadınlı erkekli bir grup görülmektedir. Arkada muhtemelen birazdan geçmek üzere oldukları anlaşılan yelkenliye yaklaşmışlardır. Daha arkadaki yelkenliler ise yollarına devam etmektedir.

Kaynaklar: Semra Germaner, "Abdülmeçid Dönemi İstanbul'unun Ressamı Germain Fabius Brest", Antik Dekor Dergisi, Nisan-Mayıs 2007, sayı: 100, s. 124

Kat. No:	19
Resim No:	69
Adı:	İstanbul Görünümü
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Koç Holding Koleksiyonu, İstanbul
Tarihi:	1873
Boyutları:	54 x 84 cm
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Sanatçı bu tablosunu diğer benzer konulu eserlerinden daha farklı bir bakışla resmetmiştir. Genellikle manzaralarını bir koy içinden ya da dışından bir bakışla, profilden yaparken burada kompozisyonun üçte ikisi oluşturan cepheden yer verdiği kara parçasını göstermiş, kalan kısımda deniz, tekneler, kayıklarla bir Boğaz kıyısı manzarasını göstermiştir. Kıyıya yanaşmış, yelkenlerini toplamış, içinde yük indiren insanların olduğu bir tekne gösterilmiş diğer yandan hemen arkasında resmin dışında da devam eden ve iki küçük kubbesi görünen, yuvarlak kemerli açıklıkları, yanında ahşap çıkmalı bölümü görülen bir yapı gösterilmiştir. Ahşap çıkmalı bölümün çatısında teras gibi açık maviye boyanmış ahşap bir bölümde asılı çamaşırlar, kurumak üzere serilmiş peştemallerin görüntüsü buranın bir hamam olduğu izlenimini vermektedir. Bu yapıdan sonra resmin derinliğine doğru ilerleyen bir sokak vardır. Sokak içinde evler, tenteli dükkânlar ve insanlar görülmektedir. Tablonun sağında çadır bezlerinden güneşlikli bir kahvehane; onun sol tarafında önünde renkli feraceleriyle birkaç kadının dikildiği beyaz boyalı ahşap bir dükkân ve bunlarında önünde kıyıda insanlarla dolu kayık görülmektedir. Bu yapıların ve ağaçların gerisinde ise iki minaresi ile bir cami görülmektedir. Caminin kubbeyi taşıyan duvarları yüksek gösterilmiştir ki bu, resmin ön planında yer alan görüntüden sıyrılıp resmin derinliğinin hissedilmesini sağlamıştır.

Kaynaklar: Semra Germaner "Abdülmecid Dönemi İstanbul'unun Ressamı Germain Fabius Brest", Antik Dekor Dergisi, Nisan-Mayıs 2007, sayı: 100, s.131

Kat. No: 20

Resim No: 70

Adı: Boğaz Manzarası

Sanatçısı: Fabius Brest

Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon

Tarihi: 1855-1859

Boyutları: 30x49 cm.

Tekniği: Tuval üzerine yağlı boya

Açıklama: Boğaz kıyısında bir semtin günlük, sakin yaşantısı gösterilmiş, içinde yük ve insan taşıyan kayıklar, ahşap cumbalı evler, önünde tezgâhıyla bir dükkan, insanlar, evlerin aralarında ağaçlar ve bunların gerisinde bir cami resmedilmiştir.

Kaynaklar: Semra Germaner "Abdülmeçid Dönemi İstanbul'unun Ressamı Germain Fabius Brest", Antik Dekor Dergisi, Nisan-Mayıs 2007, sayı: 100, s. 132

Kat. No: 21
Resim No: 71
Adı: Boğaz'ın Kenarı
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 14,5x26,5 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlı boya

Açıklama: Brest'in sol alt köşede imzasının yanında "Yeğenim Marie Brest'e" yazdığı notla özel bir anlamı olan bu tablo küçük boyutlarda yapılmıştır. Boğaz kenarında, kayıklarla insanların kıyıya yanaştığı, evleri, dükkânları, camisi, sakin yaşantısıyla küçük bir semt görünümündeki bu yer belirli bir adres göstermemektedir. Ancak burada resmedilen çifte minareli cami ve yanındaki yapıları ile bir külliye olduğu anlaşılmaktadır. Caminin yanında yuvarlak kemerli bir avlu kapısından içeri giren insanlar resmedilmiştir.

Kaynaklar: Drouot Müzayede "Orientalisme Art Islamique" 7 Ekim 2013 müzayede kataloğu,

<http://catalogue.gazette-drouot.com/pdf/grosdelettrez/07&08102013/G&D-07&08-102013-BD.pdf?id=17181&cp=1> (Erişim tarihi 22.02.2019)

Kat. No: 22
Resim No: 72
Adı: Boğaz Kıyısında Yelkenliler ve Balıkçı Tekneleri
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 38 x 56 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlı boya

Açıklama: Boğazın dalgalı sularında rüzgârdan şişmiş yelkenleri ile iki balıkçı teknesinin göze çarptığı tabloda canlı renkler kullanılmış, özellikle denizin parlak mavi rengi çarpıcı bir şekilde yapılmıştır. Görüntü ortadaki yelkenli tekne ve kayık üzerine odaklanmış, kıyıdaki evler, ağaçlar ise tablonun daha geri planında gösterilmiştir.

Kaynaklar: Drouot Müzayede "Orientalisme Art Islamique" 7 Ekim 2013 müzayede kataloğu,

<http://catalogue.gazette-drouot.com/pdf/grosdelettrez/07&08102013/G&D-07&08-102013-BD.pdf?id=17181&cp=1> (Erişim tarihi 22.02.2019)

Kat. No: 23
Resim No: 73
Adı: Boğaziçi Kıyıları / Sur Les Rives Du Bosphore
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 21,3 x 37,5 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlı boya

Açıklama: Boğaz kıyısındaki bir semtin pitoresk görüntüsünü resmettiği bu tabloda Brest, hızlı fırça darbeleri kullanmış, resimlerinin genelinde var olan yumuşak ve dingin havayı yansıtmıştır. Güneş ışığının eğik vurduğu biri sarı diğeri pembe boyalı iki ev, cami ve yüksek ağacın yeşil yaprakları ışığın toplandığı alanlardır. Solda balıkçıların kullandığı bir yer olabilecek yapı hemen yanında ise kıyıya çıkarılmış bir kayık görülmektedir. Genellikle resimlerinde minareyi ucundan kıyısından da olsa gösterme gayreti içinde olan Brest'in, tek kubbeli cami gibi görünen arkadaki yapının çevresinde minare göstermemesi başka bir yapıya / yapı türüne işaret etmiş olabileceğini de düşündürür. Denizin dingin sularında kıyıya yanaşmış üzerindeki eşyaları toparlanıp yelkenleri indirilmiş bir tekne ile hemen yanında üzerinde iki kişi ile bir kayık az ilerde üzeri çadırlı içinde insanların olduğu başka bir tekne betimlenmiş ve gerilerdeki kayıklar siluet şeklinde verilmiştir.

Kaynaklar: Drouot Müzayede, Millon, Arts D'Orient At Orientalisme 4 Temmuz 2012 Müzayede kataloğu

<http://catalogue.gazette-drouot.com/pdf/millon/orient/04062012/Millon-04062012-bd.pdf?id=12037&cp=61> (Erişim tarihi 29.10.2018)

Kat. No: 24
Resim No: 74
Adı: Trabzon Ulu Cami Avlusunda / Cour de la Grande Mosquée de Trébizonde
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1863
Boyutları: 112,5 x 166,6 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Güneş ışıklarının duvarlarına vurduğu sivri kemerli, iki katlı revaklı bölümü ve bir minaresi görülen bir caminin avlusunda kadınlar, çocuklar, camiye girmek için hazırlanan erkekler, aylıklık yapanlar, yerdeki yemleri yiyen güvercinler, gölgede yatan köpekler, kalabalığın yarattığı hareketli bir sahne vardır. Tablonun sol kısmını kaplayan büyük iki ağacın altında dinlenen ve şadırvanda abdest alan insanlar görülmektedir. Daha geride cami avlusunun kubbeli ve kitabesi olan taç kapısından girip çıkan insanlar ve atlı bir figür görülmektedir. Resmin içindeki figürlerin hareket çeşitliliği oldukça fazladır, merdiven basamaklarına oturmuş insanlar, camiye girmek için yönelmiş olanlar, abdest alanlar, sohbet edenler ve özellikle sarığını çıkarmış kafasını silen bir figür gayet doğal halleri ile resmedilmiştir.

Kaynaklar: http://islamicartsmagazine.com/magazine/view/orientalist_museum_launch_es_journey_into_the_world_of_the_ottomans/ (görsel) (Erişim tarihi 21.02.2019)

Kat. No: 25
Resim No: 75
Adı: Türk Piyasası
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1857
Boyutları: 36x67 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Mütevazı bir mahallede sokakların kesiştiği bir meydanda kurulan karpuz sergisi ve bunun etrafında toplanan insanlar gösterilmiştir. Eserde merkezin solunda ahşap bir yapı yer alır ve bunun önündeki tezgahda duran pişmiş toprak kaplardan burasının bir çömlek atölyesi / çömlekçi olduğu anlaşılır. Resmin solundan başlayarak ortasına kadar gelen karpuzlara gölgelik yapan çadır dikkati bu noktaya çeker. Karpuz sergisinin önünde duran ve sırtları izleyiciye dönük figürlerden iki kadının canlı renkli feraceleri, onların yanında duran erkek figürünün kıyafeti ve yanındaki kişinin omuzundaki sepeti göze çarpmaktadır. Bu figürlerin gerisinde tezgahlarının başında duran satıcılar ile alışveriş için gelen insanlar, sokağın devamındaki evlere doğru bir grup feraceli kadının gitmekte olduğu görülmektedir. Resmin sağ tarafında demir şebekeli pencereleri ve kırmızı renkte kapısıyla bir bahçe / avlu duvarı yükselmektedir. Arkada ağaçlar ve bir minare görülür. Kırmızı kapının eşğine oturmuş sırtını duvara yaslamış bir kişi ile onun hemen sağında yol ortasında yatan köpekler resme rahat katan öğelerdir.

Kaynaklar: Sotheby's dan satılmış Londra, 19 Nisan 2016
<https://twitter.com/oart7218/status/921091517632086016> (Erişim tarihi 19.10.2018)

Kat. No: 26
Resim No: 76
Adı: Boğaziçi'nde Yelkenliler
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 50x82 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Genel bir Boğaz görüntüsü içinde yelkenliler ve kayıklarla yoğun bir deniz trafiği resmedilmiştir. Tablonun sağında beyaz kıyafetleri kırmızı fesleriyle iki kayıkçı kayıklarını çekerken görülür ve yanlarında renkli feraceleri iki kadın ile bir erkek; sol tarafta da yine iki kayıkçının çektiği kayıkta iki erkek yolcu görülmektedir. Uzakta kaldıkları için kıyıdaki evler ayrıntılı gösterilmemiştir, resmin odak noktası yelkenli teknelerdir

Kaynaklar: <https://www.christies.com/lotfinder/paintings/fabius-brest-dhows-on-the-bosphorus-5908413-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=5908413&sid=09eac28f-ca9> (Erişim tarihi 19.10.2018)

Kat. No: 27

Resim No: 77

Adı: Boğaziçi'nde Osmanlı Balıkçıları

Sanatçısı: Fabius Brest

Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon

Tarihi: 1855-1859

Boyutları:

Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Işığın ve rengin ustaca kullanıldığı bu tablonun merkezinde Boğaz sularında yüzen tekne; çapası, ağırlıkları, tüm malzemeleri ve hareket halindeki balıkçılarıyla ayrıntılı biçimde resmedilmiştir. Daha gerilerde başka yelkenli tekne görülmektedir.

Kaynaklar: <http://www.wikizeroo.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly9mci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvRmFiaXVzX0JyZXN0> (Erişim tarihi 11.03.2019)

- Kat. No:** 28
Resim No: 78
Adı: Kief sur la route de Kerrassunde a Amassia, Asie-Mineure (Giresun'dan Amasya'ya, Küçük Asya'ya Giden Yolda Keyif)
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon
Tarihi: 1858
Boyutları: 101 x 167 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
Açıklama: Tabloda her iki yanında ağaçlarla çevrili bir yerde tek mimari öge, köşelerinde iki küçük kubbesi olan, geniş saçaklı, süslemeli bir yapıdır. Beş-altı basamaklı bir merdivenle çıkılan tek katlı yapının etrafını çevreleyen galeri kısmında insanlar görülmektedir. Ağaç dallarının arasından uzakta dağ tepe manzarası ve deniz görülmektedir. Resmin ön planından başlayıp manzaranın içine doğru devam eden atlı ve yaya yolcular, sırtlarından yüklerle eşeklerden oluşan bir kabile vardır. Yolcuların bir kısmı bu süslü yapıda dinlenmektedir ki buranın yol güzergâhında yolcuların kullandığı bir mola yeri olduğu anlaşılmaktadır. Manzara resminde ustalaşan Brest bu eserinde pitoresk bir manzara içinde dekoratif bir yapıyı ve figürleri uyumlu bir biçimde konumlandırmıştır.
Kaynaklar: http://www.artnet.fr/artistes/germain-fabius-brest/kief-sur-la-route-de-kerrassunde-a-amassia-asie-qDJivMY_4UbfxE3d9TzuAA2 (Erişim tarihi 22.02.2019)
Heritage Auctions Dallas Müzeye de evinden 9 Aralık 2015 tarihli "European Art Signature Auction" müzayedesinde satışa çıkarılmıştır.

Kat. No: 29
Resim No: 79
Adı: Boğazın Kıyısında Balıkçılar
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon
Tarihi: 1864-1865
Boyutları: 65x100 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Güneşli bir günde tipik bir Boğaz köyünün gündelik yaşantısı resmedilmiştir. Kıyıya yanaşmış yelkenli bir balıkçı teknesi, yanında kayıklar, sakin ve dalgasız denizde yansımalarıyla görülmektedir. Tablonun sol tarafında ahşap çıkmalı evler, dükkânlar bunların ardında ağaçlar ve ağacın arkasından bir cami görünmektedir. Köşede beyaz gölgelikli bir dükkanın iç kısmındaki raflarında ve dışa taşan tezgahındaki sepetlerde oldukça bol çeşit barındırmaktadır. Buranın yanında kıyıya doğru çardağı olan bir kahvehane vardır. Dükkandan alışveriş yapan insanlar, kahvehanenin kapalı ve çardak kısmını dolduran kalabalık ve kıyıya çıkarılmış bir kayığın yanındaki kayıkçılar oldukça hareketli, yaşayan bir yer olduğunu göstermektedir. Deniz kenarındaki yosunlar ve taşlar ayrıca evlerin arkasına doğru kıvrılarak çıkan taş merdiven tabloya ilk bakıldığında dikkati çeken ayrıntılardandır. Resmin genelinde yumuşak renkler kullanılmış ve bu pastel tonlar tablodaki dinginliğin artmasını sağlamıştır.

Kaynaklar: <http://www.gros-delettrez.com/html/fiche.jsp?id=655223> (Erişim tarihi 20.01.2019)

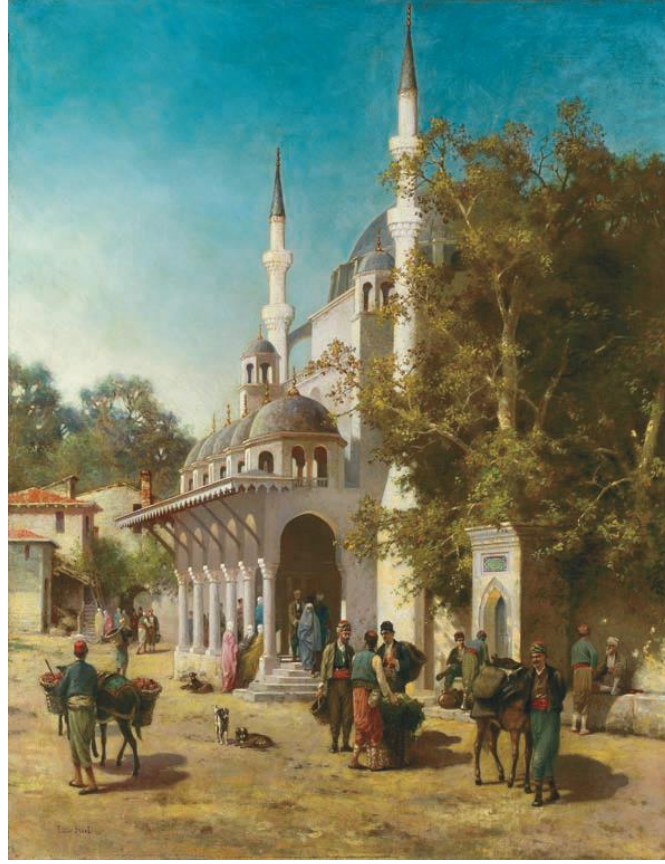
Gros&Delettrez Orientalisme Art Islamique 15-16 Ekim 2008 müzayede kata loğu

Kat. No:	30
Resim No:	80
Adı:	Boğaziçi Kıyısında Bebek Köyü
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Özel koleksiyon
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	38 x55 cm
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Bebek Köyü'nün kıyısında sakin, sıradan bir günde; kahvehanede, alışverişte, gündelik işlerinde olan insanlar; renkli sıvalı evler; ağaçların ardından minaresi ile yükselen cami Boğaz'ın sakin suları eşliğinde canlı renklerle resmedilmiştir. Bu tablo "Boğaz'ın Kıyısında Balıkçılar" tablosu ile çok benzer bir kompozisyonda yapılmıştır. Evlerin, ağacın, caminin, tekne ve kayıkların tablo içinde konumlanması hemen hemen aynıdır. Bu resimde görülen biraz açıkta bekleyen kayık ve balık ağı toplayan kayıkçılar, caminin yanındaki kubbeli birimin üzerinde çan kulesine benzetilen ayrıntı ve kıyıda duran boş kayık diğer resimde yoktur. Evler sayıca fazla ve caminin kubbesi diğer resme göre daha alçak yapılmıştır. İki resmin hangi tarihlerde yapıldığı bilinmemektedir.

Kaynaklar: 20-21 Haziran 2011 tarihli Orientalisme Art Islamique müzayede kataloğu <http://www.gros-delettrez.com/html/infos.jsp?id=9815&lng=> (Erişim tarihi 20.01.2019)

Kat. No: 31
Resim No: 81
Adı: Caminin Giriş'i, İstanbul
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 116x89 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Brest'in tablolarının genelinde görülen dingin ve huzurlu atmosfer hareket halindeki figürlere rağmen bu tablonun genel havasında da hissedilmektedir. Kompozisyonun yaklaşık üçte ikilik kısmında tek kubbeli cami yer almaktadır ve önünde ahşap güneşlikli, beş gözlü revaklı kısmı ile iki şerefeli ve ince iki minaresi görülür. Şerefe altı mukarnasları, kubbeleri, sütun başlıkları, saçakları ayrıntılı resmedilmiş, caminin mimarisi oldukça özenli bir biçimde tuvale yansıtılmıştır. Tablonun sağ tarafında caminin bir cephesini kapatan büyük bir ağaç ve bu ağacın altında, caminin girişinin devamında uzanan duvara bitişik bir çeşme vardır. Çeşmeyi içine alan sivri kemerli nişin üzerinde kitabe yer alır. Burada yalağın taşına oturmuş biri çeşmeden su doldurmak için hafif eğilmiş olan- iki kişi konuşmaktadırlar. Çeşmenin sağ tarafında taş bir seki üzerinde beyaz sakallı beyaz sarıklı bir ihtiyar yine karşısında kişi ile konuşur vaziyettedir. Tablonun ön kısmında üç grup halinde görülen figürler buranın ticaret açısından da hareketli olduğuna işaret eder. Sağda, sırtındaki yükleriyle eşeğini çeken biri yer alır. Ortada hasır sepeti içinde zerzevat taşıyan arkası dönük bir figür ise boş bir sepet taşıyan biri ve heybesini sırtına vurmuş iki kişiyle konuşmaktadır. Solda yine eşeğine yüklediği sepetlerle bir satıcı arkası dönük gösterilmiştir. Diğer figür

grupları ise caminin revaklı kısmında yoğunlaşmıştır. Cami girişinin merdivenlerinden inen mavi çarşafly bir kadın ve arkasında iki erkek; merdivenlerin hemen yanında, ikisi sütunların dibine yaslanmış diğeri onların karşısına dikilmiş konuşan üç kadın renkli feraceleriyle resmedilmiştir. Caminin revaklı bölümünde camiye giren insanlar sütunların arasından görölmektedir.

Kaynaklar: Orientalisme & Africanisme 10-11 Ekim 2007 tarihli müzayede kataloğu Gros & Delettrez (Erişim tarihi 12.01.2019)

Kat. No: 32
Resim No: 82
Adı:
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 21 x 37 cm.
Tekniği: Mukavva üzerine yağlıboya

Açıklama: Nişantaşı Müzayede evinin 8 Mart 2018 tarihli müzayedesinde satışa çıkarılan bu tablonun ismi belirtilmemiştir. Akşama yakın bir vakitte Boğaz kıyısında bir köy ve buradaki insanlar resmedilmiştir. Eserin sol tarafında baraka ve kayıkhaneye gibi yapılar yer almaktadır, onların devamında ise evler, ağaçlar görülmektedir. Denizde iki yelkenli tekne ile yolcu taşıyan kayıklar vardır, kayıkların bazıları kıyıya yanaşmıştır. Sağ kısımda Boğaz'ın karşı kıyıları ufku kızılılığı ile birleşmiştir. Deniz yüzeyine gökyüzünün son kalan ışığı yansımıştır. Brest'in Boğaz manzaraları arasındaki bu tabloda ışığın renkler üzerindeki hâkimiyeti kendini belli eder ve akşam vaktinin ışığı ile ufku kızılılığı öne çıkar.

Kaynaklar:

<http://www.nisantasi.biz/pPages/pNisantasi.aspx?pmID=17§ion=4&lang=TR&bhcp=1&aucID=1079> (Erişim tarihi 22.01.2019)

Kat. No: 33

Resim No: 83

Adı:

Sanatçısı: Fabius Brest

Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon

Tarihi: 1855-1859

Boyutları: 22 x37 cm.

Tekniği: Ahşap üzerine yağlıboya

Açıklama: Tablonun adı bilinmemektedir. Nişantaşı Müzayede evinin 8 Mart 2018 tarihli müzayedesinde satışa çıkarılmıştır. Daha çok denizin ön planda olduğu bu tabloda ahşap evlerin, ağaçların ve bir minarenin görüldüğü kara parçası kompozisyonda az bir yer kaplamıştır. Işığın az olduğu, güneşin batmaya yakın bir vakti resimlenmiştir. Havanın rüzgarlı olduğu şişmiş yelkenlerden ve denizin dalgasından bellidir. En öndeki yelkenli tekne yana eğilmiştir. İki kayık prestijli müşterilerini taşımaktadır. Brest'in diğer tablolarında genellikle iki kayıkçının çektiği daha mütevazı kayıklar varken burada kayıkların boyutları büyümüş, kayıkçı sayıları artmıştır. Saraylı birilerinin taşındığına işaret edilmiş olabilir. Brest diğer eserlerinde genellikle daha renkli ve sıcak bir hava yansıtırken burada soğuk ve donuk renkler kullanılmıştır.

Kaynaklar:

<http://www.nisantasim.biz/pPages/pNisantasi.aspx?pmID=17§ion=4&lang=TR&bhcp=1&aucID=1079> (Erişim tarihi 22.01.2019)

Kat. No: 34

Resim No: 84

Adı:

Sanatçısı: Fabius Brest

Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon

Tarihi: 1855-1859

Boyutları: 40 x55 cm.

Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Nişantaşı Müzayede Evi'nin 14 Mart 2015 tarihli müzayedesinde satışa sunulan tablonun adı bilinmediğinden neresi olduğu hakkında bir bilgi yoktur. Merkezde küçük bir dere ve üzerindeki taştan bir köprü görülür; solda ahşap evler; sağda ise ağaçlar yer almaktadır. En solda yer alan ev dere yatağına daha yakındır ve evin çıkmasını yüksek ahşap direkler taşımaktadır. Üç katlı, mavi boyalı evin yanında indirme bir dükkân, önünde üstüne gölgelik gerilmiş açık tezgah ve onun önünde esnaf ile alışveriş yapanlar ve köprüden gelip geçen insanlar görülmektedir. Evlerin arasından gelip köprüye bağlanan bir sokak ve geri planında büyük ağaçlara yer verilmiştir.

Kaynaklar:

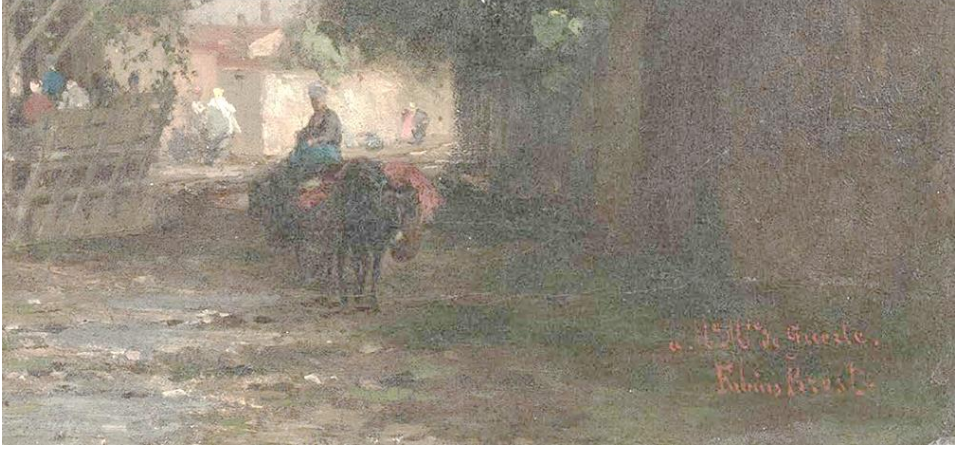
<http://www.nisantasim.biz/pPages/pNisantasi.aspx?pmID=17§ion=4&lang=TR&bhcp=1&aucID=876> (Erişim tarihi 22.01.2019)

Kat. No: 35
Resim No: 85
Adı: Türkiye'de Hareketli Sokak
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 26,30 x 37,20 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Artcurial Müzayede Evi'nde 30 Aralık 2018 tarihli satışa sunulan eser Fransa'da özel bir koleksiyonda bulunmaktadır. Tablonun sağ alt köşesinde, Brest'in imzasının üstünde "a Me Mle de Guerle" notu yer almaktadır. Bu tablo Brest tarafından *Guerle* adında bir hanım için imzalanmıştır. Tablonun ismine bakarak buranın İstanbul'da bir sokak olup olmadığı anlaşılamamaktadır, sanatçının gittiği İstanbul dışındaki şehirlerden birine ait bir görünüm de olabilir. Güneşin aydınlattığı renkli sıvalı ahşap evler tablonun sol tarafında yan yana sıralanmıştır. Evlerin yanında, önünde yeşil, pembe, sarı ve gri renkte feraceleriyle alışveriş yapan kadınların bulunduğu bir dükkân ve devamında önünde asmalı bir çardak bulunan kahvehane vardır. Kahvehanenin sokağa taşan derme çatma ahşap sedirinde oturanlar ve ayakta dikilen birkaç erkek figürü görülmektedir. Sokağın zemini bakımlı değildir, kendi haline bırakılmış yer yer çimlerin, su birikintilerinin olduğu taşlı, toprak bir yoldur. Sokağın ortasında yük taşıyan hayvanlarıyla tahminen bir satıcı geçmektedir. Tablonun karanlık olan sağ tarafına eski bir ev ve yüksekçe olan bahçe duvarı yapılmıştır. Sokağın bittiği yerde evler ve sokakta yürüyen insanlar görülmektedir.

Kaynaklar: Artcurial Müzayede Kataloğu, 30 Aralık 2018
<https://www.artcurial.com/fr/lot-germain-fabius-brest-1823-1900-rue-animee-en-turquie-huile-sur-toile-3871-41> (Erişim tarihi 20.01.2019)

Resim 86: Kat. 35'ten ayrıntı

Kat. No: 36
Resim No: 87
Adı: Boğaz'da Emirgan Görünümü
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 35,5 x 60 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Akşamüstü Boğaz kıyısındaki Emirgan sahilinin görünümü yumuşak renk ve fırça dokunuşları ile verilmiştir. Solda Boğaz suları ve daha gerilerde karşı kıyının sırtları görünmektedir. Akşamüstü deniz trafiği oldukça hareketli resmedilmiştir. Deniz üzerinde iki kayık ve onların önünde kıyıya yanaşmış, yelkenlerini indirmiş bir balıkçı teknesi vardır. Kırmızı ve beyaz kıyafetleri ile iki kayıkçının çektiği yolcularla dolu bir kayık yanaşmak üzeredir. Onların sağında kıyıya yanaşmış bir tekne ve iki kayık daha resmedilmiştir. Meydanda ise insan grupları, birbirine bitişik ahşap evler, cami ve camiye bağlı yapılar ile arkayı kuşatan ağaçlar dikkati çeker. Emirgan semtinde sahilde bulunan Emirgan Camii diğer adı ile Emirgan Hamid-i Evvel Camii gösterilmiştir.

Kaynaklar: [https://www.christies.com/lotfinder/lot/germain-fabius-brest-vue-de-lermigan-sur-le-3944631-](https://www.christies.com/lotfinder/lot/germain-fabius-brest-vue-de-lermigan-sur-le-3944631-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=3944631&sid=d9466407-9531-43ce-9e82-9774af8999f1)
[details.aspx?from=searchresults&intObjectID=3944631&sid=d9466407-9531-43ce-9e82-9774af8999f1](https://www.christies.com/lotfinder/lot/germain-fabius-brest-vue-de-lermigan-sur-le-3944631-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=3944631&sid=d9466407-9531-43ce-9e82-9774af8999f1) (Erişim tarihi 20.01.2019)

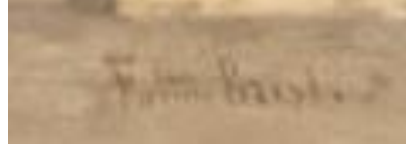
- Kat. No:** 37
Resim No: 88
Adı: Bebek Köyü: Bir Türk Köyü Manzarası (Village à Bebec: a View of a Turkish Village)
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 24.5 x 34.5 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
Açıklama: İstanbul'da Bebek Köyü'nden bir görüntü sunan tablonun sol kısmında üç katlı, kırmızı boyalı, iki büyük destekle taşınan geniş çıkmalı iki katlı bir konak görülmektedir. Alt katında, önündeki geniş açıklığa rahatça oturmuş sohbet eden erkeklerin olduğu kısım bir kahvehane olmalıdır. Bu evin yanında; tezgâhı açıkta, indirme bir dükkân ile önünde alışveriş yapan insanlar diğer yandan yapıların önünde toprak zeminden geçiş için ahşap rampalar dikkati çeker. Sokağın diğer köşe başında yeşil boyalı, ahşap bir ev ile arkasındaki ağacın dalları arasında bir minare görünmektedir.
Kaynaklar: Christies Müzayede evinin Amsterdam'da gerçekleşen 25 Ekim 2005 tarihli 19. Yüzyıl Avrupa Sanatı adlı müzayedede satılmıştır.
<https://www.christies.com/lotfinder/lot/germain-fabius-brest-village-a-bebec-a-4584077-details.aspx?from=searchresults&intObjectID=4584077&sid=9edfc2c5-da57-4a23-8576-d8839f625aec> (Erişim tarihi 20.01.2019)

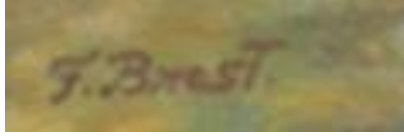
Kat. No:	38
Resim No:	89
Adı:	Boğaziçi'nde
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Özel Koleksiyon
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	89 x 117 cm.
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Bu tabloda Boğaz'da bir iskelenin telaşı resmedilmiştir, Brest'in diğer eserlerinde gördüğümüz ayrıntıları içeren hayali bir kompozisyon olmalıdır. Tablonun arka fonunda herhangi bir yer görünmemekte ve sarıdan kırmızıya yoğun bir renk içinde akşam kararmaya başlayan gökyüzü izlenmektedir. Solda birkaç ahşap ev, evlerin arkasında bir minare dikkati çeker. Evlerden birinin alt katında, üstüne güneşlik gerilmiş kahvehane ile önünde bulunan ağacın dibinde taştan seyirlik bir teras vardır. Kahvehanede ve terasta farklı milletlerden erkekler ile -bu kalabalık müşterilere servis yapan ve elinde tepsi ile seyirlik terasa çıkan- kahvehane çalışanlarından birisi merdivenlerden çıkarken betimlenmiştir. Resimde içinde balıkçıların olduğu iki yelkenli tekneden daha süslü ve önde olanında -oryantalist tabloların vazgeçilmez unsurlarından olan- rahat yere oturmuş sarıklı, ak sakallı, elinde lüle tutan figür görülmektedir. Kıyıda ise kayıklara binmek üzere olan feraceli kadınlar ve kayıkçılar yer alır. Brest'in yumuşak ışığının, canlı, parlak renklerinin olanca cömertliği ile kullanıldığı bu tablodaki imzası diğer tablolarındaki imzalarından daha farklı, keskin kontürlü harflerle atılmıştır.

Kaynaklar: <http://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2014/orientalist-sale-115100/lot.23.html?locale=tr> (Erişim tarihi 15.01.2019)

Resim 90-91: Karakteristik imzalarına iki örnek

Resim 92: Kat. 38 İmzasından ayrıntı

Kat. No: 39
Resim No: 93
Adı: Boğaz'da
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 50 x 80 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Boğaz'ın her iki kıyısında da evlerin görüldüğü, deniz trafiğinin yoğun olduğu bir bölgede yelkenleri rüzgarla şişmiş yol alan balıkçı teknesi ile diğer yük tekneleri görülmektedir. Solda kıyıya yanaşmış görünen tekneler ve bir kayık ile evler, ağaçlar ve çardakta insanların oturduğu küçük bir yalı resmedilmiştir. Diğer yandan ön planda renkli feraceli kadın yolcularını taşıyan bir kayık dikkati çeker.

Kaynaklar: <http://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2014/orientalist-sale-115100/lot.7.html?locale=tr> (Erişim tarihi 15.01.2019)

<https://www.drouotonline.com/lots/3542556?actionParam=listLot&controllerParam=lot&fromId=18142> (Erişim tarihi 15.01.2019)

Drouot Müzayede Evinin 13 Aralık 2013 tarihli müzayedesinde satışa sunulmuştur. Sotheby's Londra'da 21 Nisan 2015 tarihinde satılmış

Kat. No:	40
Resim No:	94
Adı:	İstanbul'dan Bir Kare (A Square In Constantinople)
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Özel Koleksiyon
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	30 x 60 cm.
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Resimde bahçesi ağaçlarla dolu tek kubbeli, tek minareli bir caminin önünde küçük bir meydan ve çevresindeki evler vardır. Ahşap destekli çıkmaları ile iki katlı evlerin olduğu tablonun sol kısmında evlerden birinin alt katında üstüne beyaz güneşlik gerilmiş bir dükkan ve önündeki sepetlerin içinden bşeyler seçen müşterileri vardır. Üst katındaki açık penceresinden kumaşlar sarkan geniş çıkmalı evin taraçasının önünde biri basamağa oturmuş üç erkek vardır. Camiye yakın evlerden sarı boyalı olanın alt katında dışarıya taşmış malları ile bir dükkan daha görülmektedir. Çadır şeklinde güneşlik gerilmiş dükkanın içi de dışı da hayli kalabalıktır. Sokağın orta yerinde açtığı tezgahında yeşillik satan bir seyyar satıcının başına toplanmış müşterileri ve onların hemen yanında bir sokak köpeği; meydanın gerisinde ise evler, birbiriyle rastlaşmış konuşan insanlar yer alır.

Kaynaklar: <http://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2018/the-orientalist-sale-118100/lot.38.html?locale=tr> (Erişim tarihi 29.01.2019)

24 Nisan 2018 tarihinde Sotheby's Londra'da satışa çıkmış ancak satış olduğuna dair bilgi bulunmamaktadır.

- Kat. No:** 41
Resim No: 95
Adı: Tenedos (Bozcaada) Adasının Görünümü, Türkiye (Vue Prise Sur L'île De Tenedos, Turquie)
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 50.7 x 75 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
Açıklama: Adanın yüksekçe bir noktasından resmedilen tabloda taş merdivenle çıkılan, geniş saçaklı, gösterişli bir evin önünde insan hareketliliği vardır. Geniş gövdesi ve uzayan dalları ile büyük ağaç resimde önemli bir alan kaplamaktadır. Ağacın dibine yapılmış sekide oturan insanlar, konağın merdivenlerinden inip çıkanlar, omuzlarında heybeleriyle oradan geçen insanlar resmedilmiştir. Figürler arasında en çok dikkati çeken, biri siyah atının üzerinde izleyiciye dönük koyu renk cepken ve başlık takmış sakallı genç erkek diğeri kahverengi atı üzerinde açık renkte kıyafet ve başlığı ile arkası dönük resmedilen atlılardır. Tablonun geri planında yüklerini eşekleriyle taşıyan bir kabile; yamaçtan aşağıya doğru yan yana sıralanmış ahşap evler ve evlerin önünde yürüyen insanlar adanın yeşilliği içinde resmedilmiştir. Evlerin arkasında beyaz renkte gösterilmiş kubbeli bir cami ve minaresi vardır. Daha gerilerde kale ve karşı kıyı görünmektedir. Bozcaada Brest'in İstanbul'a gelişi sırasında gördüğü ya da ziyaret ettiği yerlerden biri olabilir.
Kaynaklar:
<http://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2015/art-orientaliste-pf1519/lot.101.html?locale=tr> (Erişim tarihi 29.01.2019)
Sotheby's müzayede evinin 22 Ekim 2015 tarihinde Paris'te düzenlediği müzayede de satılmıştır.

- Kat. No:** 42
Resim No: 96
Adı: Türkiye'de Deniz Kenarında Çeşme (Fontaine Au Bord De La Mer En Turquie)
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 21,2 x 38 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
- Açıklama:** Tablo Sotheby's Müzayede Evi'nin 16 Kasım 2011 tarihli *Regards sur l'Orient - Orientalist Paintings and Islamic Art* adlı açık arttırmasında satılmış, 26 Şubat 2012 tarihinde ise İstanbul'da Özbilenler Müzayede'de "Göksu Çeşmesi" adı ile yer almıştır. Işığın bolca kullanıldığı bu tabloda dönemin birçok ressamının yaptığı gibi çeşme yapısı merkeze alınarak deniz kenarındaki insanların sosyalleşme mekânlarından biri resmedilmiştir. Denizin hemen kıyısında; geniş saçağı, kubbesi ve süslemeleri ile tipik bir Osmanlı çeşmesi yapılmıştır. Tablonun sağ kısmında kıyıya yanaşmış yelkenli tekneler ve insanlarla dolu bir kayık görülmektedir. Deniz ise durgun, parlak bir cam gibidir. Solda sık ağaçlar ve bunların altında öbek öbek oturan insanlar vardır. Çeşmenin çevresinde bulunan kadınların feracelerinin parlak renkleri tabloda dikkat çekici bir unsur olarak öne çıkar. Sanatçının bu eserinde daha hızlı ve belirgin fırça darbeleri kullandığı ve renklerini bazı yerlerde yoğunlaştırdığı izlenir.
- Kaynaklar:** <http://www.sothebys.com/en/auctions/2011/Regards-sur-lorient-orientalist-paintings-and-islamic-art.html>
<http://www.ozbilenlermuzayede.com/muzayedeler-detay-alt.aspx?ID=1697> (Erişim tarihi 03.01.2019)

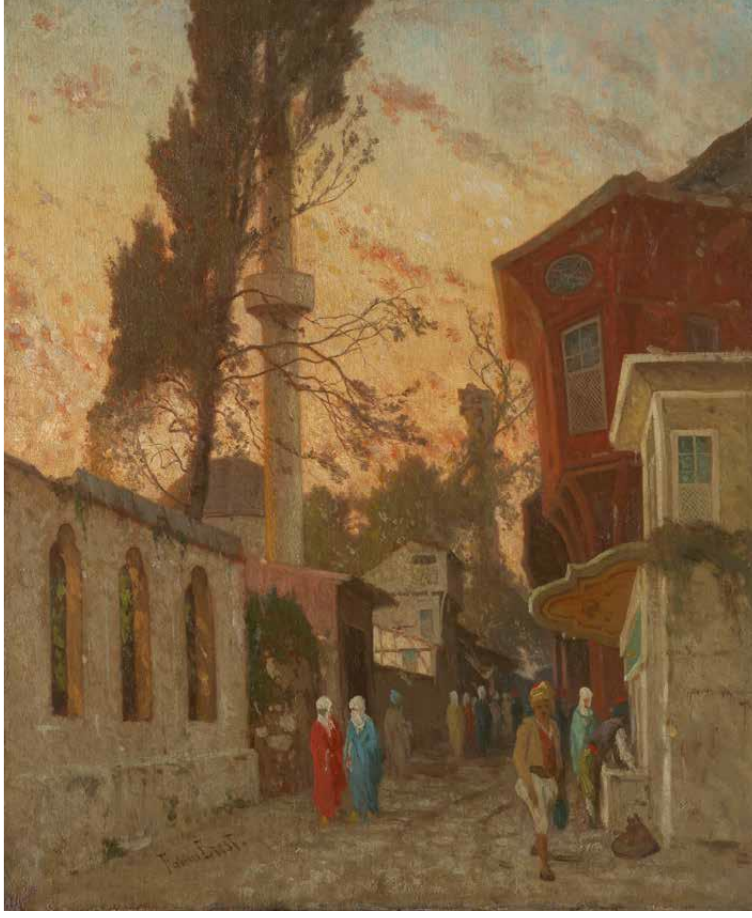

Kat. No: 43
Resim No: 97
Adı: Quartier De Constantinople / İstanbul'da Bir Bölge
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1857
Boyutları: 86 x 67 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Sotheby's Müzayede Evi'nin 11 Haziran 2012 tarihinde Londra'da düzenlediği *European Paintings* müzayedesinde satılmıştır. Müzayede kataloğunda yer alan açıklama notunda Montecchio'daki mevcut sahibinin babası tarafından 1972'de Milan'da Galleria Pesaro'dan satın alındığı belirtilmiştir. İstanbul'da bir sokağın hemen hemen bütün öğeleriyle resmedildiği bu tabloda Brest yumuşak çizgiler ve renkler kullanmış, mimariyi resmederken ayrıntıcı ve titiz çalışmıştır. Büyük boyutlu olan bu tablo dikey olarak üç bölüme ayrıldığında sol bölüm cami, minaresi ve bahçesi; ortadaki bölüm sokağın derinlemesine görüntüsü; sağdaki bölüm ise bitişik iki evi göstermektedir. Brest imzasının yanına 1857 tarihini de atmıştır. Bu yıl sanatçının İstanbul'da bulunduğu zaman dilimi içindedir. Sokağı görerek, gözlemleyerek eskizlerini hazırlamış olması muhtemeldir. Uzun bir ağacın arkasında, kubbesi ve minaresi görülen caminin haziresi kompozisyonun sol kısmında yer almaktadır. Burası

sokaktan daha yüksek kottadır ve hazireyi çevreleyen duvarın kafesli açıklıklarından üçü gözükür. Buraya çıkan üç basamaklı merdivenin hemen yanında birbiriyle sohbet eden kırmızı, limon küfü yeşili ve açık mavi renklere feraceleriyle üç kadın resmedilmiştir. Caminin yanında sıralanan evlerin arasında tezgâhı sokağa taşmış bir dükkanda esnaf ve alışveriş yapan bir çift görülmektedir. Tablonun derinliğinde hafif yokuş aşağı devam eden sokakta insan hareketliliği vardır. Sağda ise mimari ayrıntıları ve renkleriyle iki ev dikkat çekmektedir. Ahşap kafes çıkmalı, yüksek zemin katlı sarı evin önünde bir çeşme yer alır ve iki kişi bu çeşmeye eğilmiş su doldurmaktadır. Sarı evin üst kat pencerelerinden birinde kolunu pencereye koymuş biri sokağı seyrederken verilmiştir. Bu evin hemen bitişiğinde kırmızı boyalı daha yüksek bir evin çatı katında sıralanan oval pencereler resme ayrı bir etki yapmıştır. Kompozisyonda dikkat çeken figür sokağın ortasında omzuna taktığı askılığa bağlı daire şeklinde iki tablasıyla - muhtemelen yoğurt satan- bir satıcıdır. Sokak hayvanlarını tablolarında sıkça resmeden sanatçı burada da sokağın vazgeçilmez bir parçası olarak duran kahverengi bir köpeği resmetmiştir.

Kaynaklar: <http://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2012/european-paintings/lot.45.html?locale=tr> (Erişim tarihi 11.01.2019)

Kat. No: 44
Resim No: 98
Adı: Eski İstanbul'da Çeşme
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi:
Boyutları: 61 x 50 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: 1857 tarihli "İstanbul'da Bir Bölge" isimli tablonun bir benzeridir. Tarihi ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Brest bu eserini 1857 tarihli benzer eserinden daha sonra yapmış olabilir. Diğer esere nazaran daha üstünkörü yapılmış izlenimi vermektedir. Ayrıca sağdaki evlerde perspektif sorunu izlenir. İstanbul'da bir sokağın günlük yaşayışından kesit sunan bu eserde gökyüzü akşam kıvrıklığında gösterilmiştir. Solda, avlu duvarı devam eden cami ile minaresi, sokağın devamında evler ve dükkânlar sıralanmıştır. Sağda biri yüksek, kırmızı boyalı diğeri daha alçak iki ev ve bir çeşme resmedilmiştir. Sokakta yürüyen, birbirleri ile konuşan, çeşmenin başında bekleyen insanlar görülmektedir. Resmin gerisinde ağaçların arkasında bir dikilitaş görülür. (res. 98) İstanbul'daki sütunlar düşünüldüğünde Kızıtaşı'na benzediği anlaşılır. Diğer benzer resminde buna yer vermemiştir. Bu eserde Fatih civarında bir sokağı yapmış olabilir. Kızıtaşı'na yakın camilere bakıldığında -resimdeki gibi avlusu olan-Dülgerzade Camii akla gelir. Çeşme ise civardaki El-Hac Mustafa Ağa Çeşmesi'ni hatırlatır. (res. 99) Diğer yandan söz konusu caminin avlu duvarına bitişik çeşmeyi yapmış olabileceği gibi günümüze gelmemiş bir çeşmeyi de resimlemiş olabilir. Brest

burada bir sokağın eskizini alarak daha sonra atölyesinde tamamlamış ve dolayısıyla kendi kurgusunu oluşturmuş olmalıdır.

Kaynaklar: Gros & Delettrez 15 Ekim 2014 tarihli Orientalisme Art Islamique müzayede kataloğu

<http://www.beyazart.com/img/catalogs/49.BeyazMuzayedeKatalog1.pdf> (Erişim tarihi 11.01.2019)

Resim 99: Kat. 44 ayrıntı

Resim 100: El-Hac Mustafa Ağa Çeşmesi¹⁵¹

Resim 101: Fatih semti Dülgeroğlu Camii ve Eski Saraçhane Sokak.¹⁵²

Resim 102: Dülgeroğlu Camii çeşmesi

¹⁵¹ http://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=38144 (Erişim tarihi: 20.05.2019).

¹⁵² <https://www.google.com/maps> (Erişim tarihi: 20.05.2019).

Kat. No: 45
Resim No: 103
Adı: Boğaz'dan Görünüm
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855 - 1859
Boyutları: 21 x 38 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Güneşin batışına ya da doğuşuna yakın bir zaman diliminde Boğaz'ın sakin sularında kayıkların ve yelkenli teknelerin gezdiği bir an resmedilmiştir. Tablonun sağ tarafında görülen kara parçasında evler ve ağaçlar görülmektedir. Evlerin arasında iki katlı küçük kubbeli bir yapı görülmektedir. Denizin durgun sularına; kıyıdaaki evlerin, ağaçların ve resmin ön planında görülen kayığın görüntüsü yansımıştır.

Kaynaklar: Artcurial Paris'te 27 Kasım 2007 tarihinde satılmıştır.

Kat. No:	46
Resim No:	104
Adı:	Boğaz Kenarında Hareketli Sahne
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Özel Koleksiyon
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	21,30 x 37,50 cm.
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Güneşli bir gün ortasında Boğaz kenarında bir semtin olağan yaşantısının resmedildiği bu tabloda denizden çok karadaki elemanlar ön plandadır. Denize küçük bir burun gibi sokulan bu yer semtin merkezi gibi görünmektedir. Tablonun sağında yer alan evlerin dibinde, önündeki asma dallarının sokağa taşıdığı bir dükkan vardır. Kıyıya açılan sokağın karşısında beyaz sıvalı, merkezi kubbeli ve etrafında küçük kubbeleriyle görünen -hamama benzer- bir yapı yer almaktadır. Sokak içinde gelip geçen insanlarla kıyıdaki hareketlilik vurgulanmıştır. Sırt sırta vermiş iki evden kırmızı boyalı ve çıkmalı evin altında tezgâhı dışarı taşmış bir dükkân ve önünde satıcı ile alış veriş yapan insanlar vardır. Üç tarafı geniş açıklıklı tek katlı yer ise kahvehane olabilir. Boğaz manzarasını üç yönden görebilecek imkânı sağlayan bu yerde -kahvehanenin önündeki ağacın altında- yüksekçe seyirlik alan yapılmıştır. Denize doğru sokulan karanın en uç noktasında insanlar ve kıyıya yanaşmış üstü çadırılı bir kayık vardır. Kıyıda bekleyenler, kahvehanede oturanlar, kayıkların içinde yolcular ve kayıkçılar, esnaflar olağan halleri ile resmedilmiştir.

Kaynaklar: <https://www.artcurial.com/en/lot-germain-fabius-brest-marseille-1823-marseille-1900-scene-animee-au-bord-du-bosphore-huile-sur> (Erişim tarihi 08.01.2019) Artcurial Paris'te 8 Haziran 2010 tarihinde satılmıştır.

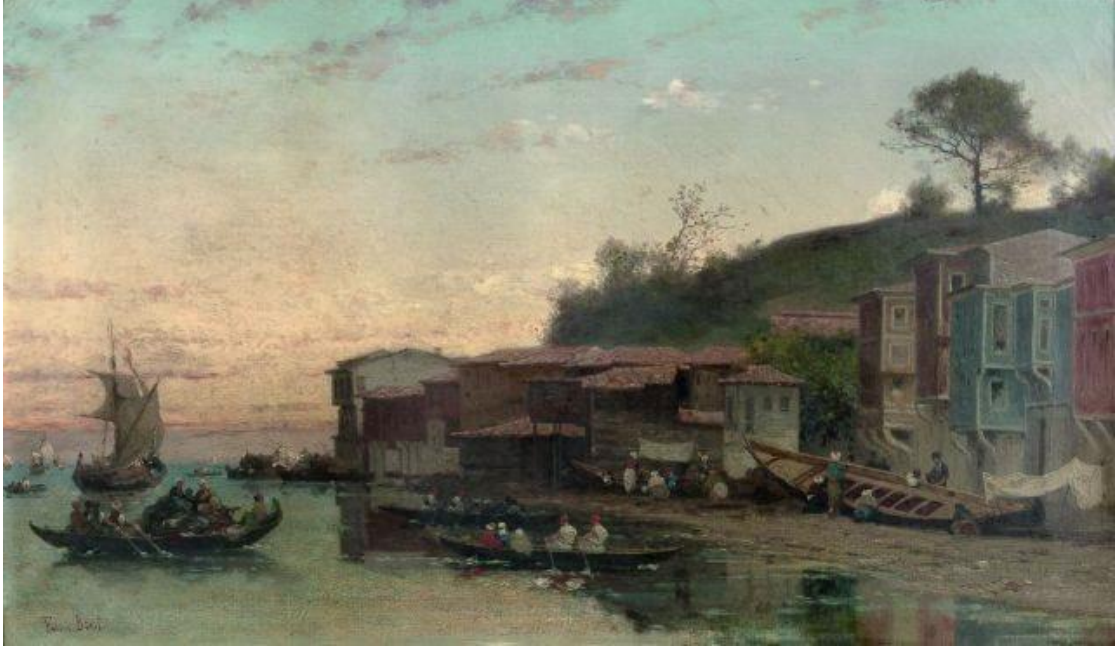

Kat. No: 47
Resim No: 105
Adı: Boğaz'da Gündoğumu
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 39 x 60 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Brest'in aynı ölçülerde yaptığı tablo çiftinden biri olan Boğaz'da Gündoğumu,¹⁵³ (diğeri kat.48) sabahın ilk ışıklarının vurduğu Boğaz'ın bir semtinde sabah telaşı verilmiştir. Tablonun solundan başlayan hafif eğimli arazide sık ağaçların önünde kıyıda sıralanmış evler ve tezgâhı dışarı taşan tenteli dükkânlar, kıyıda bekleyen yelkenli tekneler ve yolcularını alan kayıklar resmedilmiştir. İnsanlardan bazıları evinin kapısında, bazıları camda, alışverişte ve kayıklarına binmek üzereyken resmedilmiştir.

Kaynaklar: <https://www.artcurial.com/fr/lot-germain-fabius-brest-marseille-1823-marseille-1900-scenes-animees-sur-les-bords-du-bosphore> (Erişim tarihi 29.01.2019) Artcurial Paris'te 18 Aralık 2011 tarihinde satılmıştır.

¹⁵³ Artcurial'in internet adresinde bu tablo çiftinin ismi "Scènes animées sur les bords du Bosphore : L'Aurore et le Crépuscule" (Boğaz Kıyısında Hareketli Sahneler: Şafak ve Alacakaranlık) olarak geçmektedir.

Kat. No: 48
Resim No: 106
Adı: Boğaz'da Günbatımı
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 36 x 60 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Bu eserde, birkaç cılız ağacın olduğu küçük bir tepenin yamacına sıralanmış evler ve kayıkhaneler vardır. Kıyıya çıkarılmış evlerin dibinde yan yatan büyükçe bir kayığın etrafında birkaç kişi ve az ileride barakaların dibinde kümelenmiş başka insanlar görülmektedir. Kıyıya yanaşmak için acele eden kayıklar, daha gerilerde ise yelkenli tekneler vardır. Güneş batmış, gökyüzü akşam vakti kızılılığı içindedir.

Kaynaklar: <https://www.artcurial.com/fr/lot-germain-fabius-brest-marseille-1823-marseille-1900-scenes-animees-sur-les-bords-du-bosphore> (Erişim tarihi 29.01.2019)
Artcurial Paris'te 18 Aralık 2011 tarihinde satılmıştır.

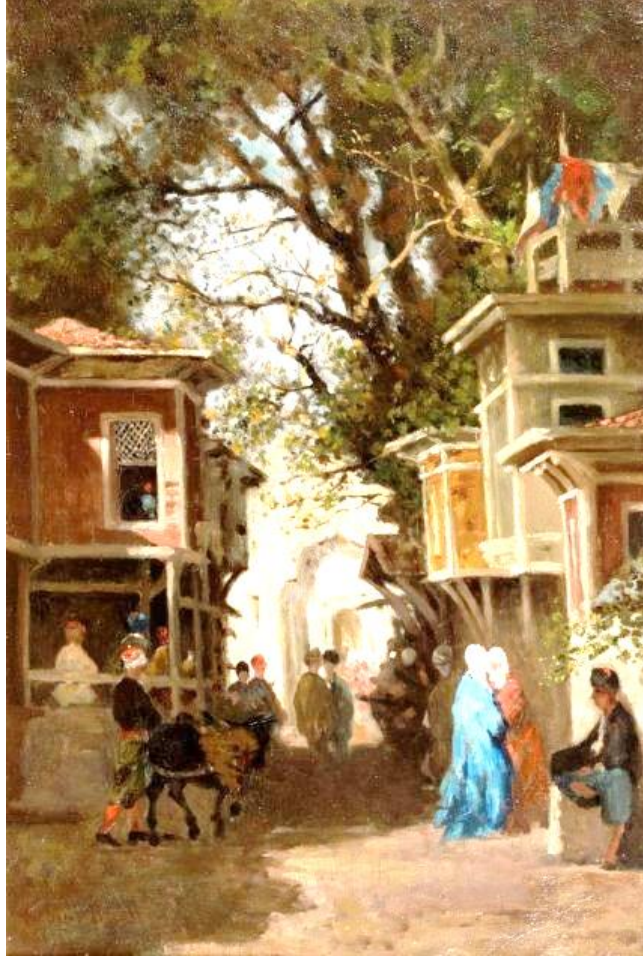

Kat. No: 49
Resim No: 107
Adı: Boğaz'dan Görünüm
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 15,2 x 22 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Küçük boyutlardaki bu eserde, balıkçı tekneleri ile yolcu taşıyan kayıkların olduğu kalabalık bir Boğaz köyü resmedilmiştir. Tablonun tam ortasında bir sokak ve sokağın iç kısmında büyük bir ağaç görülmektedir. Evler denizin tam kıyısındadır ve önündeki taşlıklardan evine giren insanlar dikkati çeker.

Kaynaklar: <https://www.artcurial.com/en/lot-germain-fabius-brest-1823-1900-vue-du-bosphore-2192-279#popin-active> (Erişim tarihi 29.01.2019)

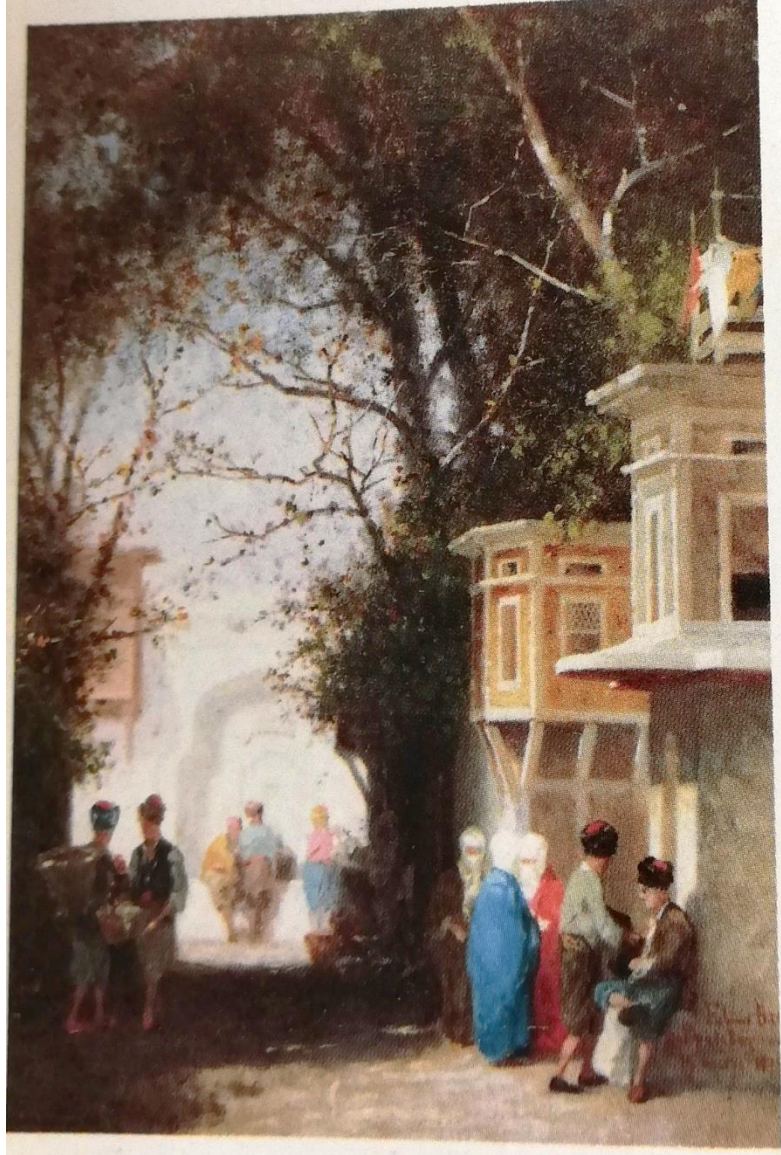
Artcurial Paris'te 9 Ekim 2012 tarihinde satışa çıkmıştır. Bu tablo 4 ve 5 Mart 1920 tarihinde Galerie Georges'te 14 n° ile satılmış bilgi bulunmaktadır.

Kat. No: 50
Resim No: 108
Adı: İstanbul'da Hareketli Sokak
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 22,50 x 34 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Osmanlı kent dokusunun tipik bir sokağı canlandırılmıştır. Sokağın tam karşısında bir cami avlusu / külliye girişi ile bir portal görünmektedir. Ön düzlemdeki yapıların duvarlarına vuran ışıktan dolayı buranın bir meydana açıldığı hissedilir. Sokağın her iki yanında ahşap, çıkmalı küçük evler vardır, sağ taraftaki pembe boyalı evin altında ise içinde insanların olduğu etrafi açık, kahvehane ya da dükkân olabilecek bir mekân vardır. Evin üst katında açık pencereden birinin oturduğu görülmektedir. Sağ taraftaki evlerden birinin çatısında kurumaya serilmiş çamaşırlar yer alır. Dallarıyla sokağı örten büyük bir ağaç resmin hareketliliğini arttırmaktadır. Sokaktan gelip geçenler, sırtında semeriyle eşeğini çeken biri, henüz karşılaşmış olan ve birbirine sarılan iki kadın ile tek ayağının altına almış ve duvara yaslanmış bir adam sokağı canlandıran figürlerdir.

Kaynaklar: <https://www.artcurial.com/en/lot-fabius-brest-marseille-1823-marseille-1900-rue-animee-turquie-2244-23> (Erişim tarihi 30.01.2019)
Artcurial Paris'te 11 Aralık 2012 tarihinde satılmıştır.

Kat. No: 51
Resim No: 109
Adı: Scène de Rue à Constantinople (İstanbul'da Sokak Sahnesi)
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Galerie Antinéa, Paris
Tarihi: 1871
Boyutları: 22,5 x 31,5 cm.
Tekniği: Karton üzerine yağlıboya

Açıklama: Brest'in 1871 tarihini attığı bu eseri kat.50'de görülen eserinin benzeridir. Ondaki farklı olarak; resmin solunda yer alan ve alt katı kahvehane olan ev ile yolda eşeğiyle birlikte yürüyen erkek figürüne burada yer verilmemiştir. Resmin sağında duvar dibinde taşa oturan figürün olduğu yer duvara bitişik bir çeşme yapısıdır. Çeşmeden su dolduran bir erkek figürüne daha yer verilmiştir. Yine diğerinde resmin geri planında görülen ve cami avlusu kapısı izlenimi verilen yer burada büyük bir çeşme olarak karşımıza çıkar.

Kaynaklar: Lynne Thornton, Les Orientalistes Peintres Voyageurs, Paris 1993, s. 38

- Kat. No:** 52
Resim No: 110
Adı: Boğaz'da Kayıklar
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 18 x 23,50 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
Açıklama: Küçük boyutlu bu tablonun sağ alt köşesinde “Fabius Brest à A. Budin” yazdığından dolayı söz konusu isme A. Budin’e ithaf etmiş olduğu anlaşılır. Hızlı ve kalın fırça darbeleriyle yapılmış bu tabloda Boğaz’ın dalgalı sularında yüzen tekneler ile balıkçılar resmedilmiştir.
Kaynaklar: <https://www.artcurial.com/en/lot-germain-fabius-brest-marseille-1823-marseille-1900-caiques-sur-le-bosphore-2464-1> (Erişim tarihi 16.02.2019)
Artcurial Paris'te 10 Aralık 2013 tarihinde satılmıştır.

Kat. No:	53
Resim No:	111
Adı:	İstanbul'da Hareketli Sokak
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Özel Koleksiyon
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	31 x 41 cm.
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Dar sokağın iki yanına sıralanmış ahşap dükkânları ile bir çarşının -güneşli bir günde- olağan anlarından biri yansıtılmıştır. Sağda taraçası asma dallarıyla örtülmüş bir ev vardır. Sırtındaki yüküyle taraçaya yaslanmış dinlenen bir hamal, az ilerisinde boş küfeler, sırtındaki heybesiyle bir eşek ve onu çeken sahibi görülmektedir. Sokağa doğru çıkıntı yapmış iki katlı bir yapı ve alt katında tavanına asılan ürünlerin görüldüğü bir dükkân vardır. Sokağın iç kısmında insanların toplandığı yerin yanında -az kısmı görünen- bir sebil vardır. Tablonun en solunda depo gibi bir yerin köşesi görünmektedir, onun yanında üst katı sarı boyalı -kumaşçı olduğu anlaşılan- bir dükkân vardır. Dışarı taşmış tezgâhının başında satıcı ile müşterileri resmedilmiştir. Yanlarında sarı bir güneşliğin altında oturan insanlar, omuzunda testi taşıyan mavi feraceli bir kadın ve bir dükkân daha görülür. Sokağın ortasında oturmuş bir köpek dikkat çeker.

Kaynaklar: <https://www.artcurial.com/en/lot-germain-fabius-brest-marseille-1823-marseille-1900-rue-animee-constantinople-2464-3> (Erişim tarihi 16.02.2019)

Artcurial müzayede evinin Paris'te 10 Aralık 2013 tarihinde yapılan müzayedesinde satışa çıkmış, fakat 12 Mayıs 2015 tarihindeki müzayedede satılmıştır.

Kat. No: 54
Resim No: 112
Adı: Üsküdar'da Cami
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 16,6 x 23,4 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Bulutlu bir gökyüzü görülür ve güneşin yeni doğduğu saatler olduğu anlaşılır. Kıyıda birkaç ev ve ağacın ardında görülen -bütün ışığı üzerinde toplamış- tek minareli cami vardır. Sahilin devamında başka evler ve daha geride yüksek kasmağı üzerinde kulemsi kubbeli başka bir yapı, kıyıda yelkenli tekne ve kayıkta iki kişi resmedilmiştir.

Kaynaklar: 20-21 Haziran 2011 tarihli Orientalisme Art Islamique müzayede kataloğu <http://www.gros-delettrez.com/html/infos.jsp?id=9815&lng=> (Erişim tarihi 11.02.2019)

- Kat. No:** 55
Resim No: 113
Adı: Boğaz Üzerindeki Işık Etkisi (Effet de lumière sur le Bosphore)
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 19 x 31 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
Açıklama: Tablonun sağından başlayan evlerin, ağaçların ve insanların olduğu bir köy, kıyıya yanaşmış yolcu taşıyan kayıklar, yelkenli tekneler ve uzakta Boğaz'ın karşı kıyısı görülür. Burada göze çarpan resimde ağır basan sarı renktir ve bunun ışığı izlenimcilerin eserlerini hatırlatır.
Kaynaklar: 20-21 Haziran 2011 tarihli Orientalisme Art Islamique müzayede kataloğu <http://www.gros-delettrez.com/html/infos.jsp?id=9815&lng=> (Erişim tarihi 04.02.2019)

Kat. No: 56
Resim No: 114
Adı: Caminin Dibiindeki Tüccarlar (Marchands au pied de la Mosquée)
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 28 x 38 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Ana kubbe, yarım kubbeler, köşe kuleleri, payandalar ve minaresiyle büyük bir caminin önünde kurulmuş çarşı ve büyük bir yapı resmedilmiştir. Solda yer alan söz konusu yapının alt katı kırma saçaklar ve üçgenler oluşturarak devam eder, ticaret amacıyla kullanılan bir yer olduğu bellidir. Üst katı muhtemelen depo olarak kullanılan bu tür yapıların alt katında yan yana dükkânlar sıralanır. Dükkânların renkli süslemeli kepenkleri dikkati çeker. Ortadaki dükkândan alışveriş yapan bir kadın ve içeride satıcı görülmektedir, diğer dükkânların önü dağınık şekilde istiflenmiş mallarla doludur. Bu yapının hemen yanında beyaz -muhtemelen çokgen planlı- köşelerinde gömme sütunlu, süslemeli bir çeşme yapısı vardır. Çeşmenin başında canlı renklerde kıyafetleri ile üç kişi su doldurmaktadır. Diğer yanda iki katlı altı dükkân olan bir yapı görülür. Tezgâhı dışa taşmış dükkânın önünde dükkânın önünde biri çocuk iki kişi görülmektedir. Sağda ise yan duvarları görünen iki ev, üzeri yer yer ot kaplamış toprak yığını ve sokağın ortasında karşılıklı konuşan iki kişi vardır. Resmin arka planında yer alan caminin bahçesinde -bazılarının yaprakları sararmış- büyük ağaçlar görülmektedir.

Kaynaklar: 20-21 Haziran 2011 tarihli Orientalisme Art Islamique müzayede kataloğu <http://www.gros-delettrez.com/html/infos.jsp?id=9815&lng=> (Erişim tarihi 21.02.2019)

Kat. No: 57
Resim No: 115
Adı: Asya'da Üsküdar İskelesi (Débarcadère à Scutari d'Asie)
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 90 x70 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: 1896 Paris Salon'da sergilenmiş ve burada Bayan Henriette Barbulée tarafından satın alınmıştır. Arkasında n° 305 ve n°369 sayı etiketleri bulunan eser 13-14 Aralık 2010 tarihinde gerçekleşen *Orientalisme Art Islamique* müzayedesine ise Chenot Ailesi aracılığı ile gelmiştir. Muhtemelen daha önce, 1888 Paris Salon sergisinde de n°369 sayısı ile sergilendiği belirtilmiştir.¹⁵⁴ 1896 Salon sergisinde Brest'in bu eserinin yanı sıra *Rue de Douai* ve *Barques Turques sur le Bosphore* adlı eserleri de yer almıştır. Sergi kataloğunun 182. sayfasında *Débarcadère à Scutari d'Asie* bu eserin görseli basılmıştır.

¹⁵⁴ 1888 kataloğunda yer almıştır ancak satıldığına veya kimin tarafından alındığına dair bir bilgi yoktur. Gros & Delettrez, s.20.

İstanbul'da Boğaz kıyısında bir iskelenin genel havasını yansıtan bu eserin adının *Üsküdar İskelesi* olması, söz konusu iskeleye ilişkin verilerle karşılaştırma yapmayı gerektirmiştir: Bölgedeki camilerin konumları sorgulandığında buranın birebir Üsküdar İskelesi'nin görünümü olmadığı anlaşılmıştır.¹⁵⁵ Yumuşak gün ışığında, belirgin çizgilerle, aydınlık bir resim sunan sanatçı, iskelede kalabalık ve hareketli sahne oluşturmuştur. Kıyıda yakınlaştırılmış bir bakışla içerilere kadar ince, ayrıntıcı çizgiler kullanmıştır. Tablonun ön planında kıyıya yanaşmış bir tekne ve içinde balık ağlarıyla uğraşan balıkçılar ile hemen yanlarında küçük iskeleye yanaşmış bulunan içi yolcu dolu bir kayık görünmektedir. Kıyıya çıkarılmış tekne ve kayıklar, ellerinde ya da sırtlarında eşya taşıyan insanlar, orta yere yatmış köpekler, solda kırmızı boyalı, yanında merdiveni olan ahşap bir ev dikkat çekmektedir. Evin üst kattaki açık pencerelerinden birinden örtü gibi bir eşya sarkmakta ve içeride biri görünmektedir. Bunlar, evin içinde yaşanan hayata vurgu yapan ayrıntılardandır. Sol kısımdaki ev grubunun yanında büyük bir ağaç ve onun arkasında -minaresi ile kubbesinin az bir kısmı görünen- bir cami ile sivri kemerli niş içerisinde üstü baldaken tarzındaki bir yapının parçası olan bir çeşme yer almaktadır. Çeşmenin başında birikmiş insanlardan bazısı köşe taşında otururken bazısı da su doldururken gösterilmiştir. Sokağın içinde, tam karşıda, yuvarlak kemerli bir giriş, beyaz güneşliği olan bir dükkân, sağda sepetler dolusu mallarla dolu tezgâhının dikkat çektiği tek katlı bir dükkân ve önünde alışveriş yapanlar ile seyyar satıcılar vardır.

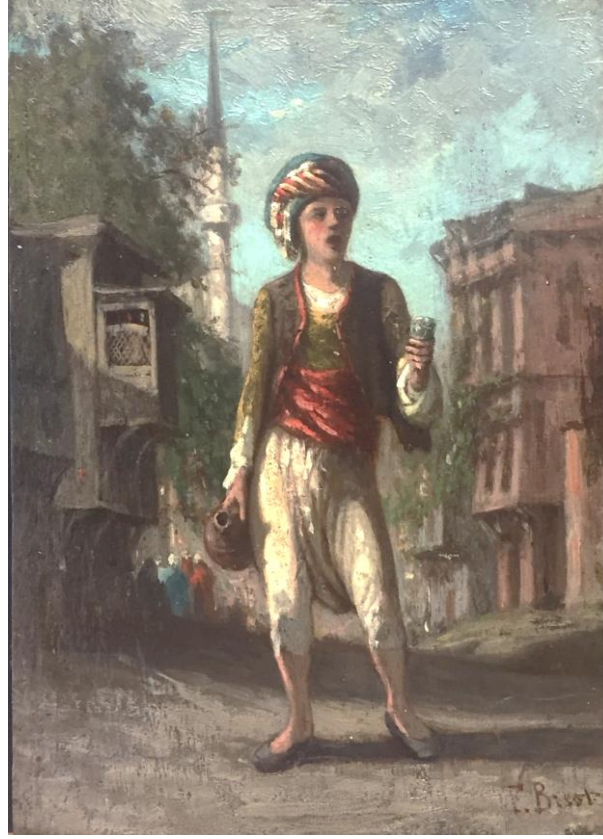
Kaynaklar: Gros & Delettrez 13-14 Aralık 2010 tarihli *Orientalisme Art Islamique* müzayede kataloğu

-http://catalogue.gazette-drouot.com/pdf/grosdelettrez/orient/13-14122010/G&D-13-14122010_bd.pdf?id=7831&cp=1 pdf (Erişim tarihi 21.02.2019)

-<https://archive.org/details/catalogueillustr1896soci/page/n131896> pdf (Erişim tarihi 21.02.2019)

<https://ia902605.us.archive.org/9/items/catalogueillustr1896soci/catalogueillustr1896soci.pdf> (Erişim tarihi 21.02.2019)

¹⁵⁵ Üsküdar İskelesi'nin günümüzdeki yeri düşünüldüğünde iskeleye en yakın konumdaki cami Mihrimah Sultan Camii'dir. Kıyıda diğer cami Şemsi Paşa Camii'dir, daha geri biraz içerde yüksek bir kotta da Rumi Mehmed Paşa Camii yer alır. Ancak bu camilerden hangisinin resmedildiğine ilişkin bir çıkarım yapmak güçtür. Sanatçı kapris bir görünüm resmetmiştir.

Kat. No:	58
Resim No:	116
Adı:	Bozacı
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Özel Koleksiyon
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	19 x 13,5 cm.
Tekniği:	Ahşap üzerine yağlıboya

Açıklama: Yurt dışından bir müzayededen satın alınan tablo İstanbul'da Sancak Müzayede evinin 27 Mayıs 2018 tarihli müzayedesinde satışa çıkarılmış, 23 Aralık 2018 tarihinde de Artam Antik A.Ş.'nin müzayedesinde yer almıştır. Küçük boyuttaki eserde arka planda cumbalı ahşap evler, minare, ağaçların ve yürüyen insanların olduğu tipik bir Osmanlı sokağı önünde -kompozisyonun odak noktası olan ve bir elinde testi bir elinde bardak tutan- 11-12 yaşlarında Bozacı bir çocuk resmedilmiştir. Altında beyaz şalvarı, belinde kırmızı kuşağı, yeleği ve başlığı ile elindeki ürünü bağırarak sattığı anlaşılır. Alışıl gelmiş Brest tablolarından farklı olarak bu eserde figüratif çalışılmış, ressamın tipik sokak manzaralarından biri bu sefer fon olarak kullanılmıştır.

Kaynaklar: <https://www.sancakmuzayede.com/katalog-arsivi/27-mayis-2018/>
<https://www.artamonline.com/302-muzayede-degerli-tablolar-ve-antikalar/21426-fabius-brest-1823-1900-bozaci?page=9> (Erişim tarihi 21.02.2019)

Kat. No: 59
Resim No: 117
Adı: İstanbul'da Pazar
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 24 x 17,5 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Bir caminin giriş bölümünün olduğu sokak ve gündelik hayatlarını sürdüren insanlar gösterilmiştir. Caminin mimari ayrıntılarına özen gösterilmiştir. Yanında asma dallarının sardığı, alt katı manav olan iki katlı bir ev vardır. Manavın tezgâhları dışarı taşmış, üzerinde sebzeler meyvelerin bulunduğu sepetlere yer verilmiştir. Alışveriş yapan insanlar, camiye girenler, sokakta yürüyenler, köpekler ve resmin ağaçlar vardır.

Kaynaklar: <http://www.artnet.de/k%C3%BCnstler/germain-fabius-brest/market-in-istanbul-BELMCpF5zZdgihp9Y8S9Q2> (Erişim tarihi 09.03.2019)
23 Ekim 2018 tarihli bir müzayedede yer almış

Kat. No: 60
Resim No: 118
Adı: Caiques Devant la Tour de Leandre
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 50,80 x 78,74 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Kız Kulesi Marmara Denizi tarafından görünümü ile verilmiştir. Sağda Üsküdar, solda Beşiktaş semtleri görülmektedir. Sanatçının İstanbul'a geldiği tarihte henüz yeni yapılmış olan Dolmabahçe Sarayı beyaz renkte resmedilmiştir. Kız Kulesi'ne yanaşmış bir tekne ve kuleye inmiş insanlar görülmektedir. Ön kısımda üç kayıkçının çektiği bir kayıkta yolculuk eden kadınlar vardır. Onun solunda da bir balıkçı teknesi ile balıkçılar resmedilmiştir. Yelkenli tekneler ve kayıklarla dolu Boğaz sularının yoğun deniz trafiği verilmiştir.

Kaynaklar: <https://blouinartsalesindex.com/auctions/Germain-Fabius-Brest-681470/Caiques-devant-la-Tour-de-Leandre-> (Erişim tarihi 18.03.2019)
24 Haziran 2002 Gros&Delettrez Paris müzayedesinde satılmıştır.

Kat. No: 61
Resim No: 119
Adı: *Mosquee, le Soir A Constantinople / Cami ve İstanbul'da Akşam*
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 50,80 x 73,66 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

)
Açıklama: Akşam vakti bir Boğaz köyünün genel görüntüsünü resmedilmiştir. Kıyıya yanaşmış tekneler, meydanda bekleyen ve kahvehanede oturan insanlar görülmektedir. Boğaziçi manzarasıyla bütünleşen cami, çeşme ve evler ile sokakta dolaşan kadın ve erkekler karakteristik Brest resimlerinin vazgeçilmez unsurlarındandır.

Kaynaklar:
18 Haziran 2001 Gros & Delettrez Paris müzayedesinde satılmıştır:
<https://blouinartsalesindex.com/auctions/Germain-Fabius-Brest-620398/Mosquee,-le-soir-a-Constantinople-> (Erişim tarihi 11.04.2019)

Kat. No: 62
Resim No: 120
Adı: Eyüp
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 35 x 60 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: 14 Kasım 2015 tarihinde *İstanbul Görünümü* adı altında Köln Lempertz, *Old Master and 19th Century Paintings and Drawings* müzayedesinde satılmıştır. Daha sonra Artam Antik A.Ş.'nin 14 Mayıs 2016 tarihli müzayedesinde yer almıştır. *Eyüp* adlı bu eseri muhtemelen Eyüp Sultan Camii civarını göstermektedir. Arkada muhtemelen Eyüp Sultan Camii gösterilmiştir. İnsanların bulunduğu -yine bir çeşme etrafında şekillenen-meydanda su dolduran biri görülmektedir. Çeşmenin hemen yanında üstünü büyük bir ağaç kaplamış, önüne geniş bir tente gerilmiş bir kahvehane vardır. Kahvehanenin müşterileri iki öbek halinde kimi zaman taburelere oturmuş kimi zaman ayakta dikilirken gösterilmişlerdir. Meydanda birbirleri ile konuşan, alışveriş yapan insanlar görülmektedir, kadınlar canlı renklerde feraceleri ile tablonun renk çeşitliliğini arttırmaktadırlar. Resmin ön kısmında güneşlenen köpekler ve onların arasında yerde buldukları yemleri yiyen güvercinler vardır. Resmin sağ başında bir cami ya da bir hazire alanına ait olduğu düşünülen pencereci bahçe duvarı uzanmaktadır ve yanında da yeşil boyalı bir ev görülmektedir. Evin dibinde yere serdiği malları ile görülen bir satıcı ve onun müşterileri yer alır. Meydanın gerisinde alt katları kârgir üst katları ahşap, farklı renklerde boyanmış, birbirine bitişik evler sıralanmıştır ve sağ baştaki evlerin alt katında dükkânlar vardır.

Kaynaklar:

<https://www.lempertz.com/en/catalogues/lot/1057-1/1655-germain-fabius-brest.html> (Erişim tarihi 13.04.2019).

Kat. No: 63
Resim No: 121
Adı: İstanbul, Caminin Önünde
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 33,02 x 50,80 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Tablonun odak noktasını bir cami ile sağdaki bahçe duvarına bitişik yapılmış sebil oluşturmaktadır. Tek kubbeli caminin beden duvarları yüksektir, minaresi kubbenin arkasından yükselmektedir. Caminin önündeki meydanda insanlar gündelik işlerine dalmış halde görülmektedir. Sebinin yanında bir dükkân ve buradan alışveriş yapan insanlar resmedilmiştir.

Kaynaklar:

12 Mayıs 2000 Gros & Delettrez Paris müzayedesinde satılmıştır:

<https://blouinartsalesindex.com/auctions/Germain-Fabius-Brest-2883399/Devant-la-mosquee,-Constantinople-> (Erişim tarihi 11.03.2019)

- Kat. No:** 64
Resim No: 122
Adı: Caiques et Voiliers Sur le Bosphore (Boğaziçi'nde Yelkenli Tekneler)
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 35,56 x 60,96 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
Açıklama: Balıkçıların tekne ve kayıkların ön planda tutulduğu bu eserde kayıktaki insanların duruşları, dalgaların ve teknenin devinimi denizdeki hareketliliği yansıtmaktadır. Tablonun arka planında kıyıda birbirine yaslanmış evler onların arkasında ise ağaçların arasından tek minareli bir cami görülmektedir.
Kaynaklar:
24 Haziran 2002 Gros & Delettretz Paris müzayedesinde satılmıştır:
<https://blouinartsalesindex.com/auctions/Germain-Fabius-Brest-681309/Caiques-et-voiliers-sur-le-Bosphore-> (Erişim tarihi 11.04.2019)

Kat. No: 65
Resim No: 123
Adı: Cami ve Çevresi
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1857
Boyutları: 74,9 x 116,2 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Bu eser Baronne Durand de Fontmagne'nin *Un Séjour à L'Ambassade de France à Constantinople Sous Le Second Empire*¹⁵⁶ kitabının Türkçeye çevrilmiş baskısı olan *Kırım Savaşı Sonrasında İstanbul Günleri* kitabının kapak resmi olarak kullanılmıştır.¹⁵⁷ Katalog 63'de yer alan tablo ile benzerliği dikkat çekici olan eserin sağ kısmında birkaç basamaklı bir platform üzerinde görkemli bir sebil ve devamında dükkânlar ve evler görülmektedir. Tablonun merkezinde avlusuna girişi kubbeli bir portalden olan büyük bir cami vardır. Tablonun sağında altı dükkan olan ahşap bir ev, yanında yuvarlak kemerli bir açıklık ilgi çekmektedir. Bu yapıların çevrelediği meydanda seyyar satıcılar, alış veriş yapan insanlar, sokak hayvanları görülmektedir.

Kaynaklar:

<http://www.wikizeroo.net/m/index.php?q=aHR0cHM6Ly9mci5tLndpa2lwZWRpYS5vcmcvd2lraS9GaWNoaWVvOkZhYml1c19CcmVzdF80LmpwZw> (Erişim tarihi 11.03.2019)

¹⁵⁶ B. D. Fontmagne (1902). *Un Séjour à L'Ambassade de France à Constantinople Sous Le Second Empire*, Paris: Librairie Plon.

¹⁵⁷ Fontmagne, 2007, **a.g.k.**

Kat. No: 66
Resim No: 124
Adı: A Turkish Coast
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 51,5 x 65,5 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Koyu renk bulutların gökyüzünü kapladığı kasvetli bir havada rüzgârın yelkenlerini şişirdiği bir balıkçı teknesi ile denizciler göze çarpar. Önünde iki kayıkçının çektiği kadın yolcuları taşıyan bir kayık yer alır. Kıyıya yakın yerlerde başka kayıklar ve tekneler vardır. Boğaz kıyısındaki bu semtte geri planda evler ve bir kayıkhanesi, daha arkada ise bir cami görülür.

Kaynaklar: 16 Ekim 1998 tarihli bir müzayedede satılmıştır:
http://www.artnet.com/artists/germain-fabius-brest/a-turkish-coast-QGdHf5NbUazr_Nm-Pl7izw2 (Erişim tarihi 02.04.2019)

Kat. No: 67
Resim No: 125
Adı: Sultanahmet'te Ara Sokak
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 27 x 35 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Sultanahmet semtinde bir ara sokakta sıradan bir an resmedilmiştir. Solda, ağaç dallarının bir bahçe duvarından taşıdığı görülür. Akşam güneşinin kızılılığı dikkati çeker. Kırmızı boyalı evin alt katında boş bir dükkân ve önünde sohbet eden iki kişi vardır. Evlerin arasında ahşaptan yapılmış, tezgâhı açıkta olan bir dükkân ve buradan alışveriş yapan insanlar resmedilmiştir.

Kaynaklar: 16 Ekim 1998 tarihli bir müzayedede satılmıştır:
<http://www.artnet.com/artists/germain-fabius-brest/a-side-street-in-sultan-ahmet-ZWOODQTX7Ty3mX5-0A3uaA2> (Erişim tarihi 21.02.2019)

Kat. No:	68
Resim No:	126
Adı:	Türkiye'de Hareketli Sokak Sahnesi
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Özel Koleksiyon
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	22,86 x 33,02 cm.
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Brest'in sokak resimlerinde çok kullandığı ahşap çıkmalı bir ev ve bunun alt kat duvarına bitişik bir çeşme yapısı görülmektedir. Çeşmenin başında mavi feraceli beyaz yaşmaklı bir kadın ile çeşmenin taşına oturmuş bir genç görülmektedir. Yaprakları sararmış bir ağacın altında biri yerde oturan diğerleri ayakta sohbet eden erkek figürler vardır. Dar sokağın devamında beyaz tenteli bir dükkân ve önünde güneş ışıklarının etkisiyle feracelerinin canlı renklerinin göze çarptığı kadınlar yer alır. Bu sokak sahnesinin arkasında beyaz rengi ile kubbeli, tek minareli bir cami görülmektedir.

Kaynaklar: Gros & Delettrez Müzayede evinin 13 Aralık 2004 tarihli Oryantalizm ve İslam Sanatı adlı müzayedesinde satılmıştır: <https://www.gros-delettrez.com/lot/9/1401310> (Erişim tarihi 16.03.2019)

Kat. No:	69
Resim No:	127
Adı:	İstanbul'da Bir Semt (Quartier de Constantinople)
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Özel Koleksiyon
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	54,5 x 82,5 cm.
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Büyük bir ağacın dallarının gölgelediği hareketli bir sokakta Brest ince ve özenli fırça vuruşları ile oldukça ayrıntılı çalışmıştır. Resmin solunda -açık penceresinden çeşitli malların görüldüğü- büyükçe bir dükkân ve onun önünde boş hasır küfeleri ile ağacın altına tezgâhını karpuz satan beyaz sakallı bir ihtiyar ile renkli feraceleri kadın müşterileri alışveriş anlarında betimlenmiştir. Ağacın gövdesine sırtını vermiş biri ile onun sohbet ettiği birkaç kişi arkada daha özensiz resmedilmiştir. Sağda kemerli / revaklı kırma çatılı bir yapı ve yapının kemer bağlantılarına rastgele serilmiş canlı gök mavisi renginde büyük bir kumaş / flama vb dikkati çeker. Yapının sütunlarından birine sırtını dayamış oturan ve yanındaki eşeğinin ipini tutan kişi ve ayakta dikilen biri ile sohbet halindedir. Eşeğin yanında küfe ve paketlerden oluşan yükler beklemektedir. Daha geride eşeğini yüklemiş yürüyen biri vardır. Resimdeki diğer bir ayrıntı da etrafı izleyen köpeklerdir. Sokağın derinliğinde evler devam etmekte ve sonunda beyaz renkte kubbeli bir yapı belli belirsiz görülmektedir.

Kaynaklar: Sotheby's tarafından Londra'da 18 Mayıs 2011 tarihinde satışa sunulmuştur:

<http://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2011/19th-century-european-paintings-111101/lot.48.html?locale=tr> (Erişim tarihi 20.03.2019)

Kat. No: 70
Resim No: 128
Adı: İstanbul'da Sokak
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 89 x 116 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: İstanbul'un bir sokağındaki hareketli bir ticaret alanı sunulmuş, kompozisyonun sağını büyük bir ağaç kaplamıştır. Bunun önünde büyük bir tulumba düzeneği ile onun yanında ahşap sedir üstünde oturmuş sohbet eden iki kişi görülmektedir. Sedirde oturanlara, resmin ön kısmında içi dolu bir küfeyi taşıyan kişilere ve soldaki ahşap iki katlı iş yerinin önünde bekleyenlere bakıldığında bir çarşının çalışanları, hamalları ve de esnaftan kişiler oldukları anlaşılmaktadır. Resmin derinliğine doğru devam eden sokakta insan hareketliliği görülmektedir.

Kaynaklar:

<http://www.artnet.de/k%C3%BCnstler/germain-fabius-brest/istanbul-street-Tq4VTa4TomIXPPwFCw59Fg2> (Erişim tarihi 02.04.2019)

Kat. No: 71
Resim No: 129
Adı: Tophane Meydanı
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 90 x 117 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Güneşli bir günde Tophane Meydanı resmedilmiştir. Aydınlik ve canlı renkler dikkati çeker. Caminin ana kubbesi, yan kubbeleri ve revaklı girişi üstten başlayıp sağa doğru inen üçgen bir alan yaratmıştır. Resmin ön kısmında birbirleri ile konuşan, alışveriş yapan insanlar, gölgelik altında oturanlar, bahçe duvarı dibine dizilmiş oturan kadınlar ve arka planda çeşmenin başında caminin önünde görülen insanlar ile meydanın ortasında güneşlenen köpekler mimari manzara önündeki kalabalığı, canlılığı oluşturmaktadır. Tablonun sağında önünde beyaz gölgelikleri olan dükkânlar ve koyu sarı renkte bir yapı, solda ise ağaçlıklı bir bahçe ile cephesinde üçgen alınlığı olan bir yapı görülür. Onun yanında pembe boyalı bir ev yer alır. Sol kısımdaki yapıların ve ağaçların gölgesinde oturan rengârenk feraceleri bir kadın topluluğu vardır. Çeşmenin solunda yer alan iki ağaç arkada görülen Kılıç Ali Paşa Camii'nin bir kısmını kapatmakta ve resimdeki derinliği arttırmaktadır. Gün ışığını Tophane Meydan Çeşmesi'nin mermer cephesini parlatmış ve gölge ışık gölge etkisi daha belirgin hale gelmiştir.

Kaynaklar: Artam Antik müzayede evinin 12 Mayıs 2018 tarihli müzayedesinde yer almıştır:

<https://www.artamonline.com/300-muzayede-degerli-tablolar-ve-antikalar/19213-fabius-brest-1823-1900-tophane-meydani> (Erişim tarihi 05.03.2019)

Kat. No: 72
Resim No: 130
Adı: İstanbul Kireçburnu
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 23 x 35,5 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Boğaz'ın kuzeyindeki Kireçburnu'nun resmedildiği bu eserde kıyıda yer alan bahçe içinde kırmızı bir ev ve büyük ağaçlar görülmektedir. Bahçenin önündeki küçük iskeleye yanaşmış bir yelkenli ile siluet olarak görünen iki kişi yer alır.

Kaynaklar:

Cannes Encheres müzayede evinin 13 Ekim 2018 tarihli müzayedesinde Brest'in bir başka tablosu ile birlikte yer almıştır:

https://cannes-encheres.auction.fr/_fr/lot/germain-fabius-brest-1823-1900-kief-de-kirech-bournou-a-constantinople-signee-en-14841149#.XKNjvVUzblU (Erişim tarihi 12.03.2019)

Kat. No: 73
Resim No: 131
Adı: İstanbul Kaprisi
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 33 x 58,5 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Tablonun sağında taştan örme bahçe duvarı ile yanında kırmızı boyalı, kafesli pencereleri ile bakımlı bir ev ve onun gerisinde başka bir ev daha görülmektedir. Ortada ağaç altına kurulan bezden çadırların önünde oturan insanlar, ayakta birbiri ile konuşanlar ve sırtında sepeti ile onlara doğru yürüyen biri resmedilmiştir. Karşı kıyıda ağaçlar arasında yükselen çift minareli bir cami, yalılar ve içinde insanlar olan bir kayık görülmektedir.

Resimdeki suyoluna ve karşı kıyının yakınlığına bakıldığında buranın Boğaz olmadığı anlaşılır. Soldaki kale görüntüsüne bakarak resmedilen yerin Göksu Deresi ve kalenin de Anadolu Hisarı olduğu çıkarımı yapılabilir. Ancak hisarı bu açıdan görebilecek yer derenin ağzında olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında Göksu Deresi üzerinde böyle bir caminin olmayışı ressamın -gerçek eskizlerden de yararlandığı- hayali bir kompozisyon oluşturduğunu gösterir. Dolayısıyla bu yıllarda sıkça yapılan Göksu Deresi ve Anadolu Hisarı görüntülerine bir cami ekleyerek kendi kompozisyonunu yaratmıştır.

Kaynaklar: Viyana Dorotheum müzayede evinin 29 Nisan 2019 tarihli müzayedesinde yer almıştır:

<https://fahrzeuge.dorotheum.com/en/1/6148620/> (Erişim tarihi 03.04.2019)

- Kat. No:** 74
Resim No: 132
Adı: *Un Coin de Constantinople et de la Corne d'Or / İstanbul'dan Bir Köşe ve Haliç*
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Nantes Güzel Sanatlar Müzesi
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 51,5 x 75 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
Açıklama: Adından anlaşıldığı kadarı ile Haliç kıyısında ticaret alanı olan bir yer resmedilmiştir. Güneş ışıklarının güçlü olduğu bir zaman diliminde iki büyük ağacın dallarının sağladığı gölgede günlük işleriyle meşgul insanlar betimlenmiştir. Sağda mallar yığılmış onun önünde eşeklerini yükleyen kişiler yer alır. Arkada alt katları kargir üst katları ahşap olan çıkmalı iki konut vardır. Kompozisyonun sol kısmında kıyıda bekleyen yelkenli tekneler, eşekleri ile yürüyen bir adamın silueti dikkati çeker resmedilmiştir. Arka planda ise bir kahvehanenin önünde sohbet edenler görülmektedir. Ağaçların ve evlerin arkasında ön kısmında tek kubbeli bir cami vardır.
Kaynaklar: Frédéric Hitzel, *Couleurs de la Corne D'Or Peintres Voyageurs à la Sublime Porte*, Paris 2002, s. 236-237.
<https://museedartsdenantes.nantesmetropole.fr/en/resultats-navigart.html?jcrRedirectTo=%2Fcms%2Frender%2Flive%2Fen%2Fsites%2Fmuseedarts%2Fresultats-navigart.html&keywords=+fabius+brest> (Erişim tarihi 11.04.2019)

Kat. No: 75
Resim No: 133
Adı: Güller Vadisi'nde Keyif, İstanbul
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Nantes Güzel Sanatlar Müzesi
Tarihi: 1861
Boyutları: 44,5 x 55 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: 1883 Salonu'nda sergilenen tablonun adı *Kief dans la vallée des roses, près Constantinople* olarak geçer. Thornton'un kitabında ise *Kief de Funduk Suyou Dans la Vallée Aux Roses, Constantinople* şeklinde verilmiştir. Resimdeki yer muhtemelen Büyükdere civarındaki Güller Vadisi'dir. Çünkü Fındıksuyu olarak anılan yer Sakarya ilinin Geyve ilçesine bağlı bir köydür ve eserin başlığında İstanbul yakınlarında olduğuna göre burasının Fındıksuyu olma ihtimali düşüktür. Diğer yandan bugün İstanbul haritasında Sarıyer-Bahçeköy arasında bir otobüs durağının adı olarak Fındıksuyu geçse de asıl bahsedilen bölgenin Büyükdere civarındaki Güller Vadisi olduğu anlaşılır. Zira diğer kataloglarda eserin adında Fındıksuyu geçmez, *Kief dans la vallée des Roses, à Buyuk-Déré* şeklinde tanımlanır.¹⁵⁸ Ağaçlar altında bir mola / dinlenme / mesire yerinde bir sekide erkekler ve daha yukarıda, terasta kadınlar gösterilmiştir. Kahvehane önünde semaverler, güğümler ve testilerin olduğu ocak ve elinde tepsisi servis yapan bir kahveciye yer verilmiştir. Alphonse de Lamartine doğu seyahatini anlattığı eserinde Büyükdere'de geçirdiği günlerden söz ederken Güller Vadisi'nden bahsetmiş ve buranın kendine çok iyi geldiğini ve ağaçların, suyun, güllerin, bülbüllerin, tazeliğin olduğu bu yere Türkler ve Ermeniler tarafından çok rağbet edildiğini; ağaçların gölgesinde bir kahve olduğunu söylemiştir.¹⁵⁹

Kaynaklar: Lynne Thornton, *Les Orientalistes Peintres Voyageurs*, Paris 1993, s. 39
Catalogue illustre du Salon, volume 4-5., Librairie d'art L. Baschet, 1882, p.xv.
Chronique de l'art, Librairie de l'art, 1883, p.147.

¹⁵⁸ Anonim, 1896, a.g.k., s.9.

¹⁵⁹ A. Lamartine (1844). *Voyage En Orient*, s. 295, Edimbourg: R. Grant Et Fils.

Kat. No:	76
Resim No:	134
Adı:	Embarcation Sur le Bosphore / Boğaz'da Tekne
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	H. Gros et G. Delettrez, Paris
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	32 x 50 cm.
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Tablonun konusunu Boğaz kıyısında yer alan bir semt oluşturmaktadır. Eserin sağ kısmından başlayarak büyük ağaçların gölgesinde kalmış bir kahvehane ve yanında kubbeli küçük bir birimi olan iki katlı ev yer almıştır. Kahvehanenin önündeki sekide ve evin duvarının dibinde oturan insanlar, sahilde sohbet eden ikişerli gruplar görülmektedir. Tablonun ortasında seyirciye daha yakın olan figür grubu eserin renk çeşitliliğini daha da zenginleştirmektedir. Ahşap küçük bir iskeleye yanaşmış iki kayıktan birisinde beyaz kıyafetleri kırmızı fesleri ile iki kayıkçı ve kayığa binmek üzere olan kırmızı, mavi, sarı, pembe ve yeşil renklerde feraceler giymiş kadınlar ile onların suya yansıyan görüntüleri söz konusu renkli grubu oluşturmaktadır. İskelenin devamında daha geride iki kayık görülmektedir, kayıkların içinde birkaç kişi ve onlara yardım eden kıyıdağı kişilerde balıkçılar olmalıdır. İskelenin gerisinde bir dükkân ve evler sıralanmıştır. Arkada beyaz rengi ile iki minareli görkemli bir cami yükselmektedir. Kompozisyonun sağ kısmında bulunan ağaçlar, cami ve evlerle başlayan yüksek görüntü tablonun soluna doğru alçalarak devam etmiştir.

Kaynaklar: Lynne Thornton, Du Maroc Aux Indes Voyages En Orient, Paris 1998, s. 183.

- Kat. No:** 77
Resim No: 135
Adı: *Bords du Bosphore, Côté Europe / Boğaziçi Kıyıları, Avrupa Yakası*
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Marsilya Güzel Sanatlar Müzesi
Tarihi: 1857
Boyutları: Bilinmiyor
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
Açıklama: Boğazın Avrupa kıyılarındaki bir köyünü resmedildiği eserde Brest'in imzasının üzerine yazdığı Marie Brest notu dikkat çeker. Sanatçı bunu -ve katalog 21'de yer alan diğer eserini- yeğeni Marie Brest için imzalamıştır. Kıyıya yanaşmış, üstüne çadır çekilmiş bir tekne ve bir kayığın görüldüğü tabloda sahilde yer alan evlerden birinin alt katında satış yapan bir dükkân ve önünde müşterileri, hemen yanında duvar dibinde oturmuş sohbet eden insanlar görülmektedir. Bunların gerisinde yuvarlak kemerli girişinin yarısı görülen kubbeli bir yapı ve bir minare vardır.
Kaynaklar: Frédéric Hitzel, *De Marseille à Istanbul*, Marsilya 2009, s. 54.

- Kat. No:** 78
Resim No: 136
Adı: *Bords du Bosphore, Côté Asie* / Boğaziçi Kıyıları, Asya Yakası
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Marsilya Güzel Sanatlar Müzesi
Tarihi: 1857
Boyutları: Bilinmiyor
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
Açıklama: Küçük bir sahile yanaşmış bir iki kayığın görüldüğü tabloda birbirine yaslanmış ahşap evler ve gündelik yaşantısı içinde insanlar Boğaz'ın Anadolu yakasında bir semtin temsili halinde resmedilmiştir. Burada evlerin gerisinde ağaç kümesi içinde görülen cami Brest'in tablolarındaki cami figürlerinde en sık kullandığı biçimdir. Bu tablonun Anadolu yakasından bir yeri resmettiği göz önüne alınırsa buranın sanatçının çokça resmettiği Üsküdar semti olabileceği düşünülebilir.
Kaynaklar: Frédéric Hitzel, *De Marseille à Istanbul*, Marsilya 2009, s. 54.

Kat. No:	79
Resim No:	137
Adı:	Boğaz Manzarası
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Oya ve Bülent Eczacıbaşı Koleksiyonu
Tarihi:	Bilinmiyor
Boyutları:	34 x 49 cm.
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Tabloda Boğaz kıyısında bir semt ya da bir köy günlük yaşantısı içinden bir sahne ile resmedilmiştir. İskelesi olmayan kıyıya yanaşmış bir tekne ve kayık görülmektedir. Tekne içinde balıkçılar kayıkta ise iki kürekçi ve kayıktan inmek üzere olan kırmızı, mavi sarı ve mor renkli kıyafetler içinde kadınlar vardır. Sahilin gerisinde birbirine bitişik evler ve bir dükkan görülmektedir. Sahnenin merkezinde yüksek ağaçların gölgesinde kalmış sokak resmedilmiştir. Sokağın girişinin sağ kısmında ağaç altında uzanan taş seki üzerinde oturan, sohbet eden birbirlerinden farklı kıyafetler içinde erkek figürleri görülmektedir. Evlerin ve ağaçların gerisine resmedilen cami ile kompozisyon tamamlanmıştır

Kaynaklar: S. Germaner ve Z. İnankur (2002). Oryantalistlerin İstanbul'u, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, s. 230.

Kat. No: 80
Resim No: 138
Adı: Trabzon Gülbahar Cami
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 33 x 49 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Revaklı girişi olan cami, şadırvan ve hazire kısmı bir külliye avlusunun konu edinildiğini gösterir. Resmin solunda duvarın dibinde, solda muhtemelen bir türbe yapısı ve onun önünde küçük bir hazire alanına yer verilmiştir. Solda, duvarla yükseltilmiş bir alanda da bu hazirenin devamı vardır. Ön plandaki dört basamaklı merdiven külliye içindeki hareketin ve canlılığın gösterildiği yerdir. Burada, köpekler, heybesini yanına koyup basamaklarda oturanlar ile gelip geçen -kadınlı erkekli, farklı kıyafetlerde, etnik kimliklerde- insanlar resmedilmiştir. Kompozisyonun sağ gerisinde üstü kapalı bir şadırvan ve çevresinde insan kalabalığı vardır.

Kaynaklar: Semra Germaner - Zeynep İnankur, *Oryantalizm ve Türkiye*, İstanbul 1989, s.100'de *İstanbul Manzarası* olarak tanımlanmıştır.

Kat. No: 81
Resim No: 139
Adı: İstanbul'da Bir Sokak¹⁶⁰
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Topkapı Sarayı Müzesi
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 34 x 49 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Brest'in yumuşak ışığı ve canlı renkleri ile yaptığı bu eserinde; küçük kubbesi olan bir yapı, sokağa taşkın tezgâhıyla bir dükkân görülmektedir. Dükkânın gölgesine oturmuş sohbet edenler, bir sepetin başındaki seyyar satıcı ve müşterileri görülmektedir. Sokağın karşı tarafında birbirine bitişik küçük boyutlu yapılar ve bunların arasında raflara kapacaklar dizilmiş; önünde satıcı ve iki kadın müşterisi olan bir dükkân daha vardır. Tablonun merkezinde demir parmaklıklı pencere açıklıkları olan bir bahçe duvarı, içindeki ağaçların arasında kubbeli, gövdesi silmelerle dilimlere ayrılmış silindirik bir yapı; arkasında minare ile bahçe duvarına bitişik basık kubbeli - çokgen saçaklığının alt kısmı kırmızıya boyanmış- bir sebil görünmektedir. Sebilin önünde, duvar dibine çökmüş mavi feraceli bir kadın, yanında ayakta dikilen iki kadın, onların az ilerisinde -diğer figürlerden daha farklı kıyafetler içinde olan- iki erkek, sokağın ortasında elinde sepetle sol taraftaki dükkâna yönelmiş bir erkek dikkati çeker.

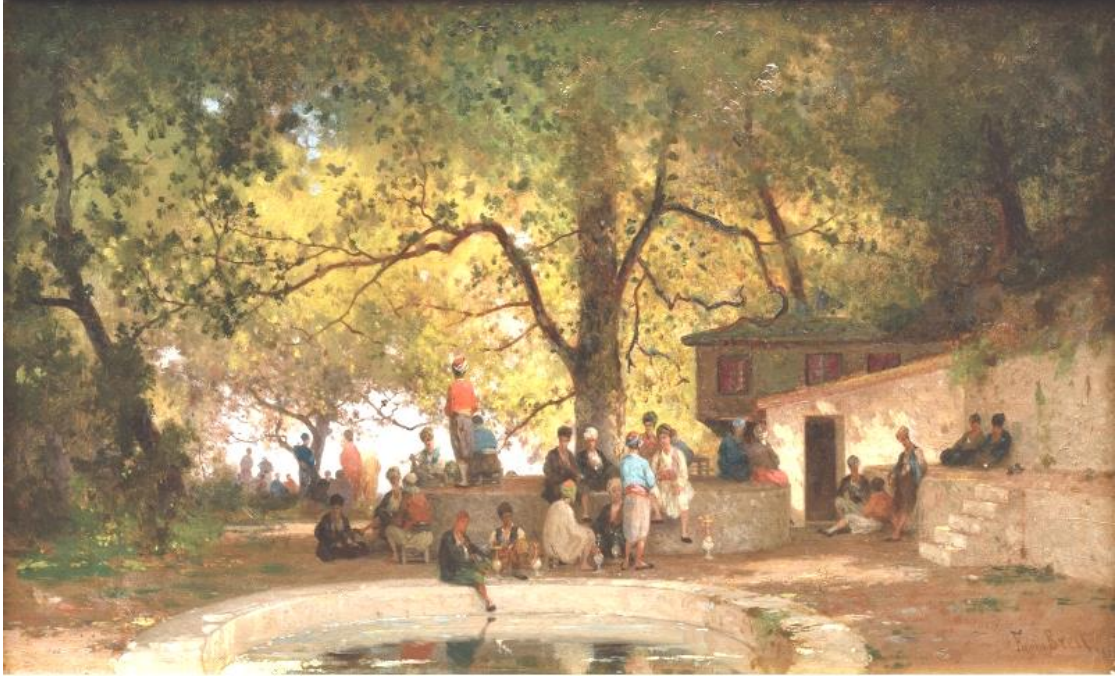
Kaynaklar: Aysel Çöteliöglü, Topkapı Sarayı Müzesi Resim Koleksiyonu ve Padişah Portreleri, İstanbul 2012, s. 162.

Zeynep İnankur, "İstanbul Kaprisleri", Uluslararası Oryantalizm Sempozyumu 9-10 Aralık 2006, İstanbul 2007, s. 298.

¹⁶⁰ Zeynep İnankur'un "İstanbul Kaprisleri" adlı makalesinde bu tablonun ismi "Divanyolunda Alışveriş" olarak geçmektedir. Topkapı Sarayı Müzesi'nde ise tablonun tanıtım kartına "İstanbul'da Bir Sokak" yazılmıştır.

- Kat. No:** 82
Resim No: 140
Adı: *Vue a Travers la Corne D'Or, Constantinople / Haliç'ten İstanbul Görünümü*
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 36 x 60 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
Açıklama: Haliç girişinde; Sarayburnu, Boğazın girişi ve Kadıköy'ün görüldüğü bir noktadan resmedilmiştir. Denizin dingin sularında yelkenli tekneler ve kayıkların yoğun trafiği izlenir. Ön kısımda şemsiyeli bir kadın, yolcuları taşıyan iki kayıkçı, onların çevresinde de yelkenliler ve diğer kayıklar vardır.
Kaynaklar:
<https://www.invaluable.com/auction-lot/germain-fabius-brest-41-c-517cd4225b>
<http://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2010/19th-century-european-paintings-including-spanish-painting-the-orientalist-sale-and-german-austrian-scandinavian-and-symbolist-works-110104/lot.41.html> (Erişim tarihi 09.03.2019)
Sotheby's Londra müzayede evinin 23 Kasım 2010 tarihli müzayedesinde yer almıştır. Müzayede evinin notunda, bu eserin Hollanda Lahey'de bulunan *Pulchri Studio* adlı bir sanat evinden 2 Nisan 1889 tarihinde alan bir kişinin dedesinden satın alındığı belirtilmiştir.

Kat. No: 83

Resim No: 141

Adı: Köy Kahvesi

Sanatçısı: Fabius Brest

Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon

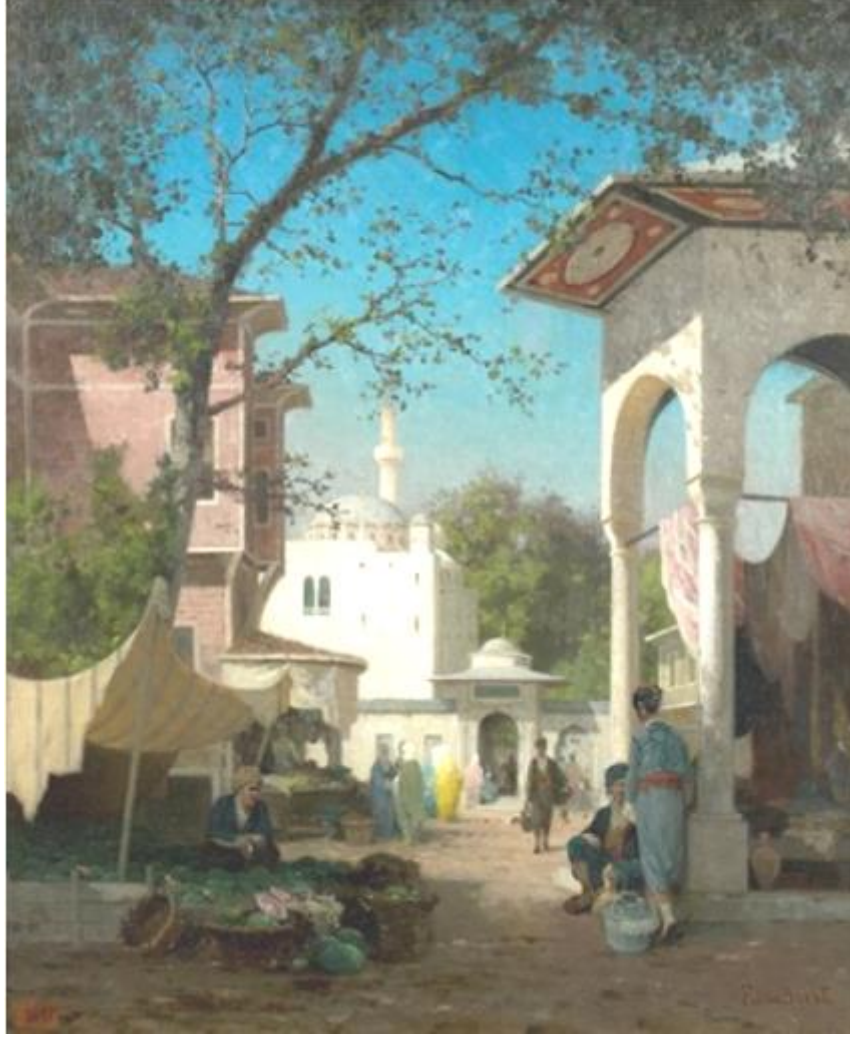
Tarihi: 1855-1859

Boyutları: 35 x 60 cm.

Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Merkeze yerleştirilmiş görkemli bir ağaç ve onun altında yuvarlak bir süs havuzunun etrafında oturan sohbet eden insanlar gösterilmiştir. Diğer yandan gölgede dinlenen diğer kişiler, sekide oturanlar, duvar dibinde konuşanlar ve daha gerilerde gezinenler mekânın, bu dingin gölgeyi tadını çıkarmaktadırlar.

Kaynaklar: Artam Antik A.Ş.'nin 14 Mayıs 2016 tarihli müzayedesinde yer almıştır: <https://www.artamonline.com/291-muzayede-degerli-tablolar-ve-antikalar/11281-germain-fabius-brest-1823-1900-koy-kahvesi?page=7> (Erişim tarihi 02.04.2019)

Kat. No: 84
Resim No: 142
Adı: *Rue Animée à Constantinople / İstanbul'da Hareketli Sokak*
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 49 x 69 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Sıcak bir yaz günü olduğunu hissettiren bu resimde Brest canlı bir sokağı göstermiş ve oradaki bir karpuz satıcısını ayrıntılı resmetmiştir. Portreci bir anlayışla adamın yüzünde ve duruşundaki yorgun düşünceli ifadeyi -göze batmadan- yansıtmıştır. Karpuzların bir kısmı, iki çubuğa gerdiği, kenarları yırtılmış, çizgili kumaştan bir gölgeliğin altında, diğerleri tezgâhın ön kısmındaki sepetlerin içinde sergilenmektedir. Sağda, iki sütun üzerinde atılan kemerleri görünen etrafı açık bir yapı ile bunun önünde -biri yere çökmüş biri ayakta- sohbet eden iki kişi vardır. Soldaki ağacın arkasında ise pembe boyalı, alt katı dükkân olan büyükçe bir ev görülür. Arkada; geniş saçaklı, küçük kubbeli bir avlu kapısı, yanında çeşme ve büyük bir cami resmedilmiştir. Çeşme başında, dükkân tezgâhının önünde insanlar yer alır.

Kaynaklar: <http://www.artnet.com/artists/germain-fabius-brest/rue-anim%C3%A9e-%C3%A0-constantinople-QIV5XCawzAsxUscGW9oXgA2> (görsel)

<http://www.artvalue.com/auctionresult--brest-germain-fabius-1823-1900-rue-animee-a-constantinople-4348235.htm> (Erişim tarihi 27.03.2019)

Resim No: 143 Kat. 84'ten ayrıntı.

Kat. No:	85
Resim No:	144
Adı:	Üsküdar
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Özel Koleksiyon
Tarihi:	1855-1859
Boyutları:	17,5 x 23,5 cm.
Tekniği:	Ahşap üzerine yağlıboya

Açıklama: Brest'in ince fırçasının izlerinin daha az görüldüğü bu tabloda ön planda içinde balıkçılar olan bir yelkenli tekne ve bir kayık; arka planda avlu duvarında portal şeklinde girişi hemen sahilde olan, çift minareli bir cami kızılılaşmış günbatımı ışığında görülmektedir. Tablonun adına bakılarak bu resmedilen yerin Üsküdar olduğunu anlaşılmaktadır. Üsküdar'da kıyıya yakın çift minareli cami düşünüldüğünde akla Mihrimah Sultan Camii ve Beylerbeyi Camii gelmektedir. Beylerbeyi Camii'nin avlusunun sahile daha yakın olmasından dolayı onu temsil etmesi daha güçlü bir ihtimaldir.

Kaynaklar: Bali müzayede evinin 14 Mayıs 2006 tarihli Bahar Müzayedesinde yer almıştır:

<http://www.balimuzayede.com/pPages/pBali.aspx?pmID=13&lang=TR§ion=4&auCID=239&sanID=3196&katID=0> (Erişim tarihi 08.04.2019)

Kat. No: 86
Resim No: 145
Adı: Boğaz'da Günbatımı, Cami Önünde Tekneler
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 21,3 x 37,4 cm.
Tekniği: Karton üzerine yağlıboya

Açıklama: İzlenimci bir yaklaşımla resmedilen tabloda günbatımında ufukta oluşan ışığın ve rengin su yüzeyinde ve figürlerin üzerindeki etkisi hissedilmektedir. Boğaz görüntüsü olduğu tablonun adından dolayı düşünülmekte ancak Brest'in bu tür eserlerinde Boğaziçi'nde tam olarak hangi bölge olduğu bilinmemektedir. Tablonun ön bölümünde yer alan bir tekne ve etrafındaki kayıkların içerisinde balıkçılar görülmektedir. Geri planda ise kıyıda evler, ağaçlar ve bunların gerisinde iki minaresi ile büyük bir cami resmedilmiştir.

Kaynaklar:

<http://www.artnet.fr/artistes/germain-fabius-brest/coucher-de-soleil-sur-le-bosphore-des-bateaux-GW15syCpCL0ni6S5qbYTw2> (Erişim tarihi 17.04.2019)

22 Haziran 2005 tarihli bir müzayedede satılmıştır.

Kat. No: 87
Resim No: 146
Adı: İstanbul'da Sokak
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 15,5 x 22 cm.
Tekniği: Ahşap üzerine yağlıboya

Açıklama: İstanbul'un kendi halinde bir sokağının yansıtıldığı resimde sol kısımda yer alan bahçe duvarının devamındaki evler alt katlarının yüksekliği ile dikkat çekmektedir. İki katlı evlerin yuvarlak kemerli kapı girişlerinde birkaç basamaklı merdiven vardır, çıkmalı ahşap üst katları limonküfü yeşili ve kırmızı renklerle boyanmıştır. Yüksek ağaçların çevrelediği sokağın diğer evleri iki katlı, standart boyutlardadır. Sakin bir sokak görünümü içine iki kadın figürü resmedilmiştir. Sanatçı özellikle sokağı ve kadın figürlerinde hızlı ve kalın fırça darbeleri ile çalışmıştır.

Kaynaklar: Bali müzayede evinin 30 Kasım 2008 tarihli Sonbahar Müzayedesinde yer almıştır:

<http://www.balimuzayede.com/pPages/pBali.aspx?pmID=13&lang=TR§ion=4&auclID=374&sanID=3196&katID=0> (Erişim tarihi 14.04.2019)

Kat. No: 88
Resim No: 147
Adı: İstanbul'da Sokak
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 38 x 55 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: İstanbul'un tarihi su kemerlerinin bulunduğu bir yerdeki sokak görünümü olduğu izlenimi verir. Eserin büyük kısmını bir sur duvarı kaplamaktadır. Duvarı örten ağacın gövdesi görünmemektedir, duvarın içinden çıkmış gibidir. Resmin sağ kısmında dilimli bir niş içinde, kitabeli, kabaralı, saçakları ince işçilikli gösteren, kubbeli bir çeşme resmedilmiştir. Yanındaki kırmızı boyalı ahşap yapının önünde sekide bekleyen üç kişi ile su dolduran birine yer verilmiştir. Eşğiyle sur kapısından geçen bir adam arkası dönük resmedilmiştir. Kapının gerisinde dükkânlarla ve önündeki insanlarla hareketli başka bir sokak görülmektedir.

Kaynaklar: Bali müzayede evinin 30 Kasım 2008 tarihli Sonbahar Müzayedesinde yer almıştır:

<http://www.balimuzayede.com/pPages/pBali.aspx?pmID=13&lang=TR§ion=4&auCID=374&sanID=3196&katID=0> (Erişim tarihi 14.04.2019).

Kat. No: 89
Resim No: 148
Adı: Üsküdar
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 30,5 x 50,5 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Akşamüstü sakin deniz sularında yelkenlerini indirmiş, kıyıya yanaşmış tekneler görülmektedir. Mor, sarı, mavi renklerde feraceli kadınlar kıyıya yanaşmış bir kayıktan inmektedirler. Kompozisyonun sağında küçük bir meydan ve buradaki bir evin alt katında -asma dalları ile gölgelediği olan- bir kahvehane ile önünde insanlar vardır. Ayrıca daha geride büyük bir ağacın altındaki taş sekide dinlenenlere yer verilmiştir vardır. Yükselen arazide evler ve onların arkasında bir cami resmedilmiştir.

Kaynaklar: Bali müzayede evinin 21 Şubat 2010 tarihli Kış Müzayedesinde yer almıştır:

<http://www.balimuzayede.com/pPages/pBali.aspx?pmID=13&lang=TR§ion=4&auCID=481&sanID=3196&katID=0> (Erişim tarihi 14.04.2019).

Kat. No: 90
Resim No: 149
Adı: İstanbul'da Sokak
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 11 x 16 cm.
Tekniği: Ahşap üzerine yağlıboya

Açıklama: Brest'in poşad eserlerinden biridir. Toprak bir sokak ve sokağı örten asma dallarıyla kaplanmış bir kemer resmedilmiştir. Evlerin dibinde oturan insanlar, sokaktaki hayvanlar kalın ve hızlı fırça vuruşları ile resmedilmiş, birer leke olarak gösterilmiştir.

Kaynaklar:

Bali müzayede evinin 29 Nisan 2017 tarihli Bahar Müzayedesinde yer almıştır:
<http://www.balimuzayede.com/pPages/pBali.aspx?pmID=13&lang=TR§ion=4&auCID=1033&sanID=3196&katID=0> (Erişim tarihi 09.04.2019)

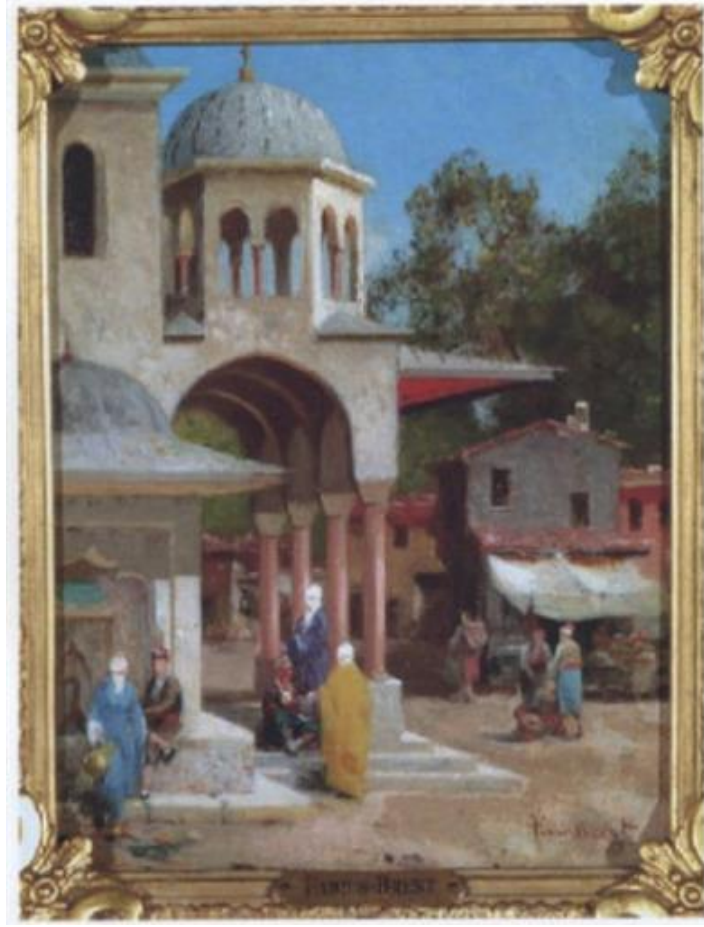
Kat. No: 91
Resim No: 150
Adı: İstanbul'da Hareketli Sokak Sahnesi / *Scène de Rue Animée à İstanbul*
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 34 x 49,5 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
)

Açıklama: Kalabalık bir sahne içinde oldukça sıcak canlı renkler kullanılmıştır. Belli ürünlerin getirildiği, depolandığı, ticaretinin yapıldığı bir konaklama yeri konu edinilmiş olmalıdır ve bu nedenle Brest'in "Trabzon Kervansarayı" tablosunu akla getirmektedir (kat.10). Solda dalları resmin dörtte birini kaplayan bir ağaç ve onun altında yığılan malların üzerine uzanmış konuşan iki kişi vardır. Hemen alt köşede ise tahtadan çakılmış bir sandık üzerinde Brest'in imzası dikkati çeker. Ağacın gerisinde duvar dibinde toplanmış kişilere yemek dağıtılmaktadır. Sağda; alt katı kârgir üst katı ahşap, kırmızı boyalı balkonu olan ve muhtemelen konaklanan yer yer alır. Balkonda insanlar, balkondan ve pencerelerden sarkan kumaşlar dikkati çeker. Bu yapının duvar dibinde balyalar yığılmış, bir kişi bu balyaların üzerinde otururken resimlenmiştir. Ortada dolaşan köpekler ile kubbeli ve kemerli girişten çıkmak üzere olan yüklü atlar görülür.

Kaynaklar: <http://www.ozbilenlermuzayede.com/muzayedeler-detay-alt-resim.aspx?ID=1287> (görsel)

<http://www.artvalue.com/auctionresult--brest-germain-fabius-1823-1900-scene-de-rue-animee-a-istanbul-1119133.htm>

<http://www.artvalue.com/auctionresult--brest-germain-fabius-1823-1900-a-bazaar-in-constantinople-1306506.htm> (Erişim tarihi 09.04.2019)

Kat. No: 92
Resim No: 151
Adı: *Le Marché à İstanbul* / İstanbul'da Pazar
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 16 x 22 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Kompozisyonun büyük kısmını üç gözlü revaklı ve baldakenli girişle bir cami oluşturur. Caminin beden duvarına bitişik bir çeşme ve önünde bir erkek ile elinde güğümle bir kadın görülür. Caminin giriş merdivenlerinde oturan bir figür, mor ve sarı ferace giymiş iki kadın ortada yer alır. Diğer yanda ellerindeki yükleri henüz yere koymuş iki erkek ve sırtında heybesi ile arkası dönük biri dikkati çeker. Sağda tezgâhının üzerine beyaz bir gölgelik gerilmiş dükkân ve onun ardında sıralanan evler, ağaçlar görülmektedir.

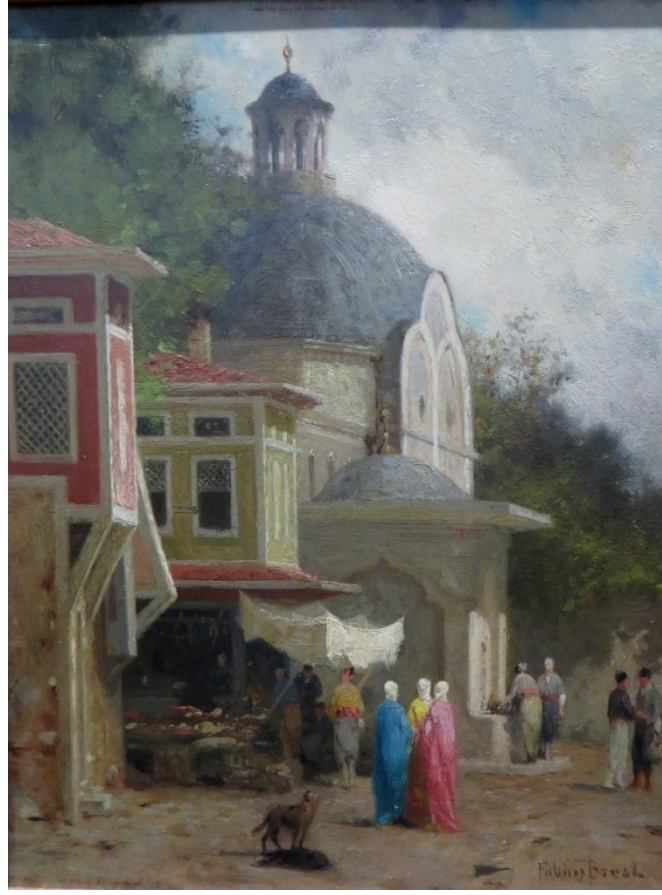
Kaynaklar: <http://www.artnet.com/artists/germain-fabius-brest/le-march%C3%A9-%C3%A0-istanbul-Ypi3xUuP30ZDJP9UyENHQ2>
<http://www.artvalue.com/auctionresult--brest-germain-fabius-1823-1900-le-marche-a-istanbul-1021949.htm> (Erişim tarihi 11.04.2019)

Kat. No: 93
Resim No: 152
Adı: Üsküdar'da Sandal Gezintisi
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 30 x 50 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Denize doğru hafifçe sokulan kıyıda, evlerin hemen ardında, beyaz rengi, çifte minaresi ile bir cami görülmektedir. Kıyıdaki evlerin bazılarının altında kayıkhaneye vardır. Yeşilin birkaç tonu, kırmızı, mavi, gri, beyaz renklerin yumuşak fırça vuruşlarıyla kullanıldığı bu eserde kıyıya yanaşmak üzere olan, üç kayıkçının çektiği yolcularla dolu bir kayık; sağda ahşap evin kayıkhanesine yanaşmış içi balıkçılarla dolu bir tekne görülmektedir. Üsküdar semtindeki günlük bir pratik haline gelmiş olan sandal gezilerinden bir sahne canlandırılmıştır.

Kaynaklar: <http://www.ozbilenlermuzayede.com/muzayedeler-detay-alt.aspx?ID=1477> (Erişim tarihi 09.04.2019) Özbilenler Müzayede evinin 23 Mayıs 2009 tarihli "Seçkin Sanat Eserleri" Müzayedesinde yer almıştır:

- Kat. No:** 94
Resim No: 153
Adı: *Rue de la Colonne-Brûlée à Constantinople / İstanbul'da Yanmış Sütun Sokağı*
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Pau Güzel Sanatlar Müzesi
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 18 x 24 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
Açıklama: Ön planda bir kısmı görünen kırmızı boyalı bir ev ile onun yanında alt katında dükkân olan sarı boyalı bir ev vardır. Beyaz gölgelik gerilmiş dükkânın mallarla dolu tezgâhı dışarı taşırılmıştır ve önünde alışveriş yapan insanlara yer verilmiştir. Resmin ön kısmında kırmızı, mavi ve sarı feraceler giymiş birbiriyle sohbet eden üç kadın ile onlara bakan bir köpek resmedilmiştir. Arka planda aydınlık feneriyle bir hamam yapısı dikkati çeker. Yola bakan cephesinde üç dilimli bir düzenleme görülür. Hamamın önünde kubbeli, saçaklı üst örtüsü ve nişli süslemeleriyle bir çeşme ve önünde sohbet eden insanlar betimlenmiştir. Tablonun adında geçen *Yanmış Sütun Çemberlitaş Sütunu*'dur.
Kaynaklar: <https://www.flickr.com/photos/50879678@N03/41273828121/in/photostream/> (görsel) (Erişim tarihi 09.04.2019)
http://www2.culture.gouv.fr/public/mistral/joconde_fr?ACTION=RETROUVER&FIELD_98=APTN&VALUE_98=Brest%20Fabius&NUMBER=1&GRP=0&REQ=%28%28Brest%20Fabius%29 (Erişim tarihi 09.04.2019)

Kat. No: 95
Resim No: 154
Adı: *Marchand de Limonade au Bazar de Constantinople / İstanbul Pazarında Limonata Satıcısı*
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1861¹⁶¹
Boyutları: 68 x 86 cm.
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: İstanbul'daki hangi çarşının girişi olduğu belli değildir. Mısır Çarşısı, Kapalı Çarşı ya da başka bir çarşı olabilir. Bu resimde Brest farklı bir bakışla hem iç mekânı hem de dış çevreyi birlikte resmetmiştir. İki renk taşla örülmüş, sivri kemerli, tonozlu yapının bir ticaret merkezi olduğu kesindir. Sağda seki üzerinde sırtını sütun kaidesine dayamış oturan ve sırtında heybesi ile dikilen iki kişi görülmektedir, her ikisi de yukarıdan renkli kumaşlar sarkan köşedeki tezgâha bakmaktadırlar. Sekinin bitiminde, sütunun dibinde kurulmuş, üzerinde küçük bir deposu olan seyyar bir tezgâhta limonata satılmaktadır. Limonataların durduğu büyük cam şişelerin ağızlarına limon yerleştirilmiştir. Limonatacı tezgâhın iç kısmında, iki müşterisi ise tezgâhın önünde resmedilmiştir. Kompozisyonun solunda bir dükkânın malları, karşıda önünde iki kişinin, sepetlerin ve paketlerin olduğu başka dükkân ile ve sol taraftaki dükkâna

¹⁶¹ Tajan, "Art D'Orient Tableaux Orientalistes", 15 Mayıs 2002, s. 23. Tuvalin arkasında el yazısı ile yazılmış notta 1861 tarihi ve 134 numarası yazdığı belirtilmekte, bu resmin katıldığı sergide verilen numara olmalıdır.

bakan bir kedi resmedilmiştir. Resmin ön kısmında yer alan tonozun kemer üzerindeki pencereden gelen ışıkla; çarşının giriş bölümündeki tonozun da sarı renkle aydınlatılması, dışarıda görülen mavi gökyüzünün üç farklı renkle yapılmasıyla bir atmosfer, derinlik yaratmıştır. Sivri kemerli yüksek kapıdan görülen gökyüzünde birçok kuş uçmaktadır. Çarşının karşısında yüksek duvarlı, üzeri kubbeli, sivri kemerli avlu girişiyle bir cami görülmektedir.

Kaynaklar: <https://www.librairie-du-cardinal.com/boutique/livres-d-occasion/pays-du-monde/afrique-du-nord-proche-orient/art-d-orient-tableaux-orientalistes-lot-de-2-catalogues-anne-18/> (Erişim tarihi: 14 Nisan 2019)

Tajan Müzayede evinin 15 Mayıs 2002 tarihli “Art D’Orient Tableaux Orientalistes” Müzayedesinde yer almıştır.

Kat. No: 96

Resim No: 155

Adı: Boğaz'ın Dışında

Sanatçısı: Fabius Brest

Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon

Tarihi: 1855-1859

Boyutları: 15,5 x 22 cm

Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Brest'in Marmara ya da Karadeniz sularında seyreden bir Osmanlı balıkçı teknesini resmettiği bu tablosunda bulutlu bir gökyüzü altında, yelkenlerini toplamış ve içinde iki balıkçının görüldüğü bir tekne dalgalı denizde tek başına resmedilmiştir. Açık denizde yaşanan yalnızlığı hatırlatmaktadır.

Kaynaklar: <https://hvmc.com/fr/ventes/mobilier-et-objets-d-art-tableaux-anciens-et-xixeme-art-d-asie-2e-vacation-190/germain-fabius-brest-1823-1900-154415> (Erişim tarihi: 21.04.2019)

HVMC Monte-Carlo müzayede evinin 16 Haziran 2018 tarihli müzayedesinde yer almıştır.

Kat. No: 97
Resim No: 156
Adı: Boğaz'ın Kenarında (Au Bord du Bosphorus)
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 38,5 x 55,5 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Bu tablo sanatçının Boğaz kıyısında yerleşimleri resmettiği eserlerindeki genel görünümünün biraz dışındadır. Çünkü bu tür eserlerinde görülen üst katta ahşap çıkmalı evler yerine burada ön planda ayrıntılı biçimde resmedilen yüksek pencereli, balkonlu evler resmedilmiştir. Bu evlere bakarak o dönemde özellikle elçiliklerin ve elçilik çevrelerinin, yüksek memurların çok rağbet ettiği Tarabya, Büyükdere, Yeniköy gibi yerleşimlerden biri olabileceği düşünebilir. Kıyıda sıralanan yalıların önünde sahile çekilmiş bir teknenin yelken direği ile hafif sağa yatmıştır, yine sahile çekilmiş kayıklar ve üst üste koyulmuş kalaslar sahili doldurmaktadır.

Kaynaklar: <https://www.bonhams.com/auctions/23808/lot/210/> (görsel) (Erişim tarihi: 27.04.2019)

<http://www.balimuzayede.com/pPages/pBali.aspx?pmID=13&lang=TR§ion=4&auCID=1168> (Erişim tarihi: 27.04.2019)

Kat. No: 98
Resim No: 157
Adı: Au Bord du Bosphorus / Boğaz'ın Kenarında
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 38,5 x 55,5 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Katalog 97'de yer alan, isimleri ile ölçüleri aynı olan tabloyla birlikte Bonhams'ın 11 Ekim 2016 tarihindeki müzayedesinde satılmıştır. 30 Mart 2019 tarihinde de Bali Müzayede'nin Bahar Müzayedesinde yer almıştır. Günbatımı ışığını kullandığı bu eserinde ışığı ve renkleri oldukça yumuşak kullanmıştır. Boğaz kıyısında denize hafifçe sokulan bir köy, birbirine bitişik evleri, ağaçların arkasından görünen camisi, çardaklı kahvehanesi, bakkalı ve insanları ile resmedilmiştir. İskelesi olmayan köyün sahiline yanaşmak üzere olan kayıklar ve açıkta bekleyen yelkenliler görülmektedir.

Kaynaklar:

<https://www.bonhams.com/auctions/23808/lot/210/> (görsel) (Erişim tarihi: 27.04.2019)
<http://www.balimuzayede.com/pPages/pBali.aspx?pmID=13&lang=TR§ion=4&auCID=1168> (Erişim tarihi: 27.04.2019)

- Kat. No:** 99
Resim No: 158
Adı: *Sailing Vessels With Figures at Dusk* / Alacakaranlıkta Figürlerle Yelkenli Gemiler
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 855-1859
Boyutları: 21 x 32,5 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya
Açıklama: Boğaz'da bir balıkçı köyünde akşam vaktinde yaşanan sıradan bir an verilmiştir. Kırmızı, buz mavisi, sarı ve kahverengi tonları kullanılmıştır. Solda evler ve kayıkhaneler sıralanmış, merkezde dalyanlar ile dibinde birbirine yanaşmış kayıklar, balıkçılar resmedilmiştir. Resmin arka planında Boğaz suları, kıyı boyunca sıralanan evler ve bir yelkenli görülmektedir.
Kaynaklar: <https://www.invaluable.com/auction-lot/germain-fabius-brest-1823-1900-sailing-vessel-427-c-86248cd955> (Erişim tarihi: 27.04.2019)

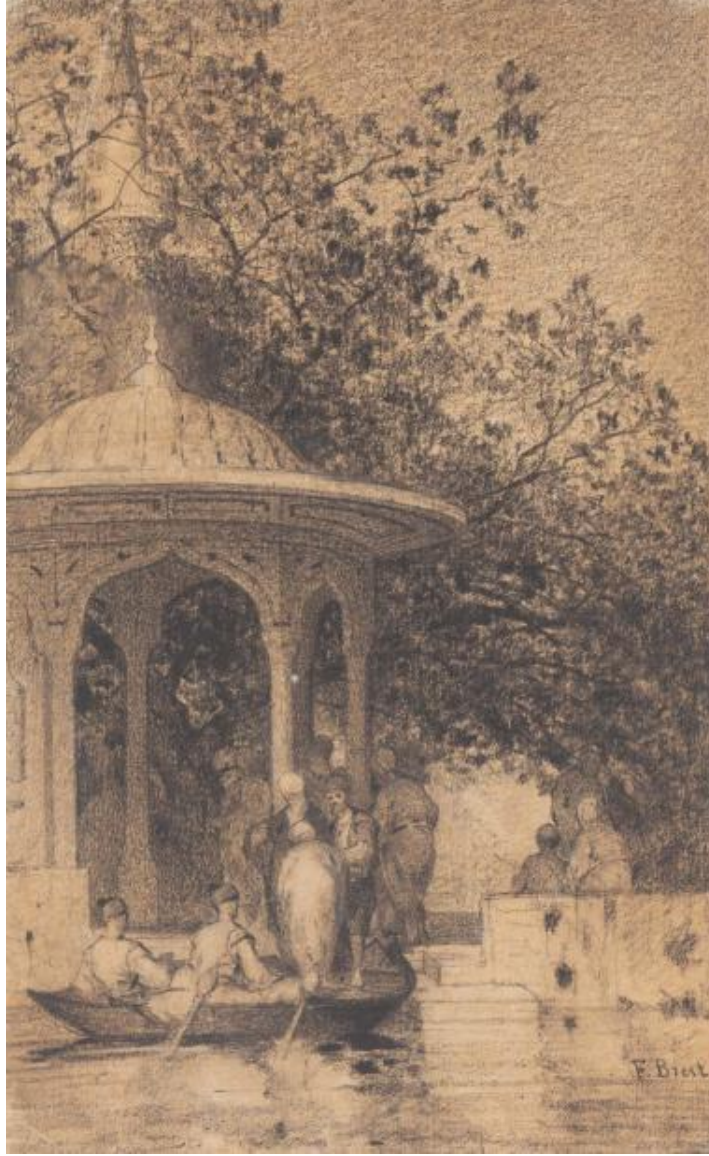

Kat. No: 100
Resim No: 159
Adı: Kasımpaşa Sırtlarından
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 25,5 x 39,5 cm
Tekniği: Kara kalem ve sulu boya

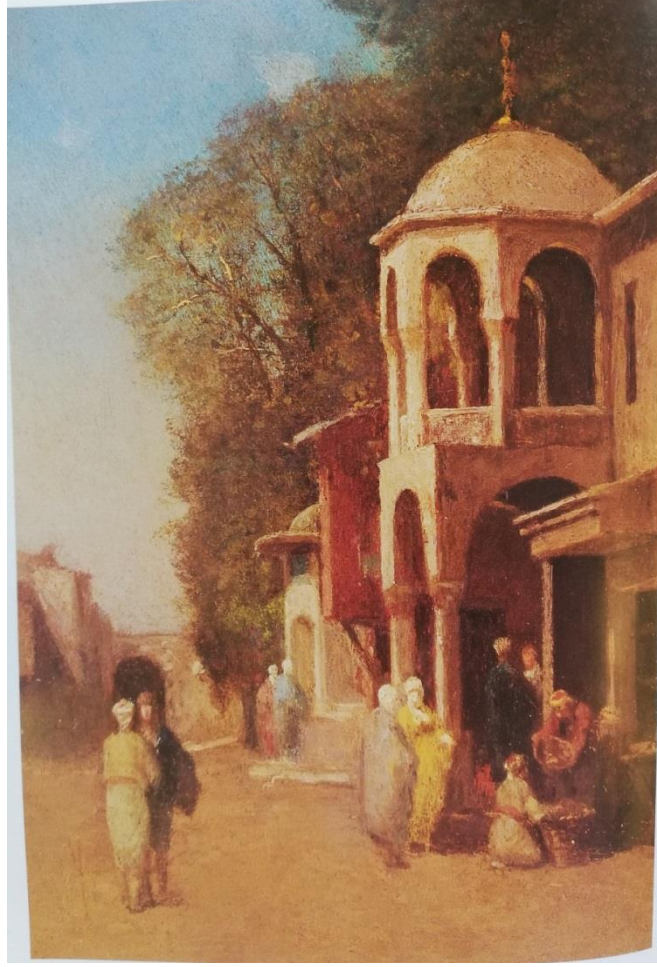
Açıklama: Sol tarafa doğru meyleden arazinin aşağısında ağaçlar ve daha ileride, kıyıda evler ve Haliç'in sularında giden tekneler, kayıklar görülmektedir. Tablonun gerisinde Tarihi Yarımada'nın bir kısmı Fatih semti boylu boyunca uzanmaktadır. Süleymaniye Camii'nin olduğu kısım kompozisyonun çok geri planında olmasına rağmen ortaya alınarak manzaranın ilgi çeken noktası / odağı haline getirilmiştir. Karakalem bu çalışmasında belli yerlerde suluboya renkler de kullanmıştır. En yoğun kırmızı / turuncunun caminin kubbesinde yer alması dikkati çeker.

Kaynaklar: http://www.alifart.com.tr/kasimpasa-sirtlarindan_115082/ (Erişim tarihi: 29.04.2019)

Alif Art'an 24 Ekim 2010 tarihli müzayedede yer almıştır.

- Kat. No:** 101
Resim No: 160
Adı: Boğaziçi Köşkü (Kiosque Sur Les Bords du Bosphore)
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 17,5 x 29 cm
Tekniği: Kahverengi kağıt üzerine karakalem
- Açıklama:** Karakalem çizilmiş bu eserde deniz kıyısına yanaşmış iki kürekçinin çektiği bir kayıktan inen kadınlar, kadınlardan birine kayıktan inmesine yardım eden bir erkek vardır. Bahçe içinde, ağaçların altında ve kameriyede insanlar görülmektedir. Süslemesi ayrıntılı biçimde çizilen kubbeli, geniş saçaklı, baldeken yapı seyirlik bir yapı olmalıdır. Tablonun adında “köşk” olarak geçen yapının kameriye ye benzemesinden dolayı açıklamada bu şekilde tarif edilmiştir.
- Kaynaklar:** <http://catalogue.drouot.com/ref-drouot/lot-ventes-aux-encheres-drouot.jsp?id=2725055> (Erişim tarihi: 29.04.2019)

Kat. No: 102
Resim No: 161
Adı: Çeşme Başı
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 15 x 21 cm
Tekniği: Ahşap üzerine yağlıboya

Açıklama: Küçük boyutlu bu tabloda sanatçı üst katı kubbeli, baldeken şeklinde olan alt katı iki sütunun üzerinden yuvarlak kemerle bağlanarak dışarı taşkın yapılmış bir giriş birimini öne çıkarmıştır ancak burası bir cami girişine benzememektedir ve işlevi nedir anlaşılmamaktadır. Hemen gerisinde bir çeşme yapısı vardır ve sokağın sonunda yuvarlak kemerli yüksek bir giriş görülmektedir. İnsan figürleri ile hareketlendirilmeye çalışılmış tabloda ıssız ve soluk bir hava hakimdir.

Kaynaklar: Semra Germaner - Zeynep İnankur, Oryantalistlerin İstanbul'u, s. 244

Kat. No: 103
Resim No: 162
Adı: Boğaz'da Öğleden Sonra
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: 34 x 49 cm
Tekniği: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Sanatçı resmin ön planında iki kadının feracelerinde sarı ve petrol mavi renkleri parlak bir şekilde kullanarak ilgiyi bu noktaya toplamıştır. Boğaz kıyısında bir semtin günlük rutin bir anının resmedildiği tablonun solunda alt katları bakkal ve kahve olan iki katlı ahşap evler vardır. Bakkalın rafları iki tarafı açık tezgahı ve dükkanın önünde yerlerde duran sepetleri; kahvehanenin önündeki çardakta ve terasta sohbet eden müşterileri; kıyıya yanaşmış kayıkçıları ile bu sahilin işleyen, canlı ve hareketin olduğu izlenimini vermektedir. Tablonun geri planında kıyıda evler, insanlar, iki yelkenli tekne ve kayıklar görülmektedir. Brest ışık gölge etkisini doğal bir uyumla yansıtması ve kullandığı canlı renklerle yarattığı sıcak havayı tablodan dışarı taşan bir boyut kazandırmıştır.

Kaynaklar: https://adjugart.auction.fr/_fr/lot/brest-fabius-1823-1900-quot-apres-midi-sur-le-bosphore-quot-hst-signee-bd-34-x-49-11522739#.XNxomRQzbiU (Erişim tarihi: 02.05.2019)

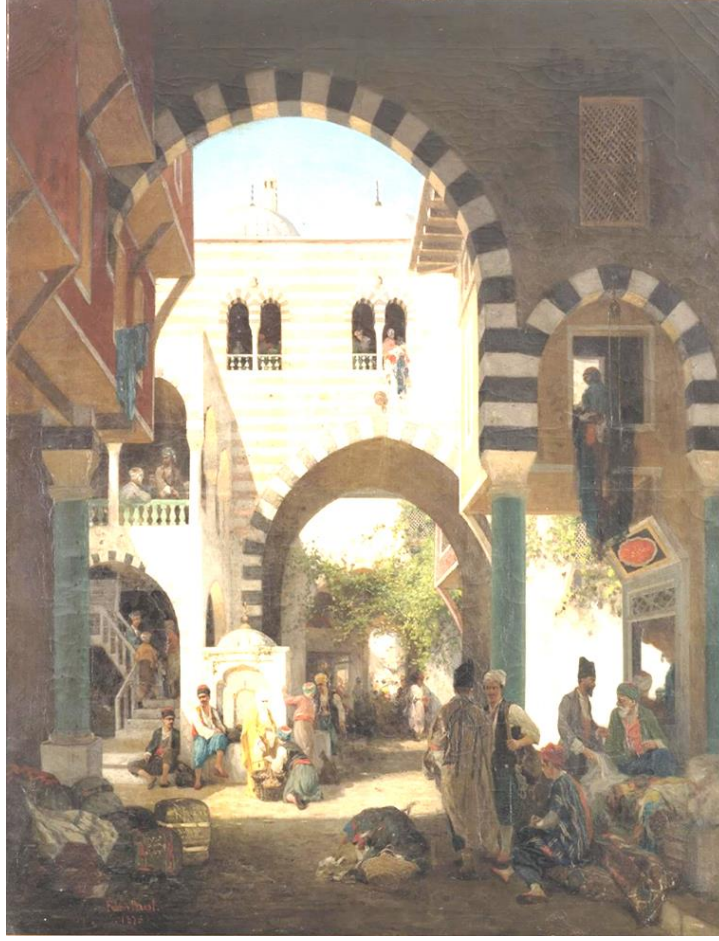
Adjug'Art, Brest müzayede evinin 14 Mart 2017 tarihli müzayedesinde satılmıştır.

Kat. No: 104
Resim No: 163
Adı: Boğaziçi Avrupa Yakası Bebek Kıyıları
Sanatçısı: Fabius Brest
Bulunduğu Yer: Özel Koleksiyon
Tarihi: 1855-1859
Boyutları: Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: Günbatımı ışığının renkleri yumuşatarak soluklaştırdığı anın resmedildiği tabloda Bebek kıyısında sıralanmış evler ve dingin sularda birbiri ardına kıyıya yanaşmak üzere olan kayıklarla hareketli bir sahil görülmektedir.

Kaynaklar: <https://strasbourg-encheres.com/brest-germain/> (Erişim tarihi: 14.05.2019)
Hôtel des Ventes des Notaires du Bas-Rhin Strasbourg Müzayede evinde 28 Haziran 2015 tarihli müzayedede satılmıştır.

Kat. No:	105
Resim No:	164
Adı:	İstanbul Görünümü
Sanatçısı:	Fabius Brest
Bulunduğu Yer:	Özel Koleksiyon
Tarihi:	1873
Boyutları:	89 x 117 cm
Tekniği:	Tuval üzerine yağlıboya

Açıklama: İtalya'da Blindarte müzayede evinin 26 Kasım 2016 tarihli müzayedesinde satışa çıkan bu eser mimari ayrıntıları, insan figürleri, pazar atmosferi ile tipik bir oryantalist tablo örneğidir. İstanbul'da bulunan bir hanın resmedildiği tabloda sanatçı imzasının altına tarih atmıştır. Ayrıca tablonun sol alt köşesinde imzasının hemen üstünde yer alan balyaların üzerindeki yazılar da dikkat çekicidir. Balyanın birinde Arap harfleri ile yazılmış bir yazı vardır, yanındaki balyada ise *Khail de la Sultane Valide a Constantinople* yazısı vardır. Bu yazılar balyaların üzerindeki adres yazıları olmalıdır, burada hareketle tabloda resmedilen hanın Fatih ilçesi Çakmakçılar yokuşunda bulunan İstanbul'un en büyük ticaret hanlarından biri olan Büyük Valide Hanı olduğu anlaşılır. Oldukça ayrıntılı resmedilen tabloda birbiri ardına görülen üç mekân vardır. Eserin ön kısmında üç sütun üzerinde biri yüksek diğeri alçak tutulmuş, iki renkli taş örgülü kemerlerle avluya açılan bir bölüm vardır. Buranın her iki yanında ikişer katlı, pencerelerinden kumaşlar sarkan ahşap dükkânlar bunların dibinde yığılmış mallar görülmektedir. Tablonun sağ tarafında kimi paket yığının üzerine oturmuş kimi ayakta dikilen tüccarlar ve müşterileri resmedilmiştir. Gölgede kalan bu bölümden sonra güneş

ışıklarının aydınlattığı avlu kısmı görülmektedir. İki renkli taş örgülü, kubbeli, yüksek tutulmuş ana yapının sol kısmında hemen dibinde küçük kubbeli bir çeşme yapısı olan iki katlı, taştan, revaklı bir birim yer almaktadır. Buranın merdivenlerinde, üst katında ve çeşmenin başında handa çalışan hamallar, tüccarlar, sepetindeki malları ile bir satıcı ve onun kadın müşterisi, çeşmeden su dolduranlar avludaki insan hareketliliğinin figürleridir. Tablonun geri planında ana yapıdaki yüksek, sivri kemerli açıklıkla geçilen bir diğer avluda insanlar; asma dallarının kapladığı kemerli açıklık ve bunlarında gerisindeki açıklıktan sokak görülmektedir.

Kaynaklar: <http://www.blindarte.net/Home/CatalogLot/12408> (Erişim tarihi: 14.05.2019)

Resim No: 165 Katalog 105'ten ayrıntı.

KAYNAKÇA

- About, E. (1864). *Salon De 1864*, Paris: Librairie De L. Hachette Et Cie.
- Alauzen, A. (2006). *Dictionnaire Des Peintres Et Sculpteurs De Provence-Alpes-Côte D'Azur*, Marseille: Éditions Jeanne Lafitte
- Alikılıç, D. (2004). *Osmanlı'da Devlet Protokolü ve Törenler İmparatorluk Seremonisi*. İstanbul: Tarih Düşünce Kitapları.
- Anonim (1857). *Explication Des Ouvrages De Peinture, Sculpture, Gravure, Lithographie Et Architecture Des Artistes Vivants* 15 Juin 1857 Paris.
- Anonim (1860). *Tribune Artistique*, ed. Marius Chaumelin, Marsilya
- Anonim (1865). *L'Autographe Au Salon Et Dans Les Ateliers*, No: 1, 29 Nisan 1865.
- Anonim (1896). *Catalogue des Tableaux Et Études par Fabius Brest*. Paris.
- Anonim (2012). Les peintres de la première école de Marseille. *De Ziem À Dufy*. Ziem Müzesi Sergi kataloğu, Martigues.
- Arlı, H. (1994). "Bebek Camii", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c. 2, s. 116, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Aslanapa, O. (1986). *Osmanlı Devri Mimarisi*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Auvray, L. (1863) *Exposition Des Beaux-Arts Salon de 1864*, Paris: Aux Bureaux De La Revue Artistique.
- Aynur H. ve Karateke, H.T. (1995). *III. Ahmed Devri İstanbul Çeşmeleri (1703-1730)*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Beaumont A. D. (1849). Trébizonde. *L'Illustration*. 30.Juin 1849, No: 331, Paris.
- Bénézit, E. (1999). *Dictionnaire Critique et Documentaire Des Peintres Sculpteurs Dessinateurs Et Graveurs*. tome 2, 787, Paris: Editions Gründ.
- Berberoğlu, B. N. (2010). *Boğazın İncileri Yalı Camileri*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Bonnin, G. (2013). *Salon Et Expositions Le Havre 1833-1926*. Tome I, Dijon: L'Echelle De Jacob
- Boppe, A. (1998). *XVIII. Yüzyıl Boğaziçi Ressamları*. (Çev. N. Yücel-Celbiş) İstanbul: Pera Turizm ve Ticaret A.Ş.
- Breuille, J.P. (1993). *Dictionnaire de Peinture et de Sculpture L'art du XIXe Siècle*, Paris: Larousse
- Casa, J. M. (2012). *Le Palais de France à Istanbul İstanbul'da bir Fransız Sarayı*. (Çev. Y. Bener), Paris: Éditions Internationales du Patrimoine.
- Chaumelin, M. (1863). *Tribune Artistique Et Littéraire du Midi*. Marseille.
- Çöteliolu, A. (2009). *İstanbul'un 100 Ressamı*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
- Çöteliolu, A. (2012). *Topkapı Sarayı Müzesi Resim Koleksiyonu ve Padişah Portreleri*. İstanbul: Bilkent Kültür Girişimi Yayınları.
- Ertuğ, N. (Ed.) (2006). *İstanbul Tarihi Çeşmeler Külliyyatı*. c. 1, İstanbul: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi.
- Ertuğrul, Ö. (2002). Gülbahar Hatun Camii ve Türbesi. *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 14, 231
- Evliya Çelebi, (2011). *Günümüz Türkçesi İle Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, 2. Kitap 1. Cilt, haz. Y.Dağlı-S.A. Kahraman, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Eyice, S. (1994). Çemberlitaş ve Çemberlitaş Hamamı. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c. 2, 482-485, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Eyice, S. (1996). 19. Yüzyılda İstanbul'da Batılı Yazarlar, Ressamlar, Mimarlar, Edebiyatçılar ve Müzisyenler, *19. Yüzyıl Sanat Ortamı Sempozyumu*, İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları
- Fernandez, S., Sanchez, P. (2017). *Salon Et Expositions Bordeaux 1771-1950*, Tome I, Bordeaux: L'Echelle De Jacob.

Fontmagne B. D. (1902). Un S jour   L'Ambassade de France   Constantinople Sous Le Second Empire, Paris: Librairie Plon

Fontmagne, B. D. (2007). *Kırım Savaşı Sonrasında İstanbul Günleri*, (Çev. İ. Yerguz) İstanbul: İstiklal Kitabevi.

Gautier, T. (1860). Salon de 1861. *Tribune Artistique*, ed. Marius Chaumelin, Marsilya 1860

Gautier, T. (1929). *Souvenirs Romantiques*. Paris: Librairie Garnier Fr res.

Gautier, T. (1972). *İstanbul*. (Çev. N. Berk). İstanbul: İstanbul Kitaplığı.

Germaner, S. (2007). Abd lmeceid Dönemi İstanbul'unun Ressamı: Germain Fabius Brest, *Antik Dekor Dergisi*, Nisan-Mayıs (100), 124-136

Germaner, S. ve İnankur, Z. (1989). *Oryantalizm ve Türkiye*. İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı.

Germaner, S., İnankur, Z. (2002). *Oryantalistlerin İstanbul'u*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları

Gouirand, A. (1901). *Les Peintres Provençaux*, Paris: Librairie Paul Ollendorff

Hitzel F. (2016). *F lix Ziem: Işık Denizinde Bir Gezgin*, İstanbul: Pera Müzesi Yayınları.

Hitzel, F. (2002). *Couleurs de la Corne D'Or Peintres Voyageurs   la Sublime Porte*, Paris: ACR Edition.

Hitzel, F. (2009). *De Marseille   Istanbul l'Orient Turc de Ziem et de Ses Contemporains*, Marseille: Images En Man uvres  ditions

İnankur, Z. (2007). İstanbul Kaprisleri. *Uluslararası Oryantalizm Sempozyumu 9-10 Aralık 2006*, s. 298, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültürel ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Kültür Müdürlüğü Yayınları

İnankur, Z. (2008). Oryantalizm. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, İstanbul: Yem Yayın, cilt 3, 1179-1181.

- İnankur, Z. (2008). Romantizm. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, İstanbul: Yem Yayın, cilt 3, 1333-1334
- İnankur, Z. (2014). Elçilerin Sanat Hamiliği. *Kesişen Dünyalar: Elçiler ve Ressamlar*, İstanbul: Pera Müzesi Yayınları.
- Kahya, Y. ve Tanyeli, G. (1994) Unkapanı Köprüleri. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c. 7, 326, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Karaca, Z. (2008). *İstanbul'da Tanzimat Öncesi Rum Ortodoks Kiliseleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Karakaya, E. (2002). Koca Sinan Paşa Külliyesi. *TDV İslam Ansiklopedisi*, c. 26, s. 139
- Karakuş, R. (2006). *İstanbul Tarihi Çeşmeler Külliyesi*. (ed. Necdet Ertuğ), c. 1, 202-203, İstanbul: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi
- Küçükhasköylü, N. (2010). *Osmanlı Kıyafet Albümleri (1770-1810)* Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Lamartine, A. (1844). *Voyage En Orient*. Edimbourg: R. Grant Et Fils.
- Lowry, H. W. (2005). *Trabzon Şehrinin İslamlaşma ve Türkleşmesi 1461-1583*, (Çev. D. ve H. Lowry), İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Makzume, E. (2007). XIX. Yüzyılda Gezgin ya da Sarayda Görevli Oryantalist Ressamlar
- Masson, P. (1913). *Les Bouches du Rhone Encyclopédie Départementale*, Tome XI Biographies, Marseille: Archives Départementales Des Bouches-du-Rhone
- Murray, J. (1840). *A Hand-Book For Travellers in The Ionian Islands, Greece, Turkey, Asia Minor and Constantinople*. London: John Murray.
- Nerval, G. (2004). *Doğu 'ya Seyahat*. (Çev. S. Hilav). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ortaylı İ. (2008). *Osmanlı Sarayında Hayat*. İzmir: Yitik Hazine Yayınları.
- Özdenses, E. (2002). Osmanlı'da Fotoğraf Sanatı. *Türkler Ansiklopedisi*, c. 15, 511, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

- Öztuncay, B. (2003). *Dersaadet'in Fotoğrafçıları*. İstanbul: Aygaz Yayınları.
- Peltre, C. (1998). *Orientalism In Art*. New York: Abbeville Press
- Renda, G. (1989). 1911 Turquerie Sergisi Üzerine. *Sanat Tarihinde Doğudan Batıya*, 71-80, İstanbul: Sandoz Kültür Yayınları.
- Robertson, J. (1853). *Photographic Views of Constantinople*. London: Joseph Cundall, At The Photographic Institution
- Sakaoğlu, N. (2002). *Saray-ı Hümayun Topkapı Sarayı*. İstanbul: Creative Yayıncılık.
- Sakaoğlu, N. ve Akbayan, N. (2001). *Avrupalılaştırmanın Yol Haritası ve Sultan Abdülmecid*. İstanbul: Denizbank.
- Sanchez, P. (2016). *Salon Et Expositions Nantes 1825-1920*, Tome I, Dijon: L'Echelle De Jacob
- Schurr, G., Cabanne, P. (2003). *Dictionnaire des Petits Maîtres de la Peinture*. Paris: Les Éditions de l'Amateur
- Sezen, Z. N. (1994) Beyoğlu Mezarlığı. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c. 2, 21, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Simonnot, H. (1934). Fabius Brest, *Revue du Vieux Marseille*, Septembre-Octobre (26-27), 123-125
- Sinanlar, S. (2008). Pera'da Resim Üretim Ortamı 1844-1916. *İTÜ Dergisi Sosyal Bilimler*, cilt: 5, sayı: 1, 47-48.
- Sinanlar, S. (2008). *Pera'da Resim Üretim Ortamı 1844-1916*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Şehsuvaroğlu, H.Y. (1986). *Boğaziçi'ne Dair*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Şenol, E. (2006). *Adım Adım Pera Galata Samatya*. Ankara: Kurmay Yayınevi.
- Thornton, L. (1993). *Les Orientalistes Peintres Voyageurs*. Paris: ACR Edition.
- Thornton, L. (1998). *Du Maroc Aux Indes Voyages En Orient*. Paris: ACR Edition.

Tibet, A. (1994) Fransa Elçiliği Binası. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, c. 3, 331-332, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Topallı, E. G. (2001). *19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda Çalışan İngiliz Oryantalist Ressamlar*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Tutel, E. (1994). *Şirket-i Hayriye*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Türker, O. (2006). *Therapia'dan Tarabya'ya Boğazın Diplomatlar Köyünün Hikâyesi*. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Ustaoğlu, C. (Ed.) (2010). *Fırçaların Diliyle İstanbul*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi.

Walsh, R. ve Allom, T. (2013). *İstanbul Manzaraları Rumeli ve Batı Anadolu'da Gezintilerle*, çev. Şeniz Türkömer, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Yenilir, T. (2017). *Thomas Allom ve Osmanlı Dünyasını Yansıtan Eserleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://erolmakzume.com/wp/?p=1430> (Erişim tarihi: 21.04.2019).

http://www.ariktekin.com/fk/rota/tksm_glata/sayfa07.html (Erişim tarihi: 03.06.2019).

http://www.artnet.com/artists/germain-fabius-brest/plan-daups-u9M6tvL_P-s5FIvXFholmg2 (Erişim tarihi: 13.05.2019).

<http://www.artnet.de/k%C3%BCnstler/germain-fabius-brest/> (Erişim tarihi: 09.05.2019)

<http://www.degisti.com/index.php/archives/21210> (Erişim tarihi: 21.04.2019).

<http://www.eskiistanbul.net/2003/galata-kulesi-1854-james-robertson#lg=0&slide=0> (Erişim tarihi: 02.05.2019).

<http://www.eskiistanbul.net/4946/kefelikoy-kirecburnu-arafina-bakis> (Erişim tarihi: 02.04.2019)

<http://www.millisaraylar.gov.tr/saraylar/beykoz-kasri> (Erişim tarihi: 15.01.2019).

http://www.villemartigues.fr/documents/Documents/5_Culture_Sports_et_Loisirs/Culture/Ziem/Ziem_a_Duffy/2012_Ziem-Dufy_Provencaux.pdf (Erişim tarihi: 18.02.2019)

<http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dp a2kvRG9zeWE6RW50cmFuY2Vfb2ZfR3VsYmFoYXJfSGF0dW5fTW9zcXVILF9Uc mViaXpvmQuanBn> (Erişim tarihi: 06.05.2019).

<http://www.wikizeroo.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly9mci53aWtpcGVkaWEub3JnL3 dpa2kvRmFiaXVzX0JyZXN0> (Erişim tarihi: 29.01.2019).

<https://www.degisti.com/index.php/archives/11462> (Erişim tarihi: 22.04.2019).

<https://www.mutualart.com/Artwork/The-town-square/D8D677B9981EE489> (Erişim tarihi: 19.05.2019).

<https://www.rct.uk/collection/2700800/street-of-tophanna-tophane-istanbul-turkey> (Erişim tarihi: 15.05.2019).

<https://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2004/old-master-and-19th-century-paintings-and-drawings-pf4010/lot.80.html?locale=t> (Erişim tarihi: 13.05.2019).

<https://www.trabzon.net.tr/trabzon/cami/gulbahar-hatun-camii.html> (Erişim tarihi: 26.04.2019).

http://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=38144 (Erişim tarihi:20.05.2019).

<https://www.google.com/maps> (Erişim tarihi: 20.05.2019).

EK 1: Brest'in Paris Salon Sergilerinde yer alan tabloları:¹⁶²

1. Intérieur de la forêt de la Sainte-Beaume, 1850 (Sainte-Baume Ormanının İçi)
2. Paysage, 1852
3. Intérieur du bois de la Sainte-Beaume - Vue de la Sainte-Beaume, prise de la lisière du bois, 1858
4. Bords du Var – Pont Flavien, Saint-Chamas, 1855
5. Café Turca au Petit Champ Des Morts à Constantinople – Murailles de Constantinople, 1857
6. Place de l'At-Meïdan – Pointe du Serail (Devlet tarafından satın alınmıştır) – Missir Charsi, le Bazar des Drogues à Constantinople, 1861
7. Cour des Ablutions de la Grande Mosquée, Trébizonde (Luxembourg Müzesi) – Kief Sur la Route de Kérasound à Amassia – Bords du Bosphore à Bébec (Luxembourg Müzesi), 1863
8. Bords du Bosphore à Béicos – Caravanserail à Trébizonde (Marsilya Müzesi) – Cérémonie du Beïram Sous le Regne de Mahmoud – Débarcadère d'Eyoub, Corne d'or, 1865
9. Venise, le Grand Canal – Kief de Rouméli-Hissar, Bosphore, 1866
10. Kief d'Ok- Meïdan, Constantinople – Intérieur d'une Pâtisserie à Marseille, 1867
11. Vue de Venise – Pécheries du Bosphore, 1868
12. Mosquée à Trébizonde, 1870
13. Vue de Venise, 1872
14. Le Pont du Rialto – Le Khan de la Sultane Valideh, 1873
15. Le Pont des Soupîrs – Barque Turque Sur le Bosphore – Canal à Venise, 1874
16. Kief de Hamour – Deux Vues de Béicos, 1875
17. Une Vue à Constantinople – Fleurs, 1876
18. Église Saint-Jean de Beauvais, 1877
19. Entrée du Bosphore – Le Platane de Godefroy de Bouillon dans la Prairie de Buyuk-Dére, 1878
20. La Tour de Galata, 1879
21. Barque sur le Bosphore, 1880

¹⁶² Paul Masson, Les Bouches du Rhone Encyclopédie Départementale, Tome XI Biographies, Marseille 1913, s. 99.

22. Bâb-Humayoum, Une Des Portes du Vieux Sérail, 1881
23. Carrefour Sainte-Sophie à Constantinople, 1882
24. Un Kief Dans la Vallée des Roses, 1883
25. Place Top-Hane, à Constantinople, 1884
26. Village d'Eyoub, 1885
27. Autre Vue du Même, 1887
28. Débarcadère à Scutari, 1888
29. Village de Bébec, 1890
30. Venise - La Salute Sur le Grand Canal, 1891

EK 2: Brest'in Bordeaux Salon Sergilerinde katıldığı eserler:¹⁶³

1. Intérieur de la forêt de la Sainte-Beaume: étude d'après nature, 1851
2. Vue prise à Saint-Joseph (Bouches-du-Rhône) – Vue prise au plan d'Aups, 1852
3. Vue de la Sainte Baume, 1853
4. Parc aux environs de Gênes - Place de l'Horloge, à Salon (Provence), 1854
5. Intérieur d'une forêt d'oliviers (Principauté de Monaco) - Intérieur de forêt (Bords du Var, Piémont) - La Placette, à Salon (Provence), 1855
6. Cimetière d'Eyoub à Constantinople - Pêcheries de Bébec sur le Bosphore, 1861
7. Missir Charsi, le Bazar des Drogues à Constantinople, 1862
8. Marché dans la cour de la mosquée de Sein-Djami, à Constantinople, 1863
9. Kief Sur la Route de Kerrasunde à Amassia (Asie-Mineure), 1864
10. Gondole-omnibus à Venise, 1866
11. Kief de Roumélie - Bords du Bosphore à Bébec, 1867
12. Un canal à Venise - Constantinople - Vue de Venise, 1868
13. Venise - Venise, 1869
14. Sur le Bosphore - Village de Dolma (Bakché, sur le Bosphore), 1870
15. Cour de la Sultane Validé, 1871
16. Le Marché aux herbes, à Venise, 1872

¹⁶³ . Fernandez ve Sanchez, 2017, **a.g.k.**, s. 257-258.

17. Le Platane de Godefroy de Bouillon, à Buynk-Déré, sur le Bosphore - La fontaine des eaux douces d'Asie, sur le Bosphore, 1875
18. Village de Beicos (Asie-Mineure) - Fleurs, 1876
19. Vue prise dans la Corne-d'Or, à Constantinople, 1877
20. Entrée du Bosphore, Scutari (côte d'Asie) - Carrefour, à Constantinople - Une mosquée, à Trébizonde (Asie), 1878
21. Bords du Bosphore - Fontaine à Constantinople - Café aux environs de Constantinople, 1879
22. Bords du Bosphore - Bords du Bosphore - Carrefour, à Constantinople, 1881
23. Une mosquée, à Trébizonde - Un canal à Venise, 1885
24. Top-Hané Place, à Constantinople - Eyoub, village pres Constantinople, 1886
25. Bords du Bosphore à Constantinople, 1887
26. Une rue de Constantinople, 1888
27. Château de la Tour-Landry (Maine-et-Loire) - Venise, église Sainte-Marie-du-Rosaire, 1892
28. Latour de Galata (Constantinople), 1893
29. Vue de Venise, 1895